BİRİ, HİÇBİRİ, BİNLERCESİ

Luigi Pirandello

çeviren: birgül göker - nazlı birgen

AYLAK ADAM

BİRİ, HİÇBİRİ VE BİNLERCESİ

Luigi Pirandello

Aylak Adam 71 Roman 27

Kitabın Özgün Adı: *Uno, Nessuno e Centomila* ©2015 Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık ISBN: 978-605-9115-07-0 Sertifika No: 27938

1. Basım: Şubat 2015

Yayın Yönetmeni: Kaya Tokmakçıoğlu Yayına Hazırlayan: Peren Demirel Kapak Resmi: Slawek Gruca Tasarım ve Mizanpaj: Ulaş Kantemir Baskı: Özal Matbaası (0212 565 25 99)

Matbaa Sertifika No: 26699

Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık

Merkez Mah. Kesir Sok. Çakmak Apt. No: 5/4 Çekmeköy/İstanbul Tel: (0216) 640 1979 / (0542) 586 7961

bilgi@aylakadamyayinlari.com

aylakadamyayinlari.com

facebook.com/aylakadamyayinlari

twiner.com/aylakadamyayin

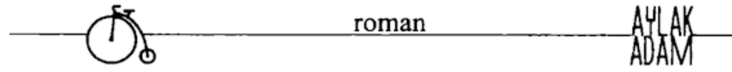
Luigi Pirandello, İtalya’nın en önemli oyun, öykü, şiir ve roman yarıdır. Özellikle oyunlarıyla dünya çapında üne kavuşmuştur. 1934 yılında Nobel Edebiyat Ödülü’nü kazanmışnr. Maddi nedenler ve 1. Dünya Savajı nedeniyle bozulan aile huzuru sonrasında psikolojik olarak zor bir dönemden geçen Pirandello’nun bu dönemindeki eserler otobiyografik

özellikler taşımaktadır. 1925 yılında Roma Sanat Tiyatrosu'nun başına getirilen Pirandello, bu görevi sonrasında eserlerinin pek çok tiyatro ve edebiyatseverle buluşturma olanağı bulmuştur. 1925 ve 1926 yılları arasında en önemli eseri olan *Biri, Hiçbiri ve Binlercesi'ni* yazmıştır.

BİRİ, HİÇBİRİ VE BİNLERCESİ

Luigi Pirandello

İtalyanca aslından çeviren birgül göker - nazlı birgen

BIRINCI BÖLÜM

Karım ve Burnum

Aynanın önünde alışılmadık biçimde duraksamış olduğumu gören .karım, “Ne yapıyorsun?" diye sordu.

“Hiç," dedim, “şurama bakıyorum, burnumun içine, şu burun deliğime. Dokununca biraz canım yanıyor.”

Kanın gülümseyip, ..Burnunun hangi yöne doğru yamuk olduğuna bakıyorsun sanmıştım," dedi.

Kuyruğuna basılmış bir köpek gibi hışımla dönüverdim. "Yamuk mu dedin? Bana mı? Benim burnuma mı?”

Karımsa sakin bir ses tonuyla, “Ama evet, hayatım. İyice bir baksana şuna: Sağa doğru yamuk işte,” diye karşılık verdi.

Yirmi sekiz yaşındaydım ve o ana dek, beni ben yapan diğer her parçam gibi burnumu da, güzel olduğunu tam olarak söyleye-mesem bile, en azından hayli kabul edilir bulmuştum doğrusu. Bu nedenle, biçimsiz bir vücuda sahip olma bedbahtlığını yaşamamış herkesin genellikle kabul ettiği ve savunduğu şu düşünceyi kabul etmek ve savunmak, benim için de gayet kolay olmuştu: Dış görünüş nedeniyle böbürlenmek budalalara mahsus bir

davranışür. Bu yüzden olsa gerek, bendeki bir kusurun bu ani ve beklenmedik keşfi, hak etmediğim bir cezaya mahkûm olmuşçasına öfkelendirmişti beni.

ise sergilediğim öfkenin daha derin bir çözümlemesini yapabilmiş olacak ki vak.it kaybeoneden, her yönden kusursuz oldu-

ğum görüşündeysem, bunu hemen aklımdan çıkarmam gerektiğini, burnumun böyle sağa doğru yamuk olması gibi daha başka ne...

“Başka ne?”

Efendim kaşlarım, gözlerimin üzerinde iki uzatma işareti ‘ * gibi duruyorlarmış, biri diğerinden daha kepçe olan kulaklarım da başımın iki yanına kötü yapıştırılmış gibilermiş ve daha başka ne kusurlar...

“Dahası da mı var?”

Ah olmaz olur mu, dahası da var: Ellerimin kusuru serçe parmaklarımmış; bacaklarımınki ise (yok hayır, çarpık değiller!), sağ bacağımın dizimin hizasında diğerine göre biraz daha -çok değil, azıcık- kavisli oluşu.

Dikkatli bir incelemenin ardından, tüm bu kusurların doğruluğunu kabul etmek zorunda kalmıştım. Karım ilk andaki öfkem geçer geçmez içimi saran şaşkınlığı, acı ve hayal kırıklığı ile karıştırmış olacak ki beni teselli etmek için fazla üzülmemem gerektiğini çünkü tüm kusurlarıma rağmen yakışıklılığımdan bir şey kaybetmediğimi söylemişti.

Hak ettiği bir övgünün önce kendisinden esirgendiğini, ardından kendiane cömert bir armağan gibi sunulduğunu görüp de sinirlenmeyecek biri var mıdır, bilemiyorum. Dudaklarımın arasından hınç dolu bir “Teşekkür ederim" süzüldü; ortada ne üzülmem ne de övünmem için herhangi bir neden bulunmadığından emin bir tavırla, bu ufak kusurlara herhangi bir önem atfeonedim; gel gelelim uzun yıllar burnumu hiç değiştirmeden, hep aynı burunla ve aynı kaşlar, aynı eller, aynı bacaklarla yaşayıp da hepsinin kusurlu olduğunu ancak evlendikten sonra fark edebilmem devasa ve olağanüstü bir önem raşıyordu.

“Aman nasıl da şaşırdım! Kadın milletinin nasıl olduğu bilinmez mi sanki? Kocalarının kusurlannı keşfetmek için özellikle yaratılmışlardır onlar.”

Ah tabii, işte bu -kadınların böyle olduklarını inkâr ettiğim falan yok. Gel gelelim ben de, af buyurun, o zamanlar bana söylenen her sözün ya da eften püften her bahanenin ardından ortasına yuvarlandığım ve ruhumda döne döne giderek daha derinlere inen bir köstebek yuvasını andıran bir boşluk açılmasına neden olan o düşünce ve çözümleme girdabının içinde, dibe vurmaya fazlasıyla hazırdım; dışarıya hiçbir şey belli etmeden tabii ki.

“Duruma bakılırsa, boşa harcayacak çok zamanınız varmış,” diyebilirsiniz.

Hayır, bakın öyle değil. İçinde bulunduğum ruh hali böy-leydi. Gerisinin ise tembelliğimden kaynaklandığını inkâr etmiyorum. Zengindim; babamın vefatından sonra işlerimi Sebastiano Quantorzo ve Stefano Firbo adlı iki güvenilir dostumun yönetimine bırakmıştım; benimle yeri geldiğinde güzellikle, yeri geldiğinde ise sert çıkarak konuşan babam, bir şeyler başarmam için var gücüyle uğraşmasına karşın, çok genç yaşta evlenmemi sağlamak hariç -ki belki bunu da bir an önce bana hiç benzemeyecek bir erkek çocuk sahibi olacağım umuduyla istemiş fakat onu da göremeden bu dünyadan göçmüştü zavallı adamcağız- başladığım hiçbir işin sonunu getirmemi sağlayamadı.

Yanlış anlaşılmasın, babamın işaret ettiği ve ilerlememi arzuladığı yollara girmeyi istemiyor ya da reddediyor değildim. Gösterdiği tüm yollara giriyor, ilerlemeye gelinceyse herhangi bir çaba göstermiyordum. Her adımda duruyordum; önce uzakta bir yere konuşlanıyor, ardından giderek yaklaşarak, karşıma çıkan her bir küçük taşın etrafından dolanıyor ve bu sırada diğerlerinin, nasıl olup benim için çoktan aşılmaz, devasa bir dağ, hatta şüphesiz içinde yaşayabileceğim koca bir dünya boyutlarına gelmiş olan o küçük taşı hiç ama hiç umursamadan önüme geçebildiklerine hayret ediyordum.

Birçok yola girmiş, hepsinde de daha ilk adımda böyle ka-lakalmıştım; ruhum dünyalar ya da küçük taşlarla doluydu -ki sonuçta ikisi de aynı yere çıkıyordu. Ancak önüme geçip de yolun sonuna kadar vardılar diye, diğerlerinin ille de benden daha çok şey bildiklerini düşünmüyordum doğrusu. Şüphesiz önüme geçmişler, genç atlar gibi şevkle yola

koyulmuşlardı; fakat yolun sonuna vardıklarında karşılarında onları bekleyen birer yük arabası bulmuşlar ve büyük bir sabırla arkalanna ba^^^ o yük ara-balannı peşleri sıra sürükler olmuşlardı. Bense hiçbir yük arabası taşımadığımdan, ne dizginlere ne de at gözlüklerine ihtiyacım vardı; onlardan daha çok şey gördüğüm kesin olmasına kesindi de, iş ilerlemeye gelince, hangi yöne gitmem gerektiğini bilemiyordum.

Tüm bunları bir kenara bırakıp, şu ufak kusurlarımın keşfine dönmeye karar vermemle, bir anda ruhumun derinlerine çöken her şey şu düşünceye sarıldı: Nasıl yani, bizzat kendi vücudumu ve mümkün olan en derin mahremiyet seviyesinde bana ait olan şeyleri, yani burnumu, kulaklarımı, ellerimi, bacaklarımı dahi tanımıyor olmam mümkün müydü? Ve onları yeniden, dikkatle inceleyebilmek adına dönüp dönüp bakmaktan alamıyordum kendimi.

Hastalığım işte bu noktada başladı. Tedavisini bizzat kendi içinde bulmamış olsaydım (bı\nu daha sonra anlatacağı'"), gerek ruhum gerekse bedenimi içine sürüklediği sefalet ve çaresizlik nedeniyle, beni şüphesiz ya öldüreceği ya da delirteceğinden emin olduğum o hastalık.

Ya Sizin Burnunuz?

Karımın yapmış olduğu bu keşfin ardından, çevremdeki herkesin o bedensel kusurlarımın farkına varmakla kalmayıp, bende onlar hariç başka hiçbir şey görmediğine ikna olmaku gecikmedim.

Aynı gün, benimle kim bilir hangi önemli konuyu konuşmak üzere yanıma yaklaşan bir arkadaşıma, “Burnuma mı bakıyorsun?" diye soruverdim.

“Hayır, niye ki?" diye karşılık verdi.

Sinirli sinirli gülerek, “Sağa doğru yamuk, görmüyor musun?" dedim ve onu, burnumdaki o kusurun, evrenin düzeneğinde aniden ortaya çıkan ve onarılması imkânsız bir arıza olduğuna dair sağlam ve kesin görüşümü kabul etmeye zorladım.

Arkadaşım önce afallamış bir ifadeyle yüzüme baktı; sonrasında ise lafı böylesine yersizce ve aniden burnuma getirmiş olmamdan, konuşmak

istediği konuyu ne dikkate ne de cevap vermeye layık bulmadığım şüphesine kapılmış olacak ki omuzlarını umursamazca silkip beni orada sap gibi bırakmaya yeltendi. Onu kolundan yakalayıp, "Zannettiğin gibi değil," dedim, “o konuyu seninle konuşmaya hazırım. Ama şimdilik beni affetmelisin."

“Burnunu mu düşünüyorsun?"

“Sağa doğru yamuk olduğunu daha önce hiç fark etmemiştim. Bana bu sabah karım fark ettirdi."

Bunun üzerine arkadaşım, “Ah, gerçekten mi?" diye sordu, ardında aşağılama ve alay gizleyen bir şaşkınlıkla; gözlerinin içi gülüyordu.

Ona aynen bu sabah karıma baktığım gibi yüzümde hayal kırıklığı, öfke ve hayret karışımı bir ifadeyle bakakaldım. O da bu kusurumun uzun zamandır farkında mıydı yani? Ve kim bilir onun gibi daha kaç kişi! Bense bunu bilmiyor ve bilmediğimden dolayı da herkes için düzgün burunlu bir Moscarda olduğumu düşünüyordum; oysaki herkes için yamuk burunlu bir Moscarda’ymışım ve kim bilir kaç kez, hiçbir şeyden şüphelenmeden onun bunun kusurlu burnuyla ilgili konuşmuş ve kim bilir kaç kez bizzat kendime güldürdüğüm kişiler akıllarından, “Şu zavallı adama bakın hele, kalkmış bir de başkalarının burnunda kusur buluyor!" diye geçirmişlerdi.

Öyle ya, kendimi şu düşünceyle avutabilirdim: Kendimi içinde bulduğum bu durumun nihayetinde böylesine bariz ve yaygın oluşu, herkesçe gayet iyi bilinen bir gerçeği, yani başkalarının kusurlarını kolayca fark ettiğimiz halde, kendimizinkileri görmekte zorlandığımızı gözler önüne seriyordu. Gel gelelim, hastalığın ilk tohumu ruhumda kök salmaya başlamıştı bir kere ve bu düşünceyle kendimi avutamıyordum.

Aksine içimde, başkalarının gözünde, bugüne dek kendimi zannettiğim kişi olmadığım görüşü yerleşmeye başladı. Şimdilik sadece bedenime odaklandım; bu arada arkadaşım karşımda durmuş, o aşağılama ve alay dolu şaşkınlık ifadesiyle bana bakmaya devam eniğinden, intikam almak için ben de ona, çenesini biri daha belirgin, diğeri ise daha uçak olmak üzere iki eşitsiz parçaya bölen gamzesinin farkında olup olmadığını sordum.

“Ben mi? Haydi canım!" diye haykırdı arkadaşım. “Orada bir gamzem olduğunu biliyorum ama senin dediğin gibi değil."

“Şuraya, şu berbere girelim de gör,” diye teklif enim hemen.

Berber dükkânına giren arkadaşım, hayretler içinde kusurunun farkına varıp doğru söylediğimi kabul etmek zorunda kalmasının ardından, duyduğu rahatsızlığı belli etmemek için bunun sonuçta ufak, önemsiz bir şey olduğunu söyledi.

Şüphesiz evet, önemsiz bir şeydi; gel gelelim onu uzaktan izlemeye koyuldum: İlkin bir dükkanın vitrininde kendine bakn; sonra az ileride bir ikincisinin, daha ileride çenesini üçüncü bir kez ve daha uzunca incelemek için bir başka dükkanın aynalı kapısının önünde durdu; zira evine döner dönmez ilk işinin, yeni keşfettiği o kusurlu haliyle rahatça tanışabilmek için aynalı gardırobuna koşmak olacağından eminim. Ve onun da intikam almak ya da kentte yaygın bir kesimin hak ettiğine inandığı bir şakayı sürdürmek için, bir arkadaşına (aynen benim ona yaptığım gibi) çenesindeki kusuru fark edip etmediğini soracağından, bir diğerine ise alnında veya ağzının kenarında kendisinin bizzat keşfettiği bir kusurundan bahsedeceğinden en ufak bir şüphem dahi yok; ki sıra kendisine gelir gelmez o arkadaşı da... Evet! İşte bu! Asil Richieri kentini dolduran hatırı sayılır sayıdaki hemşerilerimin, bir dükkan vitrininden diğerine geçerken her birinin önünde durup da yüzlerindeki kusurları incelediklerini görebiliyordum (tüm bunlar hayal gücümün ürünü değilse tabii); kimisi elmacık kemiğini, kimisi göz kenarını, kimisi kulak memesini, kimisi burun kanadını... Bir hafta sonra bir başka arkadaşım yanıma yaklaşıp, yüzünde sersemlemiş gibi bir ifadeyle, her konuştuğunda sol göz kapağını farkında olmadan kastığının doğru olup olmadığını sordu.

Çarçabuk, “Evet, dostum," diye karşılık verdim.“Ya bana ne demeli, görüyor musun? Burnumun sağa doğru yamuk olduğunu biliyorum, senin bana söylemene gerek yok; peki ya kaşlarıma ne demeli? Uzatma işareti gibiler! Kulaklarıma gelince, buraya baksana: Biri diğerinden daha kepçe; işte bak, ellerim de yassı değil mi? Bu da serçe parmağımın sakat eklem yeri; peki ya bacaklarım? Şuna bir bak, ötekine benziyor mu hiç? Benzemiyor, değil mi? Bunların hepsini zaten biliyorum, senin bana söylemene hiç gerek yok. Rahat ol sen.”

Onu olduğu yerde öylece kalakalmış halde bıraktım ve dönüp gittim. Birkaç adım atmıştım ki ardımdan seslendiğini duydum.

“Pışştt!"

Beni sakin bir tavırla, parmağıyla işaret ederek yanına çağırmasının ardından:

..Affedersin, annen senden sonra başka çocuk doğurdu mu?" diye sordu

..Hayır, ne benden önce başka bir çocuğu oldu, ne de benden sonra," diye yanıtladım. ..Tek çocuğum. Niye sordun?"

“Çünkü," dedi, “eğer annen senden sonra bir kez daha doğurmuş olsaydı, kesin erkek olurdu."

..Ya, öyle mi? Sen nereden biliyorsun?"

..Şurdan biliyorum: Köylü kadınlar, eğer bir çocuğun saçları, ensede aynen sende olduğu gibi minik bir kuyrukçukla bitiyorsa, ardından doğacak çocuğun erkek olacağını söylerler.”

Elimi enseme götürüp alaycı ve soğuk bir gülümsemeyle, “Ah, burada bir şeyim var demek... Ne demiştin?" diye sordum.

“Kuyrukçuk, dostum. Richieri’de böyle diyorlar," diye karşılık verdi

“Ne olacak canım, bu önemli bir şey değil!" diye haykırdım. “Kestiririm olur biter."

Parmağını hayır anlamında sallayan arkadaşım, “Her zaman izi kalır, dostum, kazınırsan bile," diye ekledi.

Bu sefer beni olduğum yerde öylece kalakalmış halde bırakıp giden o oldu.

Yalnız Olmanın Güzel Bir Yolu

O günden sonra, hiç değilse bir satliğine yalnız kalabilmeyi deli gibi arzular oldum. Aslında arzudan çok, şiddetli, acil, delice utmin etmek istediğim bir

ihtiyaçn bu: Öyle ki, karımın varlığı ya da yakınlarda olması beni öfkelendirecek kadar çileden çıkar-nyordu.

“Michelina’nın dün ne dediğini duydun mu Genge?[1] Quan-torzo’nun seninle acilen konuşması gerekiyormuş.”

“Baksana Genge, elbiseyi böyle yaparsam bacaklarım görünüyor.”

“Saatin sarkacı durmuş, Genge.”

“Genge, hani köpeği dışarı çıkaracaktın? Sonra da halıları kirlettiğinde kızıyorsun. Dışarı çıkması lazım, zavallı hayvancık... Şey diyorum... Aksini iddia etmeyeceksin herhalde... Dün akşamdan beri çıkmıyor."

"Söylesene Genge, Anna Rosa’nın hastalanmış olabileceğinden şüphelenmiyor musun? Üç gündür onalarda görünmüyor; üstelik son gördüğümüzde de boğazı ağrıyordu."

"SinyoH Firbo geldi, Genge. Daha sonra tekrar uğrayacağını

söyledi. Onunla dışarıda görüşemez misin? Tanrım, öyle sıkıcı ki!”

Ya da şarkı söylediğini duyuyordum:

“Eğer bana hayır dersen,

benim canım sevgilim, yarın gelmeyeceğim;

yarın gelmeyeceğim...

yarın gelmeyeceğim..."

“O halde neden iki kulağınıza birer şişe mantarı tıkayıp kendinizi bir odaya kapatmıyorsunuz ki?” diye soracaksınız.

Demek ki ne şekilde yalnız kalmak istediğimi anlamıyorsunuz, dostlar.

Kendimi ancak çalışma odama kapatabilirdim; gel gelelim hiç de kötü bir kadın olmamasına rağmen aşırı şüpheci olan karımın zihninde hain şüpheler

uyandırmamak adına, orada da kapıyı sürgüleyemiyordum. Ya ansızın kapıyı açar da beni orada yakalarsa?

Yok, olmaz. Üstelik bu hiçbir işe yaramazdı. Çalışma odamda ayna yoktu; benimse bir aynaya ihtiyacım vardı. Öte yandan, sadece karımın evde olduğu düşüncesi bile kendimin de orada olduğunun sürekli farkında olmama yetiyor da artıyordu -ki asıl istemediğim şey, tam olarak buydu.

“Peki, sizce yalnız olmanın canımı nedir?” diye soracaksınız.

Çevrenizde başka hiç kimse olmadan, kendinizle baş başa kalmak derim.

Ah evet, sizi temin ederim ki bu, yalnız olmanın güzel bir yoludur. Hafızanızda ufacık bir pencere açılır ve oradan içeriye, bir tarafta karanfiller, diğer tarafta yaseminlerle dolu vazoların ortasında oturmuş kırmızı bir yün atkı örmekle meşgul olan Sinyora[2] Tıtti gülümseyerek bakar; aman Tanrım, şu çekilmez ihtiyar

Sinyor Giacomino'nun -hani şu Yardım Derneği’nin başkanına götürmesi için sizden rica ettiği referans mektubunu bir türlü yazmadığınız adam- boynundakinin aynısıdır o atkı; aslında başkan da iyi arkadaşınızdır ama can sıkıcı adamın tekidir; özellikle de sekreterlerinden birinin çevirdiği dolapları anlatmaya koyulduğunda. Dün... yok, dün değil, ne zamandı yahu? Evet, dünden bir önceki gündü; bir yandan yağmur yağarken, bulutların arasında keyifle beliren güneş huzmelerinin parıldattığı yağmur damlalarının ıslattığı meydan, koca bir gölü andırıyordu; oradan koşarak geçiyorsunuz -Tanrım ne kargaşa! Ortadaki çeşme, o gazete bayii, makas değiştiren tramvayın virajda acımasızca kulakları tırmala-yışı, hızla kaçan bir köpek-ve “Yeter!” deyip bir bilardo salonundan içeri atıyorsunuz kendinizi; içeride Yardım Derneği başkanı-nın yazmanı olan o adamla karşılaşıyorsunuz ve siz *On beşinci* l^akaplı arkadaşınız Carlino ile bilardo oynarken o, biber karası gür bıyıkların altından talihsizliğinize gülüyor da gülüyor. Ya sonra? Bilardo salonundan dışarı çıktığınızda ne olmuştu? Nemli, ıssız bir sokakta, bir sokak lambasının solgun ışığı altında oturmuş, efkarlı efkarlı eski bir Napoli şarkısını söylemeye çalışan sarhoşun biriyle karşılaşıyorsunuz; hani güzeller güzeli Mimi'ye yakın olabilmek için şu yıllar önce tatile gittiğiniz, kestane ağaçlarıyla çevrili o dağ kasabasında neredeyse her gece duyduğunuz şarkının ta kendisi bu; Mimi’ye gelince,

İtalya Devlet Nişanı *Commendatore* ile onurlandırılan ihtiyar Della Venera ile dünya evine girdikten bir yıl sonra ölmüştü. Ah, sevgili Mimi! İşte, hafızanızda bir başka pencere açılmak üzere...

Evet, evet, sevgili dostlar, sizi temin ederim ki yalnız kalmanın güzel bir yoludur bu!

iV

Nasıl Yalnız Kalmak İstediğim Üzerine

Oysa ben alışılmadık, yepyeni bir biçimde yalnız kalmak istiyorum -ki düşündüğünüzün tam tersi bir yöntemden bahsediyorum: Yani ben *olmadan ve işte bu yüüzden, yanımda bir yabancıyla* yalnız kalmaktan.

Bu, size deliliğimin ilk belinisi gibi mi geldi?

Belki de üzerinde yeterince dikkatlice düşünmediğinizden-

dir.

Deliliğin önceden beri içimde olabileceğini inkâr etmemekle birlikte, gerçekten yalnız kalabilmenin tek yolunun bu söylediğimin olduğuna yalvanrım inanın.

Yalnızlık asla sizi de kapsamaz; sizi daima dışarıda bırakır ve sadece çevrenizde yabancı birinin var olmasıyla mümkündür: Nerede ve kiminle olursanız olun, tamamıyla yok sayılmalı ve siz de etrafınızdakileri tamamıyla yok saymalısınız ki arzu ve duygunlarınız kaygı verici bir belirsizlik içinde yitik, havada öylece asılı kalabilsin ve kendinizi kanıtlama arzunuz tamamen ortada ^^^ken, bilincinizin içtenliği de yok olsun. Sadece kendisinin yaşadığı, sizinse var olduğuna dair en ufak bir iz veya sese rastlayamayacağınız bir yerdedir gerçek yalnızlık ve nitekim orada yabancı olan da sizsinizdir.

İşte bu şekilde yalnız kalmak istiyordum. Ben olmadan. Çoktandır tanıdığım ya da tanıdığımı düşündüğüm o *ben* olmadan demek istiyorum. Yanımda sadece bir yabancıyla, yanımdan uzaklaştırmayacağımı zaten

anlaşılmaz biçimde hi^eniğim ve aslında benden başkası olmayan bir yabancıyla birlikte: *Benden aynlması mümkün olmayan bir yabancı.*

Demek ki sadece tek bir yabancının varlığının farkındaydım! Ve bu tek kişi ya da sadece onunla yalnız kalmak ve onu daha iyi tanımak ve az da olsa sohbet edebilmek için karşıma almak ihtiyacı dahi, beni ürperti ile korku arası bir duyguyla huzursuz ediyordu.

Eğer başkalarının gözünde bugüne dek olduğuma inandığım kişi değilsem, kimdim ben?

Öylece yaşayıp giderken burnumun şeklini, boyutunu, küçük mü yoksa büyük mü olduğunu hiç düşünmemiştim; aynı şekilde gözlerimin rengini, alnımın dar mı yoksa geniş mi olduğunu ve daha birçok şeyi de. O benim burnumdu, onlar benim gözlerim, o ise benim alnım: Benim ayrılmaz parçalarımdı onlar ve kendimi işlerime adamış, düşüncelerime dalmış, duygularıma teslim olmuş bir haldeyken bir de onlar üzerine kafa yoramazdım.

Şimdi ise şöyle düşünüyordum:

“Peki ya başkaları? Onlar benim içimde değiller ki. Dışarıdan bakanlar için, düşüncelerim ve duygularımın bir bumu var -benim burnum. Ve benim görmediğim fakat onların görebildiği bir çift gözü var -benim gözlerim. Düşüncelerimle burnum arasında nasıl bir ilişki var? Bana sorarsanız, hiçbir şey yok. Ben burnumla düşünmediğim gibi, düşünürken burnumu kale de almıyorum. Ya başkaları? Başkaları düşüncelerimi benim gibi içeriden bakarak göremediklerine göre, ancak dışarıdan bakıp burnumu mu görüyorlar? Demek ki başkalarına göre düşüncelerim ve burnum arasında öylesine yakın bir bağ var ki, farz edelim düşüncelerim çok ciddi olsalar bile, burnumun bu çok gülünç şekline bakıp hemen gülmeye başlayacaklar.”

Böyle düşünmeye devam ederken kendimi bu sefer de şu endişenin orasında buldum: Yaşadığım sürece, hayatımın çeşitli olayları sırasında kendimi kendi nezdimde temsil edemeyecek; bedenimi karşıma koyup da, yaşayışını başkasının bedeniymiş gibi izleyemeyecektim. Ayna karşısına her geçişimde içimde âdeta bir kilitlenme meydana geliyor, tüm doğallığım uçup gidiyor, her hareketim bana sahte ya da kurmacaymış gibi geliyordu.

Kısacası, yaşadığımı göremiyordum.

Ve bu durum, birkaç gün sonra arkadaşım Stefano Firbo ile laflayarak yürürken, kendimi ansızın daha önce hiç fark etmediğim bir aynanın önünde bulduğumda karşılaştığım ve âdeta acımasızca saldırısına uğradığımı söyleyebileceğim görüntü sayesinde doğrulanmış oldu. Yalnızca bir anlığına beliren o görüntünün hemen ardından öyle bir kilitlenme meydana geldi ki doğallığım bir kez daha ortadan kayboldu ve gördüklerimi incelemeye koyuldum. İlk anda kendimi tanıyamadım. Arkadaşıyla laflayarak yoldan geçen o kişinin ben değil de başka biri, bir yabancı olduğunu izlenimine kapıldım. Durdum. Rengim atmış olmalıydı.

Firho dayanamayıp, “Neyin var?” diye sordu.

“Yok bir şey,” dedim.

Ürpertiyle karışık tuhaf bir korkunun istilasına uğramış halde, kendi kendime şöyle düşünüyordum:

“O bir anlığına hayal meyal beliren görüntü bana mı aitti? Ben tam da böyle miyim; dışarıdan bakıldığında -yaşarken- yani kendimi düşünmediğim zamanlarda böyle miyim ben? Demek ki başkaları için, tanıdığımı sandığım ben değil, kendisini aynanın yansımasında ele veren o yabancıyım: İlk bakışta benim dahi tanıyamadığım o kişiyim. Bir anlığına beklenmedik şekilde görmemiş olsam, yaşadığını göremeyeceğim o yabancıyım ben. Yalnızca başkalarının görüp tanıyabileceği, benimse göremeyeceğim bir yabancı.”

Ve işte tam o anda, kendi kendime beni çaresizliğe sürükleyecek o sözü verdim: İçimde olup da benden kaçan, bir aynanın önünde durup da yakalamaya çalışnğım anda hemen tanıdığım ben oluveren, başkaları için yaşayan ve başkalarının yaşarken görebildiği, benimse asla görmediğim o yabancının izini sürerek yaşayacaktım. Ben de onu başkalarının görüp tanıdığı gibi görmek ve tanımak istiyordum.

Bu yabancının tek kişi olduğuna inandığımın bir kez daha altını çizmek isterim: Aynen kendimin de herkes için tek kişi olduğuna inandığım gibi. Gel gelelim korkunç dramım, kısa süre içinde daha da içinden çıkılmaz bir

hal alacakn: Yalnızca başkalan için değil, kendim için de aslında bir değil yüz bin *Moscarda* olduğumun; her birinin de aynen benim gibi, insana zulüm gelecek kadar çirkin *Moscarda* ismini taşıdığının ve aslında tek olan bu zavallı bedenimin içinde yaşadığının farkına vardım; aynanın karşısına geçip de bu Moscarda'nın gözlerinin içine uzun süre hiç kıpırdamadan baktığımda, ondaki her duygu ve arzuyu yok ettiğimi ve bu nedenle aslında onun da ne yazık ki tek ve hiç olduğunu anladım.

Böylece dramımın içinden çıkılmaz bir hal almasıyla birlikte, inanılması güç deliliklerim de kendilerini göstermeye başladılar.

O Yabancının Peşinde

Şimdi size, deliliğimin henüz başlarında, o kıpır kıpır çocukluk evresindeyken, evde ne kadar ayna varsa hepsinin karşısına geçip pantomim yapmak suretiyle kendilerini gösteren o ufak belirtileri anlatmaya başlayacağım; kim bilir kimi ziyaret etmek ya da alışveriş yapmak için evden çıkıp beni sonunda uzunca bir süre evde yalnız bırakmasının sabırsız bekleyişi içinde, karıma yakalanmamak için önümü ve arkamı kollayıp duruyordum tabii.

Bir komedyen gibi hareketlerimi, farklı duyguları ve ruh hallerini yansıtabilmek için yüzümde belirecek ifadeleri çalışmak istemiyordum; aksine, her farklı ruh halinde gösterdiğim tepkilerin doğallığı ve takındığım yüz ifadelerinin ani değişiklikleri karşısında şaşırmayı bekliyordum -mesela beklenmedik bir şaşkınlık ânında (olur olmaz her şey karşısında kaşlarımı, saçlarımın alnımla birleştiği yere kadar kaldırıyor, gözlerimi fal taşı gibi ve ağzımı da bir karış açıyor, yüzümü ise sanki içeriden bir iple çekilmişçesine uzanyor-dum); derin bir üzüntü hi^eniğimde (alnımı kırışnrıyor, kar^n öldüğünü hayal edip o acıyı ruhumda demlendirircesine göz kapaklarımı kar^amsarca biraz kısıyordum) veya yınıcı bir öfke patlaması yaşadığımda (birilerinin beni tokatlamış olduğunu hayal ettikten sonra, dişlerimi gıcırdanyor, burnumu sağa sola kıvırıp duruyor, çenemi geriyor, etrafıma şimşekler çakan bakışlar fırlanyordum).

Gel gelelim, birincisi, o şaşkınlık, o derin üzüntü, o yımcı öfke hep yapmacıktı; gerçek olamazlardı çünkü eğer gerçek olsa-

lardı ben onları göremezdim; çünkü eğer onları görmüş olsaydım hemen son bulmuş olacaklardı. İkincisi, şaşkınlık duyabileceğim şeyler, hem sayıca çok hem de birbirlerinden çok farklı oldukla-nndan, içinde bulunduğum an ve ruh halime bağlı olarak çok değişken nitelikteki yüz ifadelerimi de önceden kestirmek mümkün değildi; aynı durum bütün derin üzüntüler ve bütün öfke patlamaları için de geçerliydi. Ve son olarak, tek ve belli bir şaşkınlık, tek ve belli bir üzüntü, tek ve belli bir öfke için gerçekten de o ifadeleri takınmış olduğumu kabul etsem bile, onlar başkalarının değil benim gördüğüm ifadelerdi. Örneğin öfke arunda yüzüme yerleşen ifade, gördükleri karşısında korkacak, özür dilemeye yeltenecek ya da gülmeye başlayacak olan üç farklı kişi için üç farklı görüntüye sahip olacaka, vesaire vesaire...

Ah! O zamanlar, tüm bunları anlamama yardımcı olacak pırıl pınl bir zihnim vardı ve umutsuzca giriştiğim bu mücadelenin kaçınılmaz şekilde pes etmemle sonuçlanacağını bilmek, beni uygulanamayacağı apaçık ortada olan bu çılgın kararımdan döndürmeye; kendimi görmeden ve başkalarının benim hakkımdaki düşüncelerini anlamadan mutlu mesut, sadece kendim için yaşamaya ikna etmeye yetmeyecekti. Başkalarının bende birini gördüğü ama o birinin de benim tanımadığım bir ben olduğu; başkalarının ancak bana ait olmayan gözlerle bana dışarıdan bakmak suretiyle tanıyabildikleri, görebildikleri o birisine, benim içimde ve onlara göre "benim” görüntüm olduğu halde (o halde "benim” dediğim, aslında benim için değildi!) bana daima yabancı kalacak bir görüntü atfedecekleri; bu hayatın, onlara göre benim olan bu hayatın içine giremeyeceğim düşüncesi, bana âdeta işkence ediyordu. İçimdeki bu yabancıya nasıl katlanacaktım? Aslında kendimden başkası olmayan bu yabancıya? Onu nasıl görmezden gelecektim? Nasıl bilmezden gelecektim? Başkaları onu gördüğü halde ben görmezken, onu daima beraberimde götürmeye, içimde taşımaya mahkûm bir halde, nasıl yaşayacaktım?

Sonunda!

“Bak sana ne diyeceğim Genge ... Dört gün daha geçti ve işin şüphe götürür bir yanı kalmadı: Anna Rosa hasta olmalı. Onu görmeye gideceğim.”

“Dida’cığım, ne yapıyorsun? Bu kötü havada dışarı çıkılır mı hiç? Nasıl olduğunu öğrenmek için Diego’yu ya da Nina’yı gönder. Sen de mi

hastalanmak istiyorsun? Dışarı çıkmanı kesinlikle istemiyorum.”

Bir şeyi kesinlikle istemediğinizde karınız ne yapar?

Karım Dida, şapkasını başına geçirdi. Sonra da tutmam için kürkünü bana uzattı.

İçin için sevinçten uçuyordum tabii. Ne var ki Dida, aynadaki yansımamdan gülümsediğimi fark eni.

“Ah, demek gülüyorsun?”

“Ne yaparsın canım, bana böylesine itaat eniğini görünce...”

İşte bunun üzerine, eğer arkadaşı gerçekten de bir boğaz rahatsızlığına tutulmuşsa, orada çok fazla kalmaması için ısrar ettim:

“Yalvarınm, en fazla bir çeyrek saat."

Böylelikle akşama kadar eve dönmemesini garantilemiş oldum.

Evden çıktığı gibi, sevinçten topuğumun üzerinde kendi etrafımda bir tur dönüp ellerimi ovuşturdum.

“Sonunda!”

Hafif Bir Esinti

Önce kendimi toparlamaya çalıştım, yüzümdeki tüm kaygı ve sevinç izlerinin kaybolmasını, içimdeki tüm duygu ve düşünce çalkantılarının sona ermesini bekledim; ancak bundan sonra bedenimi benim için bir yabancıymış gibi aynanın önüne taşıyıp, karşıma koyabilirdim.

“Haydi," dedim, “gidiyoruz!"

Gözlerim kapalı, ellerim önde, bir kör gibi el yordamıyla ilerledim. Dolabın ahşabına dokunduğum anda, içsel huzur ve umursamazlığın en yüksek seviyesine varabilmek için gözlerim kapalı bir süre daha bekledim.

Ama içimdeki o lanet olası ses, onun, yabancının da burada, karşımda, aynanın içinde olduğunu söylüyordu. Benim gibi gözleri kapalı beklemekteydi.

Evet oradaydı ve ben onu göremiyordum.

Onun gözleri de benimkiler gibi kapalı olduğundan, o da beni göremiyordu. O neyi bekliyordu ki? Beni görmeyi mi? Hayır. O *beni görmeden de görülmüş olabilirdi.* Ben başkaları için ne isem, o da benim için oydu; başkaları tarafından görülebilirken beni görmeyebilirdi. Gözlerimi açtığımda *onu* bir başkasıymışım gibi görebilecek miydim?

İşin en can alıcı nokası buydu.

Aynaya bakarken, tesadüfen başkalarının aynı aynadan bana

yöneltti̇kleri bakışlarını yakalamışlığım çoktur. Ben aynada kendimi görmüyor fakat görülüyordum ve aynen bu şekilde, öteki de kendisini görmüyor fakat benim yüzümü ve ona baktığımı görüyordu. Aynada kendimi de görmek için aynaya âdeta içine girecekmişçesine yaklaşıp biraz daha ısrar ederek, büyük ihtimalle ötekinin beni görmesini sağlamaya devam edecek, ben ise onu yine göremeyecektim. Aynada aynı anda hem kendimizi hem de başkalarının aynı aynada bize bakmakta olduğunu görmemiz mümkün değildir. Gözlerimi açmadan olduğum yerde böylece düşünürken kendime şunu sordum:

“Şimdiki durumum farklı mı, yoksa hâlâ aynı mı? Gözlerimi kapalı tuttuğum sürece iki kişiyiz: Burada ben ve aynada o. Gözlerimi açnğımdaysa benim ona, onun da bana dönüşmesini engellemeliyim. Onu görmeli fakat onun tarafından görülmemeliyim. Bu mümkün mü? Ben onu görür görmez o da beni görecek ve böylece ikimiz de diğeriyle yüzleşmiş, tanışmış olacağız. Teşekkür ederim, kalsın! Oysa ben kendimle yüzleşmek, tanışmak istemiyorum; isteğim onu benden ayrı olarak tanımak. Mümkün mü bu? Uğruna en fazla çaba göstereceğim hedef şu olmalı: Kendimi, kendi içimde görmek yerine, kendimin *ben tarafından* görülmesini sağlamak; bunu aslında kendi gözlerimle fakat sanki başkasının -o herkesin gördüğü ve benim göremediğim başkasının- gözünden görülmüşüm gibi yapabilmek.

Haydi o zaman, sakin olalım, tüm yaşam belirtileri kesilsin ve herkes dikkatini buraya versin!”

Gözlerimi açtım. Peki ne gördüm?

Hiç. ^*Kendimi* gördüm. Kaşlarını çatmış, kendimle ilgili düşüncelerle yüklü, tiksinti dolu bir yüz ifadesiyle orada, karşımda öylece duran kişi, bendenizden başkası değildi.

Bir yandan içimde haklı bir öfkenin kabarmakta olduğunu hissederken, aynı anda yüzüme tükürmek için de dayanılmaz bir istek duydum. Kendimi tuttum. Kırışıklarımı düzeltip bakışlarımdaki keskinliği azaltmaya çalıştım; ve işte bu: Bakışlarımdaki keskinlik yavaş yavaş azaldıkça aynadaki görüntüm silikleşip neredeyse benden uzaklaşmaya başlıyordu; ne var ki aynanın karşısındaki ben de güçten düşmekteydim; neredeyse yere düşmek üzere olduğumu ve böyle devam edersem uyuy^a.kalacağımı hissettim. Kendimi gözlerimle ayakta tutmaya çalışnm. Aynanın diğer tarafından bana bakmakta olan o gözler tarafından da tutulduğum hiuine kapılmamaya, o gözlerin benimkilerin içine girmesine engel olmaya çalıştım. Başaramadım. O gözlerin benim olduklarını *hissediyordum.* Onları karşımda, aynada görmenin yanı sıra, içimde de hissediyordum; benim olduklarını, üzerime dikilmiş değil aslında onların ta kendileri olan kendi gözlerimin içinde olduklarını hissediyordum. Onları az da olsa hi&etme-meyi bandığımdaysa bir daha görmüyordum. Ne yazık ki durum ^m da böyleydi: Onları yalnızca görmekle kalmıyor, kendimde görebiliyordum.

Ve işte bu: Yaptığım deneyi basit bir oyuna indirgeyen bu gerçeği anladığımda, aynadaki yüzüm ansızın acınası bir tebessüm denemesine girişti.

"Ciddi ol, geri zekâlı!” diye bağırdım ona. "Ortada gülecek bir şey yok!”

Kendiliğinden patlak veren bu öfkeyle birlikte aynadaki görüntümün yüz ifadesi aniden değişti ve bu değişikliği hiç vakit kaybetmeden kendisini gösteren öyle şaşkın bir kayıtsızlık izledi ki bedenimin oracıkta, karşımda, aynada buyurgan ruhumdan ayrıldığını görmeyi b^^dım.

Ah, sonunda! İşte orada!

Peki kimdi o?

Bir hiç. Hiç kimse. Birilerinin gelip kendisini almasını bekleyen, hayli yıpranmış zavallı bir beden.

“Moscarda...” diye mırıldandım, uzun bir sessizliğin ardından.

Kımıldamadı; şaşkın şaşkın bana bakmaya devam eni.

Başka bir isimle de çağrılabilirdi tabii.

Oradaydı; kaybolmuş bir köpek gibi sahipsiz ve isimsizdi; birisi onu Flik ismiyle çağırırken, bir başkası isteğe bağlı olarak *Flok* diyebilirdi. Hiçbir şey bilmediği gibi, onunla ilgili hiçbir şey de bilinmiyordu: Yaşamış olmak için yaşıyor fakat yaşadığını bilmiyordu; kalbi atıyordu fakat o bunu bilmiyordu; nefes alıp veriyordu fakat o bunu da bilmiyordu; göz kapaklarını açıp kapatıyordu fakat bunun farkında değildi.

Kızıl saçlarına; hareketsiz duran solgun ve sert ifadeli yüzüne; birer uzatma işaretini andıran kaşlarına; üzerine sarımtırak lekeler âdeta rastgele delinmişe benzeyen korneasıyla yeşilimsi gözlerine; şaşkın, ifadesiz bakışlarına; o sağa doğru yamuk ama yine de güzel kartal burnuna; ağzını gizleyen kızılımsı bıyıklarına; hafif belirgin ve sağlam çenesine baktım.

İşte böyleydi: O hayvanı bu şekilde yaratmışlardı; başka bir vücut yapısına sahip olmak onun elinde değildi. Tabii görünümünü kısmen değiştirebilir, örneğin o bıyıkları tıraş edebilirdi; gel gelelim şimdilik böyleydi. Zamanla kel kalabilir ya da ak saçlara, kırışık ya da sarkık bir yüze, dişsiz bir ağza sahip olabilirdi; bedeni başından geçecek felaketler sonucu hasar görebilir, camdan bir gözü ya da tahta bir bacağı da olabilirdi ama şimdilik böyleydi.

Kim bu? Ben miyim? Ama başka birisi de olabilirdi! Herhangi birisi olabilirdi orada duran. O kızıl saçlar, uzanna işareti gibi kaşlar ve sağa doğru yamuk burun, bana ait olabileceği gibi başka birinin de olabilirdi. Orada öyle duran, neden ille de ben olacaknm ki?

Hayatımı yaşarken, bana ait hiçbir görüntüyü temsil etmiyordum. O halde neden oradaki bedeni ille de bana ait bir görüntüymüş gibi kabul

etmeliydim ki?

Orada karşımda duruyordu; neredeyse var olmayan, rüyalarımda beliren hayal ürünü bir görüntü gibiydi. Ve ben kendimi pekâla bu şekilde tanımayabilirdim de. Ya kendimi hiç aynada görmemiş olsaydım? O tanımadığım yabancıya ait kafanın içinde ille de kendi düşüncelerimi göreceğim diye peşinden gitmiş olmaz mıydım o zaman? Tabii ki öyle ve daha neler neler. Düşüncelerimin o renkteki o saçlarla ne alakası olabilirdi ki? Sonuçta o saçlar hiç olmayabilir ya da ak düşebilir, siyah ya da sarı renkte de olabilirlerdi. Peki oradaki o yeşilimsi gözler, kara ya da mavi de olabilirler miydi acaba; ya o burun düz ya da geniş ve yassı? Orada öylece duran o bedene karşı pekâlâ derin bir antipati de duyuyor olabilirdim ve duyuyordum da.

Böyle olmakla beraber, herkes için ana hatlarıyla o kızıl saçlar, o yeşilimsi gözler ve o burundan, benim için bir hiç olan o bedenin tümünden ibarettim. İşte bu: Bir hiç! Herhangi biri oradaki o bedeni alarak, o Moscarda'yı istediği gibi, duruma ve keyfe göre bugün bir biçime, öbür gün başka bir biçime sokabilirdi. Ve bunu ben de yapabilirdim... Evet işte! Onu tanıyor muydum acaba? Onunla ilgili ne biliyordum? Yalnızca gözlerimi dikmiş ona baktığım ânı! Kendimi böyle gördüğüm gibi hissetmediğim ya da istemediğim durumlarda ise aynadaki görüntü benim için de bir yabancıydı; o hatlara sahip olduğu gibi, bambaşka bir şekle de bürünebilirdi. Gözlerimi dikmiş ona baktığım bu ânın sona ermesiyle birlikte, o çoktan başka birine dönüşmüştü bile; daha doğrusu artık gençlikte ne idiysem o değildi ve ihtiyarlıkta olacağım kişiye de dönüşemeyecekti; ve ben bugün onu, geçmişte ne olduğuna bakarak tanımaya çalışıyordum, vesaire... O hareketsiz ve sert kafanın içine istediğim tüm düşünceleri koyabilir, içinde çok değişik görüntülerin canlanmasını sağlayabilirdim. Alın size biri: Yıldızların ışığında huzurlu ve gizemli bir karanlığa gömülen bir ormandaydım; nadir görülen sisli bir yalnızlık içinde, gün ağarırken buradan hayalet bir gemi yavaşça demir almakta, cıvıl cıvıl bir kent yolunun üzerinden geçip gitmekte, yolun üzerindeki bulur kümeleri güneş ışığıyla parıldarken, yüzlerde erguvani renkte yansımalar yaratmaktaydı; pencere camlarında, aynalarda, dükkânların kristal vitrinlerinde binbir renk oyunu oynayan ışık kıpır kıpırdı. Canlanan görüntüyü ansızın ortadan kaldırdığımdaysa az önceki

kafa kayıtsız bir şaşkınlık içinde orada öylece hareketsiz ve sert durmaya devam ediyordu.

Kimdi o? Hiç kimse. Birilerinin gelip kendisini almasını bekleyen zavallı, isimsiz bir beden.

Ama böyle durup düşünürken ansızın öyle bir şey oldu ki şaşkınlıktan çok korkuyla irkildim.

O hayli hırpalanmış zavallı bedenin kayıtsız, şaşkın yüzü, gözlerimin önünde isteğim dışında acınacak biçimde değişmeye başladı; burnunu kıvırıp gözlerini arkaya doğru döndürdü; dudaklarını yukarıya doğru büzdü ve kaşlarını çam: Sanki ağlamak üzereydi. Bir an için öylece durakladıktan sonra, ardı ardına infilak eden bir çift hapşınk nedeniyle iki kez anıldı.

O hayli hırpalanmış zavallı beden, kim bilir nereden içeriye süzülen hafif bir esinti hissetmiş olmalıydı ki bana hiçbir şey söylemeden ve isteğim dışında, kendi kendine harekete geçmişti.

“Çok yaşa!" dedim.

Ve aynada beliren ilk deli gülüşüme baknm.

O Halde?

O halde hiç, hepsi bu kadar. Buna da az diyorsanız!.. Alın size, karım Dida’run bir anlığına yaşamak istediği 'masum keyfin -burnumun sağa doğru yamuk olduğunu fark ettirmesinden bahsediyorum- yol açtığı yıkıcı düşünceler ile korkunç sonuçlan içeren il liste.

DÜŞÜNCELER:

1. *Ben başkalannın gözünde, bugüne dek kendim için olduğumu düşündüğüm kişi değildim.*

2. *Kendimi yaşarken göremezdim.*

3. *Kendimi yaşarken göremeyişim nedeniyle kendime yabancı kalırken, başka/an beni görebiliyor ve tanıyabiliyordu -herkes bunu kendine ö^p bir*

biçimde yapıyordu tabii.

4. *Bu yabancıyı görebilmek ve tanıyabilmek için alıp da karşıma key^m imkânsızdı; kendimigörebilama onu göremezdim.*

5. *Bedenim dışandan baktığımda riyalanmda beliren hayal ürünü bir görüntü gibiydi; yaşadığım bilmeyen, orada öylece durup binlerinin gelip kendisini almasını bekleyen bir şey.*

6. *nasıl bedenimi alıp bazen istediğim bazen de hissettiğim şekilde biçimlendiriyorsam, herhangi biri de ^mmı yapıp ona kendi bildiği gibi bir gerçeklik atfedebilirdi.*

7. *Kısacamsı o beden kendisi için öylesine bir hiç ve hiç kimse idi ki onu bugün hapşırtabilen küçük bir esinti, yarın beraberinde uzaklara dahi götürebilirdi.*

SONUÇLAR: Şimdilik yalnızca şu ikisi:

1. *Sonunda kanm Dida'nın bana neden Cenge diye seslendiğini anlamaya başladım.*

2. *En azından baıla en yakın kişiler -yaygın ismiyle, tanıdıkla-nm- için kim olduğumu keşfetmeyi, onların gözünde olduğum kişiyi inatla didik didik edip parçalanıla ayırarak eğlenmeyi kafama koydum.*

İKİNCİ BOLUM

Ben Varım ve Sîzler de Varsınız

Bana şöyle diyerek itiraz edebilirsiniz:

"Zavallı *Moscarda,* nasıl olur da başkalarının da aynı durumda olduğu, yani onların da aynen senin gibi yaşarken kendilerini görmedikleri gerçeği aklına gelmez? Madem sen onların gözünde bugüne dek olduğunu sandığın kişi değilsin, onlar da aynı şekilde senin gördüğünü sandığın kişiler olmayabilirler, ne dersin?"

Yanıt veriyorum:

Aklıma gelmedi değil. Affedersiniz ama, bu düşüncenin sizin de aklınıza geldiği, gerçekten doğru mu?

Böyle olduğunu varsaymak istesem de aslında buna inanmıyorum. Aksine neye inanıyorum biliyor musunuz? Eğer bu düşünce gerçekten sizin de aklınıza geldiyse ve benim içime kök saldığı gibi sizi de avcunun içine aldıysa her birinizin benim yaptığım deliliklerin aynılarını yapabileceğinize inanıyorum.

Dürüst olun: Kendinizi hayannızı yaşarken görmek isteği aklınızdan hiç geçmemiş olamaz. Kendiniz için yakmayı bekliyor ve başkalarının gözünde nasıl biri olabileceğiniz düşüncesini aklınıza getirmemekle iyi de yapıyorsunuz; gel gelelim bu, başkalarının sizinle ilgili yargıları umurunuzda olmadığından değil, aksine bunu çok önemsediğiniz ve de başkalarının dışarıdan sizin kendinizi gördüğünüz gibi algıladığı şeklinde mutlu bir yanılsama içinde olduğunuzdan.

Peki ya günün birinde birileri size burnunuzun az da olsa sağa doğru yamuk olduğunu -olmaz mı diyorsunuz?- ya da dün yalan söylediğinizi -asla mı?- fark ettirirse? Küçük, küçücük bir yalan, hani şu kimseye zararı dokunmayanlardan... Kısacası, arada bir de olsa başkalarının gözünde düşündüğünüz kişi olmadığınızı az da olsa hissederseniz ne yaparsınız? (Dürüst olun.) Ya hiçbir şey yapmaz ya da pek az şey yaparsınız. Kendinize duyduğunuz şu hoş ve tam güven nedeniyle, olsa olsa başkaları sizi yanlış anladı, yanlış değerlendirdi diye düşünür geçersiniz, o kadar. Sizi gerçekten ilgilendirmesi halinde belki bazı açıklamalarda bulunarak o kötü yargıyı düzeltmeye çalışır, ilgilendirmiyorsa olduğu gibi bırakır ve omuzlarınızı silkerek, "Neyse yani, sonuçta benim vicdanım bana yeter," dersiniz.

Böyle değil mi?

Dostlar, affınıza sığınıyorum. Madem ki ağzınızdan böyle büyük bir laf çıktı, aklınıza küçük mü küçük bir düşünce sokmama da izin verin. Söyleyeceğim şu: Vicdanınızın, bu durumla hiç ama ilgisi yok. Eğer sizin için her şey demekse hiçbir değeri olmadığını iddia etmeyecek ve sırf hoşunuza gitsin diye, o zaman aynı şekilde benim de bir vicdanım olduğunu ve onun da pek değerli olmadığını bildiğimi söyleyeceğim. Neden biliyor

musunuz? Çünkü biliyorum ki sizin de bir vicdanınız var. Öyle ya. Hem de benimkinden çok farklı.

Bir anlığına filozof edasıyla konuşmaya giriştiysem, özür dilerim. Acaba vicdan kendi kendisine yetebilen mutlak bir şey olabilir mi? Yalnız olsak, belki evet. Ama canlarım benim, o zaman da vicdan olmazdı. Maalesef ben varım ve sizler de varsınız. Maalesef.

O halde söylemek istediğiniz, sizin bir vicdanınız olduğu ve onun da size yeniği mi? Başkaları sizin hakkınızda ne düşünürse düşünsün, keyiflerine göre -yani haksız yere- nasıl değerlendirirse değerlendirsin, ama siz bu arada yanlış bir şey yapmadığınızdan eminsiniz ve bu sizi avutuyor, öyle mi?

Oh keyifler âlâ o zaman, peki başkaları değilse bu güveni size kim veriyor? Kim veriyor bu teselliyi size?

Kendiniz mi? Ama nasıl?

Ah tamam canım, nasıl olduğunu biliyorum ben: Sizin yerinizde başkaları olsa ve aynı şey onların başına gelmiş olsa, hepsinin ne bir eksik ne bir fazla, aynen sizin gibi davranacağını düşünmekte inat ederek.

Tebrikler! Peki bu düşüncenizi neye dayandırıyorsunuz?

Eh, bunu da biliyorum: Soyut düşünüldüğünde ve genellemelere gidildiğinde, hayatın kimi somut ve özel durumları dışındaki tüm soyut ve genel ilkeler üzerinde herkesin hemfikir olduğu tezine. (İşin kolayına kaçnnız).

O halde nasıl oluyor da bu sırada herkes sizi kınıyor, sizi yargılıyor ya da sizinle alay ediyor? Başınıza gelen o özel durum ve o durumda yapmış olduğunuz eylemi değerlendirmek adına geçerli olduğunu düşündüğünüz o genel ilkeleri bilmedikleri çok açık.

Öyleyse vicdanınız neyinize yeriyor? Yalnız hissetmenize mi? Tanrı aşkına, hayır. Yalnızlık sizi korkutuyor. O halde ne yapıyorsunuz? Pek çok kafa hayal ediyorsunuz. Hepsi de sizinkine benziyor. Hatta benzemekle de

kalmıyorlar, onların hepsi sizin kafanız. Ve belirli durumlarda, bizzat sizin tarafınızdan görünmez bir iple çekilir gibi, sizin istekleriniz doğrultusunda öne ya da yana sallanarak evet ya da hayır diyorlar. Böylece siz de kendinizi güvende ve rahatlamış hissediyorsunuz.

Oraya gidin derim; öyle ya, size yeniğini söylediğiniz vicdanınızın baş kahramanı olduğu müthiş bir oyun oynanıyor orada.

Yani?

Tüm bunların aslında neye dayandığını biliyor musunuz? İzin verin ben söyleyeyim: Tanrı'nın her zaman sizi koruyacağı varsayımına. Sizin gerçekliğinizin, herkes için mutlaka ve aynı ölçüde geçerli olduğu varsayımına.

O gerçeğin içinde yaşıyor, kendinizden emin, dışında yürüyorsunuz. Onu görüyor, ona dokunuyorsunuz; hana eğer seviyorsanız içinde de bir puro tüttürüyor (pipo mu? Pipo da olur), duman halkalannın yavaş yavaş havada kayboluşunu mutlulukla izliyorsunuz. Etrafınızı saran gerçekliğin başkaları için o dumandan daha dayanıklı olmadığından en küçük şüphe bile duymadan.

Öyle değil mi diyorsunuz? Bakın, karımla ben babamın yapnrdığı yani evde yaşıyorduk; annemin zamansız ölümünden sonra, onunla yaşamış olduğu acı anılarla dolu evden uzaklaşmak istemişti babam. O yeni eve taşındığımızda çok gençtim; babamın o yeni evi tamamlamadığını, sanki içeriye kim isterse girip çıkabilsin diye yarıda bıraktığını ancak çok yıllar sonra fark edebildim.

Kapısı takılmamış o kemerin ana sütunları, öndeki avluyu bir yandan öbür yana çevreleyen duvardan daha yüksek; alt eşiği kırık dökük, ahşap sütunların sivri köşelerinin kabuğu ise soyulmuştu; şimdi düşünüyorum da sanki babam evi özellikle öyle eksik bırakmıştı; ölümünden sonra evin bana -yani herkese ve hiç kimseye- kalacağını bildiğinden, avlunun giriş kapısını onarmayı gereksiz bulmuş olmalıydı.

Babam yaşadığı sürece, hiç kimse o avluya girme cesaretini gösteremedi. Gelip geçenler pek çok kesme taşın yıllarca öylece yerde kaldığın

gördüklerinde ilk olarak ara verilmiş bir inşaat işinin yakında yeniden başlayacağı düşüncesine kapılıyorlardı. Avluya döşeli çakıl taşlarının arasından ve avlu duvarının çatlaklarından yabani otlann büyümeye başlamasıyla birlikte yerdeki o kullanılmayan taşlar da eski ve yı^kılmış oldukları izlenimini vermeye başladılar. Babamın ölümünün ardından zamanla komşu evlerde yaşayan geveze kadınlara oturak oldular; ilk zamanlar çekine çekine sonra cesaretle, gölgelik ve sakin korunaklı bir yer bulup oturabilmek amacıyla birer birer kapı eşiğini ^an kadınlar, kimsenin bir şey demediğini görünce, başta kararsızlık, ardından-sa cesaretle tavuklarını da peşlerinde getirmeye başladılar; avluyu kendi mekanları sayıyor, ortadaki sarnıcın çağıldayan suyunu da kendilerinin kabul ederek, çamaşırlarını orada yıkayıp kurutmak için yine orada ipe seriyorlar, işleri bittiğindeyse çarşafların beyazı arasında, gerdikleri ipte dalgalanan gömlekleri neşeyle parlatan güneşin alnnda, birbirlerinin başlarını tıpkı maymunların kendi aralarında yapakları gibi “didiklemek" için yağlı saçlarını omuzlarına salıyorlardı.

Her ne kadar gözleri kupkuru, rengi atmış yeşil ceketinin al-nndan seçilen kamburuyla sürekli şikâyet eden o yaşlı kadın beni fazlasıyla rahatsız etse ve çirkin memesi hep elbisesinin dışında duran, kucağında, pembemsi koca kafası konak nedeniyle iğrenç pullarla sarılı ve kir pas içindeki bebeğiyle o şişman kadın beni iğrendirip midemi bulandırsa da, bu işgal karşısında bir sefer olsun ağzımı açıp en ufak bir rahatsızlık ya da memnuniyet ifadesinde bulunmadım. Öyle ya, avluda kalmaları karımın işine geliyor olabilirdi: Bir şeye ihtiyacı olduğunda yapnrtıyor, karşılığında da mutfak ^nklarını ya da bir iki eski elbise veriveriyordu.

Aynen yollar gibi irili ufaklı çakıltaşlarıyla döşeli avlunun bir yokuş üzerinde yer aldığını hatırlıyorum. Delikanlılığım aklıma geliyor; kolejden yaz tatili için dönmüşüm, akşam geç saatlerde o ^zamanlar henüz çok yeni olan evin balkonlarından birinde oturmuşum. Yokuş aşağı dizili çakıltaşlarının yansıttığı morumsu lekeli geniş beyazlık, ortasındaki gizemli sesler çıkaran sarnıcıyla bana nasıl da sonsuz bir hüzün veriyordu! Sarnıcın tepesinde duran kovanın bağlı olduğu halatın sarıldığı makaranın demir kolunun kırmızı boyası, daha o zamanlar pastan dökülmüştü; bu haliyle bana hastaymış gibi gelen demir kolun üzerindeki rengi arınış boyaya bakıp nasıl da hüzünleniyordum! Geceleri rüzgârın oynanı-ğı halatın makarada

çıkarttığı hüzünlü gıcırtılar da hasta olduğu izlenimini güçlendiriyor olsa gerekti; ıssız avlunun üzerini örten yıldızlı gökyüzünün yaydığı puslu aydınlık, sanki yukarıda ebediyen sabitlenmiş gibi görünüyordu.

Babamın ölümünden sonra işlerimin takibiyle görevlendirdiğim Quantorzo, babamın kendi yaşam alanı olarak belirlediği odaları bir bölmeyle ayırıp orayı kiraya verilecek ayrı bir daire olarak düzenlemeyi önermiş, karım da karşı çıkmamıştı. Kısa süre sonra daireyi sessiz mi sessiz bir emekli tuttu; her zaman temiz pak, sade giyinen ufak tefek ihtiyar adam, gerek cılız bedeni gerekse emekli albaylara özgü hayat dolu yüzünde, savaşçı bir ruhun izlerini taşıyordu. Balıklarınkini andıran, benzerine az rastlanır gözleri vardı; yanakları ise morumsu damarcıkların ördüğü bir ağla kaplıydı.

Ona hiç ilgi göstermemiş, kim olduğunu, nasıl yaşadığını merak ennemiştim. Kendisiyle pek çok kez merdivenlerde karşılaşıp da her seferinde beni kibarca “İyi günler” veya “İyi akşamlar” diyerek selamlamasından hareketle, komşumun şüphesiz çok kibar bir beyefendi olduğuna dair bir izlenim edinmiştim.

Evin sağ yanında bulunan ve Quantorzo'nun babamın ölümünden sonra aynı şekilde düzenleyip kiraya verdiği büyük depolardan geldiklerini öne sürdüğü sivrisineklerin geceleri kendisini rahatsız ettiğinden yakınması da bende hiçbir şüphe uyandırmamıştı doğrusu.

Şikâyetlerine bir keresinde, "Ah, demek öyle!” diyerek tepki vermiştim.

O tepkimin, kiracımı rahatsız eden sivrisineklerin varlığı nedeniyle değil, henüz bir delikanlıyken inşa edildiklerine tanık olduğum o havadar depoların şu an içinde bulunduğu durumdan dolayı duyduğum derin üzüntüyü yansıtnğını çok iyi anımsıyorum; badanalı duvarların göz kamaşnncı beyazlığının ortasında tuhaf bir biçimde kendinden geçmiş, kirecin üzerine henüz taze taze püskünüldüğü tuğla duvarların oluşturduğu yeni yapının neminden sarhoş bir halde, orada koşturup dururdum o zamanlar. Duvarların o beyazlığı, demir parmaklıklı büyük pencerelerden içeri sızan keskin gün ışığında öyle kör edici bir parlaklığa bürünürdü ki gözlerinizi kapatmak zorunda kalırdınız.

Bununla birlikte, iki ya da dön atın çekeceği büyüklükte tasarlanmış ve bir zamanlar kiraladığımız; çürümüş ot, gübreyle karışık saman ve birikip kararan suyun o pis kokusu içlerine işlemiş eski at arabalarına ev sahipliği yapan depolar, aklıma çocukluğumda at arabalarıyla yaptığımız yarışların sevincini de getiriyordu; atların koşumlarından çıkardığı sesin yarattığı bayram havasını âdeta kucaklamak ve etrafa yaymak için özellikle açıkta bırakılmış olduklarını düşündüğüm tarlaların arasından geçen geniş toprak yolu kat ederek, kasabaya ulaşırdık. Kanımca, sırf bu anıların hatırına depolara yakın olmaya tahammül edilebilirdi; üstelik tüm Richieri sakinleri, depolara yakın olmasanız bile sivrisinek belasından kurtulmanın yolu olmadığını gayet iyi bilirdi; nitekim çare olarak her evde mutlaka cibinlik vardı.

İhtiyar kiracım, kendisini boğuluyormuş gibi hissedeceği için cibinliğe asla tahammül edemeyeceğini yüzüme gururla haykırması üzerine dudaklarımda beliren gülümsemeyi fark ettiğinde, kim bilir neler düşünmüştü? Gülümsememin ardında tabii ki hem hayret hem de acıma hissi vardı. Yatağımın üzerine bir kubbe oluş-tururcasına yüksekte duruşu ve hiç kırışıklık yapmadan gergin biçimde tüm yatağı çepeçevre sarışından müthiş bir keyif aldığım ve Richieri'deki sivrisineklerin kökü kazınsa dahi kullanmaktan vazgeçmeyeceğim cibinliğe dayanamaması anlaşılır gibi değildi doğrusu! Tül örtünün sayısız minicik deliğinden hayal meral görünen odam, etrafındaki diğer her şey den aynlan yatağım, beyaz bir bulutla örtüldüğüm hi&i...

Bu karşılaşmamızın ardından hakkımda ne düşünebileceği üzerinde pek durmadım. Merdivenlerde rastlamaya devam ettiğim kiracım, her seferinde beni aynen daha önceleri olduğu gibi "İyi günler" ya da "İyi geceler" diyerek selamladığından, onun çok kibar bir beyefendi olduğunu düşünmeye devam ettim.

Gel gelelim, her karşılaşmamızda bana kibarca "İyi günler" ve "İyi geceler" demeye devam etse de, geveze kadınların avluyu işgaline, yıkadıkları çamaşırların iğrenç kokusuna ve sivrisineklere tahammül edişim nedeniyle, aslında için için benim salağın önde gideni olduğumu düşündüğü konunda sizi temin ederim.

Hiç şüphe yok ki kendimi onun düşüncelerinde görebilmem mümkün olsaydı, "Aman Tanrım, komşum ne kadar da kibar!” diye düşünmeye devam etmeyecektim. Ya da durumu tersine çevirelim: Komşum beni, kendimi asla göremeyeceğim bir biçimde -yani dışarıdan bakarak- görüyordu fakat aslında onun da gördüğü nesne ya da insanlara yönelik kendince görüşleri vardı ve beni kendi dünya görüşü içinde, kendi bildiği gibi yaşatıyordu -yani salağın önde gideni gibi. Ben ise tüm bunlardan bihaber, kendi kendime "Aman Tanrım, komşum ne kadar da kibar!” diye düşünmeye devam ediyordum.

İzninizle

Odanızın kapısı çalınıyor.

Keyfinize bakın keyfinize, koltuğunuza rahat rahat oturun. Ben şöyle geçerim. Hayır mı?

“Neden?"

Ha, tamam anladım, yıllar önce zavallı annenizin üzerinde son nefesini verdiği kolruk bu. Affedersiniz ama ben o kolruğu bedavaya verseler almazken siz, dünyanın tüm altınını verseler satmam diyorsunuz; peki, öyle olsun. Yalnız kabul edin, buraya her giren kişi kendi kendine şaşkınlık içerisinde, böylesine zevkli döşenmiş bir odada bu rengi solmuş, yırtık pırtık eski koltuğun ne işi olduğunu sormadan edemez -işin aslını bilmeden tabii.

Bunlar sizin sandalyeleriniz. Bu da bir yazı masası, masa ki ne masa. Şu da bahçeye bakan bir pencere. Dışarıda ise o çam ağaçları, o serviler var.

Biliyorum. Size çok güzel görünen ve penceresinden dışarıdaki servileri seyrettiğiniz bu odada çok hoş satler geçirdiniz. Fakat önceleri neredeyse her gün ziyaretinize gelen dostunuzla da yine bu oda yüzünden aranız bozuldu; artık hiç uğramadığı gibi, bir de gidip herkese böyle bir evde oturmaya devam eniğiniz için deli, hana delinin önde gideni olduğunuzu anlatıp duruyor.

“Tüm o serviler, önünde öyle tek sıra halinde dizili,” deyip duruyor. “Yirmiden fazla servi diyorum beyler, âdeta bir mezarlık gibi”.

Bu durumu bir türlü açıklayamıyor, hazmedemiyor gibi.

Siz de gözlerinizi kısıyor, omuzlarınızı kaldırıyor ve iç çekiyorsunuz:

“Zevk meselesi!”

Nitekim size gerçekten de bir zevk, düşünce ya da alışkanlık meselesi gibi geliyor; görmekten ya da dokunmaktan memnuniyet duyduğunuz ve sizin için değerli olan şeylerin gerçekliğinden, varlığından en ufak bir şüphe bile duymuyorsunuz.

Bu evden çıkıp gidin ve üç ya da dört yıl sonra, şimdikinden farklı bir ruh haliyle yeniden görmeye gelin; sizin için değerli olan bu gerçeklikten eser kalmadığını göreceksiniz.

“Ah bak sen, odam bu muymuş? Bu da bahçe ha?”

Aman diyelim, bu sırada bir başka yakın akrabanız da vefat etmiş olmasın ki siz de tüm o güzelim servilerin bir mezarlığı çağrıştırdıklarını düşünmeyesiniz.

Şimdi kalkıp ruhun dilsiz olduğu ve herkesin hata yapabileceğinin bilinen gerçekler olduğunu söyleyeceksiniz.

Haksız da değilsiniz; evet, bunlar eski hikâyeler.

Benimse size yeni bir ııey söylemek gibi bir iddiam yok. Sadece şunu bilmek istiyorum:

Tanrı aşkına söyleyin, öyleyse neden bu eski hikâyeleri hiç duymamış gibi davranmaya devam ediyorsunuz? Neden tek gerçekliğin, içinde yaşadığınız bu âna ve size ait gerçeklikten ibaret olduğuna inanmaya devam ediyor ve ne kadar uğraşsa da asla sizinki gibi bir ruha sahip olamayacağını bildiğiniz zavallı arkadaşınız aksini söylediğinde hayrete düşüyor, öfkeleniyor ve bağırıyorsunuz?

Tekrar Affedersiniz

Bir şey daha söylememe izin verin, sonra konuyu kapatacağım.

Sizi gücendirmek istemiyorum. Kendi bilincinizden bahsediyor, üzerinde tartışılmasını da istemiyorsunuz. Aklımdan çıkıver-miş, kusuruma bakmayın. Fakat biliyorum, biliyorum ki kendiniz için, kendi içinizde, benim dışarıdan gördüğüm gibi değilsiniz. Kötü niyetli olduğumdan değil. Hiç değilse buna ikna olmanızı isterim. Sizler kendinizi bana değil size ait bir yöntemle tanıyor, duyuyor, görmek istiyor ve işte yine sizinkinin doğru, benimkinin-se yanlış olduğuna inanıyorsunuz. Kim bilir belki de öyledir, inkâr etmiyorum. Sizin yönteminizin benimkiyle örtüşmesi -ya da tam tersi- mümkün mü peki?

İşte yine başa döndük!

Bana söylediğiniz her şeye inanabilirim. Nitekim inanıyorum da. Alın size bir sandalye: Şöyle oturun da uzlaşmaya çalışalım.

Bir saatlik sohbetten sonra birbirimizi kusursuzca, her yönüyle anladık diyelim.

Ertesi gün yine tehditkarca üzerime yürüyecek ve haykırarak, "Nasıl yani? Ne anladınız ki siz? Bana böyle böyle dememiş miydiniz?” diye soracaksınız.

Evet, aynen böyle böyle dedim. Asıl sorun ne biliyor musunuz? Söylediklerinizin benim içimde neye dönüştüğünü, onları

nasıl içselleştirdiğimi ne siz bileceksiniz sevgili dostum ne de ben size anlatabileceğim. Hayır hayır, Arapça konuşmadınız.[3] Siz ve ben aynı dili, aynı kelimeleri kullandık. Fakat kelimelerin içleri boş, anlamları kayıpsa, bunda sizin ve benim ne suçumuz olabilir ki? Evet sevgili dostum, boşlar. Ve o kelimeleri birbirimize söylerken, her ikimiz de kendi anlamlarımızı yüklüyoruz onlara. Birbirimizi anladığımızı sanmıştık; hâlbuki bakın, hiç de anlaşamamışız.

Pekâlâ, haklısınız; bunlar da eski hikâyeler. Benimse size yeni bir şey söylemek gibi bir iddiam yok. Sadece şunu bir kez daha sormak istiyorum:

“Tanrı aşkına söyleyin, öyleyse neden bu eski hikâyeleri hiç duymamış gibi davranmaya devam ediyorsunuz? Madem ki benim sizi, sizin kendinizi gördüğünüz gibi görebilmem ve sizin gözünüze benim kendimi gördüğüm gibi görünebilmem için, gördüklerime sizin gerçekliğinizin aynısını atfetmem -ve sizin de tam tersini yapmanız- gerektiğini ve bunun mümkün olmadığını biliyorsunuz, o halde bana neden hâlâ kendinizden bahsediyorsunuz ki?”

Ah, ah sevgili dostum, ne kadar deneseniz de sonunda bana daima kendinize özgü bir gerçeklik sunmanın ötesine geçemiyor ve bu gerçekliği benim de kendiminmiş gibi sahiplenebileceğime tüm iyi niyetinizle inanıyorsunuz -bir şey demiyorum; belli mi olur, belki de öyledir. Gel gelelim, “benim görme biçimim" dediğiniz şeyin gerçekten ne olduğunu yalnızca bana dışarıdan bakan siz bilebileceğinize, ben ise bilmediğime ve asla da bilemeyeceğime göre, sonuç olarak sizin algıladığınız "benim görme biçimim", benim algıladığım “benim görme biçimim" ile örtüş-müyor.

Keşke her ikimizin de hem benden hem de sizden öte, yalnızca kendileri için var olan tek ve büyük, aynı ve değiştirilemez birer gerçekliği olsa. Ama yok. Her ikimizin de içinde ve kendi görüşümüzce, yalnızca kendimizce geçerli olan gerçeklikler var; ne siz ne de ben, bu ikisinin aynı olduklarını asla düşünmeyeceğiz.

Ee, yani?

Yani, dosnım, kendimizi şununla avutmak zorundayız: Hiçbirimizin gerçekliği diğerinden daha gerçek değil ve her ikimizin-ki de yalnızca bir anlığına var.

Ufaktan başınız mı dönmeye başladı? Pekalâ, o halde... Neticelendirelim derim.

Sabit Fikirler

İşte, netice olarak varmak istediğim nokta şu: İddialarınızdan vazgeçmeli, kendi vicdanınızın size yettiğini söylemeyi bırakmalısınız.

Ne zaman bu şekilde davrandınız? Dün, bugün, bir dakika önce? .. Peki ya şimdi? Ah, öyle ya, şimdi ise farklı bir tepki de verebileceğinizi kabul etmeye hazırsınız. Peki, neden? Aman Tanrım, bembeyaz kesildiniz. Bir dakika önce *başka biri olduğunuzu* şimdi siz de mi kabul ediyorsunuz yoksa?

Ama haydi, haydi sevgili dostum, iyice düşünün bakalım: Bir dakika önce, yani bu olay başınıza gelmeden önce başka biriydiniz; hana yalnızca bir değil, yüz, hatta yüz bin başka kişiydiniz. Nitekim bunda şaşılacak hiçbir şey de yok. Daha ziyade, bugün olduğunuz kişinin, bugünden yarına aynı kalacağından ne kadar emin olabileceğinizi düşünün derim.

Sevgili dostum, işin gerçeği şu: Bunların hepsi birer sabit fikir. Kendinizi bugün bir biçimde, yarın başka bir biçimde sabitle-yip duruyorsunuz.

Nasıl ve neden böyle yaptığınızı daha sonra anlatacağım.

Hayır, Şimdi Anlatacağım

Bir evin nasıl inşa edildiğini hiç görmüşlüğünüz var mı? Ben bizim Richieri’de pek çok kez gördüm ve her seferinde kendi kendime:

“Şu insanoğluna bak sen, gücü neler de yapmaya yetiyor! Dağı oyuyor; oradan taşları çıkarıyor; taşları kesip biçim veriyor; sonra onları üst üste koyup duvar örüyor ve bir bakıyorsun, dağdan kopardığı o parça, bir eve dönüşüvermiş,” diye düşündüm.

“Ben bir dağım,” diyordu dağ, “ve olduğum yerden ısla kı-mıldatamazsınız beni.”

Öyle mi canım? Kımıldatamaz mıyız? Öküzlerin çektiği şu arabalara bir bak hele. Hepsi de senden parçalar taşıyor, senin taşlarınla yüklüler. Seni arabaya yüklemiş götürüyorlar, canım dağ! Böyle durabileceğini mi sanıyordun? Yarını çoktan iki mil uzağa, ovaya taşıdılar bile. Nereye mi.'

Görmüyor musun canım, oradaki şu evlere İşte: Biri sarı, öteki kırnıızı, bir diğeri beyaz; iki katlı, üç katlı, dört katlı şu evlere...

Ya kayınların, cevizlerin, çamların? Onlara ne oldu?

İşte buradalar, benim evimde. Onlarla ne güzel şeyler yaptığımızı gördün mü bak? Bak bakalım, bu sandalyelerde, bu dolaplarda, şuradaki raflarda onları tanıyabilir misin?

Ey koca dağ, sen insanoğlundan çok daha büyüksün; ve siz-ler de öyJesiniz ey kayın, ey ceviz, ey çam; aksine insanoğlu ise

ufacık bir hayvancık; ama sizde olmayan öyle bir şeye sahip ki!

Sürekli ayakta durmaktan -ayakta durmak derken, yalnızca iki ayak üzerinde dunnaktan bahsediyorum- yorulmuştu; kürkünü çoktan yitirip incecik derisiyle kalakaldığından, diğer hayvanlar gibi yere uzandığında da rahat edemiyor, aksine her bir yanı acıyordu. işte bu noktada ağaçları fark etti ve onlardan yararlanarak, üzerine rahatça oturabileceği bir nesne yapabileceğini anladı. Sonra çıplak keresteden bu nesnenin de yeterince rahat olmadığını görüp, oturacağı yere yumuşak bir şeyler koyabileceğini düşündü; kimi hayvanların derisini yüzdü, bazılarının yününü kırpn; keresteleri deriyle kapladı, deriyle kerestelerin arasına da yün doldurarak kendine bir yasnk yapnktan sonra keyifle sandalyesine kuruldu ve:

"Oh be, nasıl da rahat oldu!" dedi.

Saka kuşu, perde çubuğuna asılı kafesinde, perdelerin arasında ötüp duruyor. İlkbaharın yaklaşmakta olduğunu mu hissetti ne? Şu an ağırlığımı çeken ve sakanın ötüşünü duyar duymaz gıcırdamaya başlayan sandalyeye dönüşen ceviz ağacının dalları da aynı şeyi sezmiş olmalı!

Kafese hapsedilmiş kuş ile sandalyeye dönüştürülmüş ağaç, belki de bu ötüş ve bu gıcırtı aracılığıyla birbirlerine dertlerini anlanyorlardır, kim bilir.

Evin Konumuzla Ne İlgisi Var?

Şu an için evinizi, diğer evlerle birlikte şehir yapısının bir parçası olan öğelerden biri olarak gördüğünüzden, bahsettiğimiz konuyla herhangi bir ilgisinin olmadığını düşünüyorsunuz. Etrafınıza baktığınızda evinizi maddi gücünüz elverdiğince, rahatınızı düşünerek, kendi zevkinize göre döşemekte kullandığınız mobilyaları görüyorsunuz. Anılarınızla yüklü o eşyalar sayesinde sımsı-cak bir aile yuvasında yaşadığınız hissine sahipsiniz; yalnızca eşya olarak nitelendirilmekten çıkıp âdeta bedeninizin mahrem parçalarına dönüşen bu nesneler sayesinde, varlığınızın mutlak gerçekliğine dokunabiliyor, o gerçekliği hi&edebiliyorsunuz.

Malzemesi ister kayın, ister ceviz, isterse çam ağacı olsun, aynı özel hayatınıza dair anılarınız gibi mobilyalarınız da her evin o kendine özgü ve ancak artık duyulmadığında -ki bu, başka birinin evine girer girmez yaşanır- farkına vardığımız kokusuna bürünür. Ve size dağdaki kayın, ceviz, çam ağaçlarını hatırlatmış olmamın canınızı sıktığı da gözümden kaçmadı.

Deliliğim kıyısından köşesinden de olsa sizin de içinize nüfuz etmeye başlamış gibi, ağzımdan çıkan her yeni sözün ardından yüzünüzde bir ürperti, gözlerinizde bulutlar, sormadan edemiyorsunuz:

..Neden ki? Bunun konumuzla ne ilgisi var?”

Dışarıda, Açık Havada

Haydi ama, mobilyalarınıza diişkünlüğüniizü ve evinize duyduğunuz sevgiyi tehdit edeceğim, huzurunuzu kaçıracağım kaygısına falan kapılmayın.

Hava lazım hava! Açık hava! Evi bırakalım, şehri terk edelim gitsin. Tamam, bana fazlasıyla güvenebileceğinizi söylemiyorum ama, bu kadar da korkmayın. Üzerinde şu evlerin yer aldığı yolun kırlara bağlandığı noktaya kadar peşimden gelebilirsiniz.

Evet evet, yol, bu yol. Size hayır diyebileceğimden gerçekten de korkuyor musunuz? Bildiğiniz yol işte. Mıcırlı yol -aman diyeyim, sivri taşlara dikkat. Şurada gördükleriniz de yol lambalan. Anlayacağınız aydınlatma da var, endişelenmeden yürüyün haydi.

Ah, şu uzaklardaki mavi dağlar! Ben «mavi» diyorum; siz de «mavi» diyorsunuz., değil mi? Tamam o zaman. Şu yakındaki ise kestane korusu - yanlışlık olmasın, kestane ağaçları değil mi? Bakın ne güzel anlaşıyoruz, gördünüz mü? Kayıngiller familyasına mensup yüksek gövdeli bu tür, iri kahverengi kestaneler verir. Önümüzde gepgeniş bir ova var («Yeşil» değil mi? Sizin için de benim için de «yeşil» olduğuna göre böyle diyelim gitsin, hayret edilecek kadar iyi anlaşmıyor muyuz?); hele şuradaki çayırlara ne demeli? Kıpkırmızı gelinciklerin kızgın güneşin altında nasıl da dizildiklerine bakın! Nasıl dediniz? Kırmızı çocuk paltolarını mı andırıyorlar? Amma da körüm yahu, nasıl göremedim? Haklısınız, ufacık kırmızı yün paltolar onlar. Bense gelincik sanmıştım. Sizin

kravatınızın da kırmızısı yok mu... Maviyle yeşilin hakim olduğu bu ferahlığın, apaçık güneşli bir günün ortasında nasıl da mutluluk katıyor ortama! Şu başınızdaki sevimsiz keçe şapkayı çıkarıyor musunuz ne? Şimdiden terlediniz mi! Eh, bu şişmanlıkla olacağı bu; neyse canım Tanrı keyfinizi bozmasın! Pantolonunuzun siyah beyaz karecikleri arkadan nasıl görünüyor bir bilseniz... Yok daha neler, ceketinizi de çıkarmayın artık! Abartmanın lüzumu yok.

Ah şu kırlar! Ne başka bir huzur veriyorlar insana, değil mi? Adeta eridiğinizi hissediyorsunuz. Tamam öyle de, bana nerede olduğunu -huzurundan bahsediyorum- bir söyleyebilseniz... Hayır korkmayın, korkmayın! Size burası gerçekten de huzurlu mu geliyor? Haydi ama, birbirimizi anlayalım ne olur! Aramızdaki kusursuz uzlaşmayı bozmayalım. Kusura bakmayın ama, benim burada tek gördüğüm ve şu an içimde yoğun olarak tek hissettiğim şey, sınır tanımayan bir salaklık; ve her ikimiz de yüzümüze yerleşen bu salak ifadeyi, sadece bu salaklıkların ortasında yaşayabilmek amacıyla var olduklarını inandığımız toprak ve ağaçlara atfedip duruyoruz.

Anlayacağınız, huzur dediğimiz şeyin içimizde olduğunu zannediyoruz. Sizce de böyle değil mi? Peki bu duygunun nereden kaynaklandığını biliyor musunuz? Çok basit: Şehirden -yani evleri, yolları, kiliseleri, meydanları ile *inşa edilmiş* bir dünyadan dışarıya çıkmış olmamızdan. Gel gelelim şehirleri *inşa edilmiş* bir dünya olarak tanımlamamın tek nedeni bu değil; aynı zamanda orada bu ağaçlar gibi, yaşadığını bilmeden ve yalnızca

yaşıyor olmak için yaşamanın artık mümkün olmayışı. Nitekim sürekli aslında var olmayan ve hayata anlam ve değer kattığına inandığımız için bizzat kendi kendimize icat ettiğimiz bir şeyler için yaşıyoruz; burada ise peşinden koştuğunuz bu anlam ve değere kısmen de olsa boş verebiliyor ya da sizi kederlendiren beyhudeliğinin farkına varabiliyorsunuz. Ve işte bu anda üzerinize bir bitkinlik, bir hüzün çöküveriyor. Anlıyorum tabii, anlamaz mıyım? Sinirleriniz boşaldı. Tüm kalbinizle kendinizi bırakmak istiyorsunuz. Eridiğinizi hissediyor ve sonunda kendinizi salıveriyorsunuz.

Bulutlar ve Rüzgâr

Ah, keşke aynı bir taŞ ya da bir bitki gibi var olduğumuzun bilincinde olmadan yaşasak! Kendi adımızı bile hatırlamasak! Şurada çimenlerin üzerine uzanıp ellerimizi ensemizde birleştirsek ve bembeyaz bulutların güneş doldurdukları yelkenleriyle masmavi gökyüzünde süzülüşlerini izlesek; tepelerde esen rüzgârın, ormandaki kestane ağaçlarının arasından geçerken çıkardığı gür uğultuları duysak.

Bulutlar ve rüzgâr.

Ne dediniz? Ah, ne yaparsınız, böyle işte... Bulutlar mı? Rüzgâr mı? Şu engin mavi boşlukta pupa yelken süzülüp giden parlak şeylerin bulutlar olduğunu tahmin ve teyit edişinizi, fazlasıyla tatminkâr bulmuyor musunuz? Peki bulut, bulut olduğunun farkında mı acaba? Kendilerinin dahi ne olduğunu görmezden gelen ağaç ve taş da tanıyamazlar onu; nitekim hepsi öyle yalnızlar ki.

Bulutu görüp tanımayı başardığınıza göre, sevgili dostlarım, artık su meselesi -hani şu yeniden kendi kimliğine kavuşabilmek için önce buluta dönüşmesinden bahsediyorum- üzerine de düşünmeye -neden olmasın ki?- başlayabilirsiniz. Kulağa hoş geliyor, evet. Ve bu ilginç olayın nedenlerini, ikinci sınıf bir fizik profesörünün açıklamaları sayesinde dahi kavrayabileceğinizi bilin lütfen. Peki ya nedenlerinin nedenlerini kim açıklayacak?

Minik Kuş

Dinleyin bakın, duyuyor musunuz? Tepemizdeki kestane korusundan balta sesleri geliyor; alnmızdaki taş ocağından ise kazına sesleri.

Evler inşa etmek için dağı oyup ağaçları kesiyorlar. Orada, şehir merkezinde yeni evler yapmak için. Binbir türlü zorluk ve yorgunluğa katlanarak, böylesine soluk soluğa çalışmak neden? Nedeni var mı, sevgili dostlarım, yeni bir baca inşa edebilmek için tabii: Bu baca azıcık tütmeye başlasın da, bacadan çıkan duman uzayın sonsuz boşluğunda hemen yitip gitsin diye.

Aynen insanoğlunun her düşüncesi, hafızasında yer eden her bir anısı gibi.

Burada kırların ortasındayız; üzerimize çöken bitkinlik, kol ve bacaklarımız tüm vücudumuzu gevşetmiş; yanılsamalarla far-kındalıkların, acılarla mutlulukların, umutlarla arzuların, kalıcı ve değişmez şeylerin tetiklediği sağlam duygularla kıyaslandıklarında bize boş ve geçici görünmeleri çok doğal. Vadinin ötesindeki şu yüksek dağlara; ufukta hayal meyal seçilen, gün batımında pembemsi bir sis bulutunun sardığı u^zak mı u^^ dağlara bakmanız yeter.

İşte bu: Uzandığınız yerden, şu sevimsiz keçe tüyü şapkanızı tuttuğunuz gibi göğe doğru fırlatıyor ve neredeyse kederli bir havaya bürünerek:

"Ah insanoğlunun şu hırsları!" diye haykırıyorsunuz

Aynen öyle... Örneğin, az önce havaya fırlattığınız şu sevimsiz şapkanız gibi uçmayı başaran insanın, minik bir kuşa dönüştüğünü sanıp zafer çığlıkları atması! Tam bu sözleri söylerken, bir minik kuş -gerçeği tabii- uçarak yanımızdan geçiyor. Gördünüz mü? Neşeli ötüşüne kendiliğinden eşlik eden ahenkli hareketlerle, nasıl da büyük bir doğallık ve kolaylıkla uçuyor. Şimdi bir de insanoğlunun o gürültülü, aksak ve biçimsiz aracını ve kuş olacağım diye duyduğu ölümcül korkuyu, kaygıyı, telaşı aklınıza getirin! Bir yanda çırpışan kanatlar ve neşeli bir ötüş; diğer yanda ise gürültülü, pis kokan bir motor ve kollarını açmış bekleyen ölüm. Motor bir arızalansa, bir dursa, elveda sana minik kuş!

Tam burada, çimlerin üzerinde uzanmaya devam ederek, "İnsanoğlu,” diyorsunuz, “uçmayı bırak. Neden uçmak istiyorsun? Ne zaman uçmuştun

ki?”

Tebrikler. Burada, içinde bulunduğumuz bu anda böyle söylüyorsunuz çünkü kırların ortasına, çimenlere uzanmış durumdasınız. Kalkın da şehre geri dönün bakalım: İnsanoğlunun neden uçmak istediğini oraya varır varmaz hiç vakit kaybetmeden anlayacaksınız. Burada gerçekten uçan gerçek bir kuş görmenizle birlikte, sahte kanatlar ve mekanik uçuşun sizin gözünüzdeki anlam ve önemini yitirmesi bir oldu sevgili dostlarım. Oysa her şeyin sahte ve mekanik ve yıkım ve inşadan ibaret olduğu şehirde ise, bir anlığına yitirdiğiniz her şeyi yeniden bulacaksınız. Dünya içinde başka bir dünya orası: Parçaları insan eliyle üretilmiş, birleştirilmiş ve düzenlenmiş; hiçlik, yapmacıklık, uyarlama, çarpıtma ve aldanışlar üzerine kurulmuş; yalnızca kendisini yaratan insan için bir anlam ve değer taşıyan bir dünya.

Haydi, ha gayret, durun da doğnılmanıza yardım edeyim. Amma da şişmansınız. Durun durun, sırtınıza birkaç çimen sapı yapışmış... İşte oldu, haydi gidelim bakalım.

Şehre Dönüş

Şimdi de kaldırım boyunca dizili bu ağaçların, ünlü Porta Vecchia caddemiz boyunca ilerlerken bize nasıl da eşlik ettiklerine bir bakın -ne yitik bir havaları var artık şehirli olan bu zavallı ağaçların, hepsi de kırpılmış ve taranmış!

Büyük bir olasılıkJa ağaçlar düşünmüyor; hayvanlar ise -yine büyük bir olasılıkJa- mantık yürütme yetisine sahip değiller. Peki ya düşünebilseler ve konuşabilselerdi -Tanrı göstermesin!- kim bilir neler söylerlerdi gölge yapsınlar diye şehrin orta yerine diktiğimiz şu zavallıcıklar? Dükkânların vitrinlerindeki yansımalarını her görüşlerinde, kendi kendilerine, "Yahu bizler, bu bir yerden diğerine koşnıran insan yığınının, bu gürültülü şaşkın kalabalığın içinde ne yapmaya duruyoruz?” diye soruyor olsalar gerek. Yıllar önce oraya dikilmiş sefil ve hazin ağaççıklar olarak duruyorlar işte. Göründüğü kadarıyla kulakları da varmış gibi gelmiyor. Ama kim bilir, belki de ağaçlar büyümek için sessizliğe ihtiyaç duyuyorlardır.

Hiç şehir surlarının dışındaki Olivella Meydanı’nda bulun-muşluğunuz var mı? Ya .şu tarihi Beyaz Teslisçiler Manastırı’nda? Nasıl bir düşsellik, nasıl bir terk edilmişlik havası eser o küçük meydanda; o eski manastırın kararmış, yosun bağlamış kiremitlerinin arasından, sabahın ilk gülücükleri bir yumurcağın maviş maviş gözlerinden süzülürcesine yayılırken, ne nıhaf bir sekizlik içindedir!

Yine de toprak, aptalca ve anaç saflığıyla oradaki o sekizlikten her yıl faydalanmaya çalışır. Belki de oranın şehir sınırları dışında kaldığını, insanların o meydanı terk etmiş olduklarını düşündüğünden, onu geri kazanmaya çalışır; taş döşeli meydanda gizlice, sinsice ilerleyip, taşların arasında birçok yeşil ot kümesinin büyümesini sağlar. Hiçbir şey, kısa zamanda tüm meydanı yeşile bürüyen o narin, ürkek otlar kadar körpe ve sevgi dolu olamaz. Ama ne yazık ki bu güzellik bir aydan fazla sürmez. Şehirdir orası; otların büyümesine izin verilmez şehirde. Her yıl tam teçhizatlı dört ya da beş çöpçü gelir, otları bulundukları yerden yolup atarlar.

Geçtiğimiz yıl, iki minik kuşun, çöpçülerin demir aletlerinin meydandaki pürüzlü gri taşlar üzerinde çıkardıkları kulak tırmalayıcı korkunç sesleri duyunca, panik halinde manasnrın bahçesini saran çitlerden çatıdaki çörtenlere, oradan da yeniden çitlerin üzerine uçuşlarına tanık olmuştum; başlarını adamların orada ne yapmakta olduklarını soruyormuşçasına kaygıyla sallıyor, ters ters bakıyorlardı.

“Görmüyor musunuz, minik kuşlar?" demiştim onlara. "Ne yaptıklarını görmüyor musunuz? Şu eski taş zemine güzel bir sakal tıraşı yapıyorlar.”

Sözlerim üzerine iki minik kuş, yüzlerinde dehşet dolu bir ifadeyle kaçıp gittiler.

Ne mutlu onlara, hiç değilse kanatları var da kaçabiliyorlar! Diğer pek çok hayvanın ise böyle bir olanağı olmadığından, hem şehirlerde hem de köylerde yakalanmış, hapsedilmiş ve evcilleş-tirilmişlerdir onlar; insanların tuhaf ihtiyaçlarına zorunlu boyun eğişlerini görmek beni nasıl üzüyor bir bilseniz! Başlarına gelenleri anlıyorlar mı acaba? Yük arabalarını, sabanları çekip duruyorlar işte.

Ama belki onlar da -yani hayvanlar, bitkiler ve tüm nesneler de- kendileri için, kendi aralarında, her birine yüklediği, atfettiği ve Tabiat Ana'nın çoğu zaman tanımadığı ve hatta reddettiği anlamlara ve değerlere hapsolup kalmış insanoğlunun kavrayamayacağı bir anlam ve değer taşıyorlardır.

Doğa ve insanoğlu arasında biraz daha uzlaşı olması gerektiğini düşünüyorum. Gözlemlediğim kadarıyla, aksine, bizim büyük bir beceriyle inşa eniğimiz şeyleri yerle bir ederek sıklıkla eğleniyor doğa. Kasırgalar, depremler... Gel gelelim insanoğlu yenilgiyi kabul etmiyor. Azimle yeniden, yeni baştan inşa ediyor dikkafalı hayvancık! Her şeyi bir inşaat malzemesi olarak görüyor; çünkü içinde kendisinin de ne olduğunu bilmediği fakat onu mutlak surette inşa etmeye ve her şeyden habersiz ve istediğinde gayet sabırlı olabilen doğanın kendisine sunduğu malzemeyi, kendince başka bir şeye dönüştürmeye iten bir şey var belki de. Hiç değilse, yalnızca yapnğımız dönüşüm, uyarlama ve inşaatlar nedeniyle yol açtığımız kıyımın derin acısını içlerinde hissetme yetisinden mahrum -aksi kanıtlanana dek böyle olduğuna inanacağız-şeyleri kendine malzeme etmekle yetinse. Ama nerde!.. İnsan işi kendisini bile malzeme olarak kullanmaya kadar götürüyor dostlar ve evet, kendisini de aynen bir ev gibi İnşa ediyor.

Ya sizler, kendinizi bir şekilde inşa etmeden tanıyabileceğinize inanıyor musunuz? Ya da benim, sizi kendi bildiğim şekilde inşa etmeden tanıyabileceğime? Ya da sizlerin, beni kendi bildiğiniz şekilde inşa etmeden tanıyabileceğinize? Sadece biçim vermeyi başardığımız şeyleri tanıyabilir,. bilebiliriz. Ama nasıl bir tanımak olabilir ki bu? Bir şeyin gerçekliği, bu şekille örtüşüyor olmasın? Evet, gerek ben gerekse sizler için geçerli bu; ama benim için olduğu şekilde değil sizin için: Öyle ya, ne ben kendimi sizin bana verdiğiniz biçimde ne de siz kendinizi benim size verdiğim biçimde tanıyabilirsiniz; hiçbir şey, herkes için aynı olamaz; her şey, her birimiz için sürekli değişebilir ve nitekim değişmektedir de.

Böyle olmakla beraber, bunun -yani kendimize, başkalarına ve nesnelere vermeyi başardığımız anlık biçimlerin- dışında başka bir gerçeklik de yok. Benim sizin gözünüzdeki gerçekliğim, sizin bana verdiğiniz biçimden ibaret, ama bu yalnızca sizin gerçekliğiniz, benimki değil; diğer yandan sizin benim gözümdeki gerçekliğiniz, benim size verdiğim biçimden ibaret, ama bu yalnızca benim gerçekliğim, sizinki değil; ve benim için tek

gerçeklik ise, benim kendime vermeyi başardığım biçimden ibaret. Bunu nasıl mı yapıyorum? Dedim ya, kendimi inşa ederek.

Ha anladım, siz sadece evlerin inşa edilebileceğini rıyorsunuz, öyle mi? Gel gelelim ben hem kendimi hem de sizi sürekli inşa ediyorum ve emin olun siz de aynını yapıyorsunuz. Ve bu inşaat, duygularımızın malzemesi ufalanıncaya, irademizin çimentosu bitinceye kadar sürüyor. Herkesin size neden iradenizde kararlı ve duygularınızda tutarlı olmanızı var güçleriyle öğütleyip durduklarını sanıyordunuz ki? İrademizde az da olsa bir sendeleme, duygularımızda az da olsa bir bocalama ya da minicik bir değişim mi gözlendi? O halde elveda gerçekliğimiz! Gerçeklik sandığımız şeyin, bizim yanılsamamızdan başka bir şey olmadığını bir anda fark ediveririz.

O halde kararlı iradeden vazgeçmeyin derim. Duygularınızda tutarlılıktan da. Dişinizi sıkın, kendinizi bir bilinmezliğin ortasına atmamak, sevimsiz sürprizlerle karşılaşmamak için sıkın dişinizi.

Ne de harika şeyler inşa ediyoruz böyle!

1

Ne y^azık ki asıl adım olan Vitangelo'dan yola çıkarak bu t^akma adı uyduran karım, bana böyle seslenir olmuştu: Nedenini ise daha sonra anlayacaksınız.

2

J Ualyanca orijinali “signora” olan ve “hanım” anlamına gelen hitap şekli. (ç.n.)

3

• Memin orijinalinde, benzer durumlarda yaygınca kullanılan “Ho parlara turco?" (“Türkçe mi konuştum?") ifadesi yer almaktadır. (ç.n.)

Şu Sevgili Genge

“Haydi canım sen de, kapa şu çeneni! Senin neden hoşlanıp hoşlanmadığını bilmiyor muyum sanıyorsun? Senin zevklerini de, ne düşündüğünü de gayet iyi bilirim ben.”

Karım Dida bana bu sözleri kaç kez söylemişti? Budalanın önde gideni olan bense bunu hiç fark etmemiştim.

Ama şu sevgili Genge’sini benim asla tanıyamayacağım kadar iyi tanıdığına bahse girerim! Öyle ya, kendi elleriyle inşa etmişti onu! Ve kesinlikle bir kukla falan da değildi. Ortada bir kukla varsa o da olsa olsa bendim.

Tahtımdan mı edilmiştim? Başkasıyla mı değiştirilmiştim?

Daha neler!

Birini tahtından edebilmek için, o kişinin var olması gerekir; aynı şekilde birini başkasıyla değiştirmek için de o kişinin yine var olması gerekir ki onu omuzlarından tuttuğunuz gibi fırlatıp, yerine bir başkasını koyabilesiniz.

Karım Dida beni ne tahtımdan etmiş ne de başkasıyla değiştirmişti. Aksine bu duruma isyan edip kendi istediğim biçimde olmakta ısrar etmiş ve ayaklarıma bağ olan şu sevgili Genge’sinden kurtulabilmiş olsaydım asıl o zaman bir tahtından etme ve başkasıyla değiştirme durumunun söz konusu olduğunu düşünebilirdi.

Şu sevgili Genge'si onun için ne kadar varsa ben o kadar yoktum ve hiçbir zaman var olmamıştım da, o yüzden.

Onun için benim gerçekliğim kendisinin biçimlendirdiği ve hiçbiri bana ait olmayan düşünceler, duygular ve zevkler atfettiği Genge’sininkiyle örtüşüyordu; bense bunlarda en ufak bir değişiklik yapamaz, aksi takdirde hemen başka birine, karımın tanıya-mayacağı, anlayamayacağı ve sevemeyeceği bir yabancıya dönüşme tehlikesiyle karşı karşıya kalırdım.

Ne yazık ki hayanma herhangi bir biçim vermeyi asla bilemedim. Gerek içimde kendimi başkalarına ya da kendime kanıtlamak ve bir şeylere direnmek isteği doğuracak herhangi bir engeUe karşılaşmadığım; gerek ruhum her an, bir an önce düşündüklerinin ve hissettiklerinin tam tersini düşünmeye ve hissetmeye, yani sıklıkla birbirine ters ve ısrarcı düşüncelerle her zihinsel ve duygusal biçimlendirmeyi parçalarına ayırıp yok etmeye fazlasıyla yatkın olduğu; gerekse kendimi başkalarının iradelerine teslim edip alacakları kararlara razı olmaya -ki zayıflıktan değil de, karşılaşabileceğim zorluklar karşısında vakitsizce, erkenden boyun eğişim ve boş vermişliğimden dolayı böyle yapıyordum- eğimli bir yaradılışta olduğumdan, asla kendime özgü ve özel bir biçimde olmayı kararlılıkla istemedim.

Ve bakın bu yüzden başıma neler geldi! Kendimi tam olarak tanımıyordum; kendime ait herhangi bir gerçekliğim yoktu; hayatım sürekli birbirini izleyen yanılsamalardan ibaretti, neredeyse bir sıvı gibi akışkan, bir metal gibi dövülgen bir haldeydim; beni yalnızca başkaları tanıyor ve bunu kendilerine göre, bana atfettikleri gerçeklik doğrultusunda yapıyorlardı; her birinin bende gördüğü Moscardaların hiçbiri, kendim için bir hiç olan *ben* ile örtüşmüyordu; nitekim tekrar alttnı çizmek isterim ki, o pek çok Moscarda’nın her biri, kendi gerçekliğime sahip olmayan benden çok daha gerçekti.

Oysaki Genge, kanm Dida’nın gözünde bir gerçekliğe sahipti. Gel gelelim ne kadar uğraşım da kendimi bununla avutmayı bir türlü başaramıyordum çünkü sizi temin ederim ki karım Di-da'nın şu sevgili Genge'si, ondan daha budalası hayal dahi edilemeyecek bir varlıktı.

Bu arada işin en güzel yanı şuydu: Karım Genge'sinin hiç de kusursuz olduğunu falan düşünmüyor, gayet açıkça farkında olduğu tüm kusurlarını bağışlıyordu! Aslında Genge’siyle ilgili hoşuna gitmeyen pek çok şey vardı; hayır, onu bütünüyle kendi istediği biçimde, kendi zevkleri ve kaprislerine göre yaratmamıştı da ondan.

O halde kimin istediği biçimdeydi Genge?

Benim istediğim biçimde olmadığı kesin çünkü tekrar ediyorum, karımın şu Genge’sine atfeniği düşünce, duygu ve zevklerin hiçbirini bana aitmiş gibi

sahiplenmeyi başaramıyorum. Dolayısıyla bunların karımca atfedildiği açıkça görülüyor çünkü karım, Genge'nin *kendisine ö^i* zevklere sahip olduğundan, öyle düşünüp öyle hissettiğinden -ki bu noktada söylenecek fazla bir şey de kalmıyor değil mi?- ve aslında tam da *kendisine* ait, benimkiyle zerre kadar örtüşmeyen *kendi* gerçekliğine uygun olan bir hayat yaşadığından emindi.

Bazen karımı Genge'sinin yol açtığı kırgınlıklar nedeniyle ağlarken görüyordum. Evet dostlar, ondan bahsediyorum! Karıma, "Ama neden ağlıyorsun ki canım?" diye sorduğumda beni şöyle yanıtlardı:

"Bir de soruyorsun ha? Bana az önce söylediklerin yetmedi mi ha?"

"Benim söylediklerim mi?"

"Senin, evet, senin!"

"Ama ne zaman? Ne dedim ki?"

Yıldınm çarpmış gibi kalakalırdım.

Ağzımdan çıkan sözcüklere kendime özgü bir anlam yüklediğim açıktı; ardından ise karım için Genge'sinin telaffuz eniği sözcükler olarak, bambaşka anlamlara bürünüyorlardı. Aynen böyle dostlar: Benim ya da başkasının ağzından çıkan kimi sözcükler karımı asla incitmeyecekken, Genge'sinden geldiklerinde kim bilir nasıl başka bir anlam kazanıyorlardı ki gözyaşlarına boğuluve-riyordu işte.

Demek ki ben yalnızca kendim için konuşuyordum. Karımsa Genge'siyle konuşuyor ve o da nasıl yaptığını çözemediğim bir şekilde, benim ağzımı kullanarak karıma karşılık veriyordu. Kanının bana tekrar ettiği sözcüklerin benim ağzımdan çıktığına inanmam mümkün değildi: Hepsi saçma, uydurma, temelsiz şeylere dönüşmüşlerdi.

"Nasıl yani?" diye soruyordum ona, "Böyle mi dedim ben?"

"Evet Geng&'ciğim, aynen böyle dedin!"

İşte bu: O saçma sapan sözlerin hepsi Genge’ye aitti fakat bunlara saçmalık demek de yanlıştı: Cenge böyle düşünüyordu, o kadar.

Bana gelince, ah, içimden onu nasıl da tokatlamak, sopalamak, parçalamak geçiyordu, bir bilseniz! Fakat ona elimi bile sürmem mümkün değildi. Neden olduğu tüm o üzüntülere, ağzından çıkan tüm o saçmalıklara rağmen karım Genge'yi çok seviyordu: Şu an olduğu haliyle, karım Dida’nın aklındaki ideal kocayla ör-tüşen bu adamın ufak tefek bir iki kusuru da bunca olumlu özelliğinin hatırına kolaylıkla affedilebilirdi.

Anlayacağınız karım Dida'nın ideal kocayı gidip de başka bir adamda aramasını istemiyorsam şu sevgili Genge'sine dokunma-malıydım.

Başlangıçta, hislerimin biraz fazla karmaşık, düşüncelerimin fazla anlaşılmaz, zevklerimin fazla alışılmadık olduklarını düşünüyordum; karım belki de bu yüzden, istemeyerek de olsa çoğu ^man onları değiştiriyordu. Uzun lafın kısası, karımın, düşünce ve duygularımda o ufacık beyni ve kalbine sığmalarını sağlayacak türden kısaltmalar ve küçültmeler yapmadan beni anlayamayacağına; zevklerimin ise onun bu basitliğiyle bağdaşamayacağın inanıyordum.

Fakat hayır! İşin rengi çok başkaydı! Düşünce ve duygularımı değiştiren, kendince küçülten Dida falan değildi. Hayır, hayır. Karım Dida, Genge'nin ağzından çıkan bu değiştirilmiş, küçültülmüş düşünce ve duyguları saçma buluyordu; o da benimle hemfikirdi, anladınız mı?

Öyleyse ooları böylesine değiştirip küçülten kimdi? Nasıl göremezsiniz sevgili dostlar? Genge’nin gerçekliğiydi tabii! Kanm tarafından bizzat biçimlendirilen Genge, ancak o düşüncelere, o duygulara ve o zevklere sahip olabilirdi. Budala fakat tatlı bir adamdı. Karıma nasıl da tatlı geliyordu bir görseniz! Onu tam da böyle, tatlı bir budala oluşu nedeniyle seviyor, gerçekten çok seviyordu.

Bu sözlerimi birçok kanıtla destekleyebilirim. Aklıma ilk geleni anlatsam yeter:

Dida genç kızlığında saçlarını yalnızca kendisinin değil benim de çok hoşuma giden bir şekilde tarardı fakat evlenir evlenmez saç şeklini

değiştirdi. Canı nasıl istiyorsa öyle yapmasının doğru olduğunu düşündüğümden, bu yeni saç modelinden hiç hoşlanmadığımı ona söylemedim. Üzerinde bornozu, elindeyse saçlarına eski zaman kadınlarınkine benzer bir şekil vermek için kullandığı tarağıyla, yüzü al al olmuş bir halde ansızın karşımda belirdiği o sabaha kadar...

Kapıyı ardına kadar açıp yeni saç modelini bana gösterirken kahkahalar içinde, “Genge!” diye haykırdı.

Hayranlıkla olduğum yerde kalakaldım; âdeta gözlerim ka-maşmıştı.

“Ha şöyle!” dedim. “Sonunda!"

Karımsa ellerini saçlarına daldırıp firketeleri çıkardığı gibi o güzelim saç modelini bozuverdi.

“Haydi ordan!” dedi. “Sana şaka yapmak istemiştim, hepsi bu. Beni bu saç modelliyle beğenmediğini biliyorum!”

Vakit kaybetmeden itiraz ettim:

“Kim demiş bunu Dida’cığım? Yemin ederim ki aksine, çok...”

Bir eliyle ağzımı kapattı.

Bir kez daha, “Haydi ordan!” dedi. “Mutlu olayım diye böyle söylüyorsun. Genge’ciğimin beni hangi halimde beğendiğini bilmediğimi mi sanıyorsun?”

Ve kaçarcasına uzaklaştı.

Anlıyor musunuz? Genge’sinin o diğer saç şeklini daha çok beğendiğinden, üstelik de öylesine emindi ki saçlarını ne kendisinin ne de benim beğendiğim o diğer şekilde taramaya devam ediyordu. Gengâ’si onu beğeniyordu ya, gerisi boştu; kendisini seve seve feda ediyordu. Ne yani, küçümsenir bir şey mi? Bu yaptığı, bir kadın için gerçek ve büyük bir fedakârlık göstergesi değil mi?

Onu işte bu kadar seviyordu!

Sonunda her şeyi tüm açıklığıyla anlayınca korkunç bir kıskançlık pençesine düşmüştüm -kendimi kıskandığımı falan düşünmeyin ne olur; yok daha neler artık, güleyim bari!-, kendimi değil, aslında ben olmayan birini; karımla arama giriveren -yalvarırım bahsettiğim bu şeyin etkisiz, anlamsız bir gölgeden çok daha fazlası olduğuna inanın; onun yüzünden etkisiz, anlamsız bir gölgeye dönüşen asıl bendim işte; bedenimi ele geçirerek kendisini karıma sevdiriyordu- bir budalayı kıskanıyordum sevgili dostlar.

İyice düşünün bakalım: Karım benim dudaklarım aracılığıyla aslında başka birini öpmüyor muydu? Benim dudaklarımı mı dedim? Hayır, o da değil! Nereden de benim oluyor o dudaklar! Her şeyden önce, öptüğü o dudaklar gerçekten de *benim* miydi? Peki ya kollarıyla sardığı beden benimki miydi? O beden her ne kadar *gerçekten* benim, ne kadar *gerçekten* bana ait olsa da, ya o kollarıyla sardığı ve sevdiği adam ben değilsem?

İyice düşünün bakalım: Eğer ki karınızın, kollarının arasındaki bedeniniz aracılığıyla aklındaki ve kalbindeki başka birinin tadına baktığını, ondan zevk aldığını, onunla seviştiğini anlasanız kendinizi kalleşliklerin en ince düşünülmüşüyle yaralanmış ve ihanete uğramış hissetmez misiniz?

Peki benim durumumun bundan ne farkı vardı ki? Benim durumum bundan daha da kötüydü! Çünkü yukarıda tarif eniğim diğer durumda, karınız yalnızca -cüretkâr konuşacağım, af buyurunuz- sizinle sevişirken başka biriyle sevişiyormuş gibi yapıyor;

benim durumumdaysa karımın kolları gerçekten de ben olmayan başka birini sarıyor!

Ve bu bahsettiğim başka biri öylesine gerçekti ki sonunda bu durumun yarattığı çaresizliğe daha fazla tahammül edemeyerek, onu tamamen yok edebilmek adına, Genge'ninkinin üzerine kendi gerçekliğimi dayattım; bu hamlem karşısında dehşete düşen karımsa -ki aslında başından beri benim değil de o başka birinin karısı olmuştu- kendisini sanki tanımadığı birinin, bir yabancının kollarındaymış gibi hissetti ve artık ne beni sevmesinin ne de benimle bir dakika daha aynı çatı altında yaşamasının mümkün olmadığını söyledikten sonra çekip gitti.

Aynen böyle dostlar, sizin de göreceğiniz gibi, çekip gitti işte.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

72

Zorunlu Delilikler

Size ilk olarak, en yakın tanıdıklarımın içinde yaşayan diğer tüm Moscardaları keşfetmek ve hepsini teker teker yok etmek adına yaptığım deliliklerden, kısaca da olsa bahsetmek istiyorum.

Zorunlu deliliklerdi bunlar. Nitekim şimdiye dek kendi içimden, bana ait ve özgü bir varoluş biçimiyle diğerlerinden ayın edebileceğim ve kendi gözüme benmiş gibi görünecek başka bir Moscarda yaratmayı düşünmemiş olduğumdan, davranışlarımın mannklı bir tutarlılık çerçevesinde kalması da mümkün değildi. Olduğum ya da olduğumu sandığım kişinin, tanıdıklarımdan biri ya da diğerinde yaşayan Moscardalardan tamamen farklı olduğunu her seferinde yeniden kanıtlamak zorundaydım ve bunu ancak, bana atfedilen gerçekliği anlamayı başardıktan sonra yapabilecektim: Beni tanıyanlar için sefil, değişken, tutarsız ve hatta neredeyse etkisiz, karaktersiz bir adamdım.

Fakat durun bir dakika: Kendime dışarıdan bakamayacağıma göre, dış görünüşümün görüş ve dolayısıyla değerlendirme alanımın dışında kalacağını kabul etmekle birlikte, bana ait olup da şimdiye dek hiç aklıma getirmediğim diğer birçok şey sayesinde, başkaları için belli bir görünüme sahip olmalı, belli bir anlam ve belli bir değer taşımalıydım.

Tüm bunları düşünmemle, içimde acımasız bir isyan ateşinin yanmaya başlaması bir oldu.

Keşifler

İnsana zulüm gelecek kadar çirkin bir adım var: *Moscarda.* Zihinlerde hemen bir karasineği/ kulaklarda ise onun o sinir bo-vmlosını çağrıştırıyor.

Ne adım ne de medeni durumum ruhuma yaraşır nitelikteydiler: Tamamen kendine özgü bir dünyası vardı onun ve bu nedenle içimde ve çevremde gördüklerimi, çoğu zaman aklıma dahi getirmediğim bu isimle etiketlendirmiyordum. Gel gelelim benim için böyleydi de, başkaları için içimde taşıdığım ve çok çeşitli olmasına rağmen bütünlüğünden bir şey kaybetmeyen o isimsiz dünya değildi benim gerçekliğim. Aksine dışarıda, onların dünyasında tek başına bırakılmış Moscarda adlı *biri,* bana ait olmayan bir gerçekliğin yalnızca belirli ve küçük bir parçası, kendiminkinin dışında bırakılarak başkalarının gerçekliğine dahil edilmiş ve adına da *Moscarda* denmiş biriydim.

Bir arkadaşımla konuşuyordum: Ortada tuhaf olan hiçbir şey yoktu; bana gayet normal bir şekilde karşılık veriyor, konuşurken el kol hareketleriyle yapıyor, her zamanki sesini kullanıyor, alışıla-geldik jestlerden yararlanıyordu; aynı şekilde o da, kendisiyle konuşurken kullandığım sesi ve yaptığım jestleri tanıyordu. Dedim ya, ortada tuhaf hiçbir şey yoktu; ta ki arkadaşımın konuşurken kullandığı ve benim gayet iyi tanıdığım sesinin, onun tanıdığım

5 İtalyanca “karasinek” anlamına gelen "mosca" kelimesine gönderme yapılmaktadır. (ç.n.)

sandığı kendi ses tonuyla aynı olmadığını düşünene kadar: Öyle ya, belki de gerçek sesini kendisi bile tanımıyordu, onun için kendi sesiydi o kadar; dış görüntüsü ise benim onu o an gördüğüm halinden, yani ona dışarıdan bakarak atfettiğim görüntüden ibaretti ve benimle konuştuğu sırada, zihninde kendisine ait hiçbir görüntü yoktu; aynaya bakuğında kendisine verdiği ve kendisini tanıdığı o görüntü bile yoktu onun aklında.

Aman Tanrım, o halde benim başıma neler geliyordu kim bilir? Benim sesime de aynı şey mi oluyordu? Peki ya görüntüme? Artık konuşan ve başkalarına bakan belirsiz bir *ben* değil, aksine başkalarının kendisine baktığı, onların dışında ve kendimin dahi tanımadığı bir ses ve görüntüye sahip biriydim. Arkadaşım benim için neyse, ben de onun için oydum: Karşısında duran nüfuz edilemez bir beden. Ve bu beden, benim için hiçbir şey ifade etmeyen, hatta aslında hiç üzerinde dahi düşünmediğim ve konuştuğum sırada ne görebilmemin ne de nasıl olduklarını bilebilmenin mümkün olduğu; onunsa gayet iyi tanıdığı ve beni kendisi için olduğum

şeklimle, birçokları arasında yalnız *biri* -yani Moscarda-olarak temsil ettiklerinden dolayı büyük anlam ifade eden hatlardan ibaretti. Böyle olması mümkün müydü? Üstelik Moscarda, benim tanımadığım o dünya içinde söylediği ve yaptığı her şeydi; Moscarda, aynı zamanda benim gölgemdi de; yemek yerken de Mosc:arda'ydım, sigara içerken de; yürüyüş yaparken de Moscar-da’ydım; burnunu sümkürürken de.

Bilmiyor ve aklıma dahi getirmiyor olsam da dış görünüşümde, yani başkalarının bana atfettiği görüntümde, kulaklarına benim tanımadığım bir sesle ulaşan her sözde, her birinin kendi dilediği biçimde yorumladığı her hareketimde, başkalarının dolaylı yoldan algıladıkları adım ve bedenim de daima varlardı.

Bana ne kadar aptal ve iğrenç gelirse gelsin, bu adla sonsuza dek damgalanmıştım; kendime başka bir ad veremez, duygu ve davranışlarımla daha uyumlu olabilecek başka pek çok isimden birini seçemezdim amk; zira doğduğum günden beri bu adı taşıdığımdan, aslında alışmış da olduğum için bu duruma fazla önem vermeyebilir, nihayetinde varlığımın adımdan ibaret olmadığını ve yalnızca başkaları tarafından bana seslenmek üzere kullanıldığını düşünebilirdim; tamam adım güzel değildi ama daha kötüsü de olabilirdi. Richieri’de yaşayan Porcu adlı Sardunyalıyı unuttunuz mu yoksa?

"Sinyor Porcu...” diye seslendiklerinde domuz gibi homurdanarak yanıt vermiyordu, öyle değil mi?‘

Aksine, “Buyurun benim, yardımcı olayım...” diyerek yanıt veriyordu; daima tertemiz giyinir ve yüzünden gülümsemesini eksik etmezdi. Hatta öyle ki onu böyle çağırmak zorunda olmaktan utanıyordu insan.

Her ne kadar -aynanın karşısında durduğum şu an, kendime beni temsil eden o görüntünün dışında başka bir görüntü vermemeye ihtiyaç duyduğum gerçeği, acımasız bir netlikle su yüzüne çıkmışken- bu yüz hatlarının da kendi ineğimle uyuşmadıklarını ve bendeki başka bir dış görünüşe, yani bu renk olmayan saçlara, böyle yeşilimsi olmayan gözlere, böyle olmayan bir burunla ağza sahip olma arzusuna inada karşı çıkmakta olduklarını hissediyor olsam da, şimdilik isimleri de yüz hatlarını da bir kenara bırakalım; bırakalım gitsin diyorum çünkü nihayetinde yaşamaya devam

etmek istediğime göre, korkunç dahi olsalar onları değiştiremeyeceğimi ve oldukları gibi kabullenmem gerektiğini anlamak zorundaydım; her şey bir yana elimdekilerle tatmin de olabilirdim.

Peki ya beni bağlayan koşullar? Peki ya benden kaynaklanmadığı halde bağlı olduğum koşullar? Peki ya benim dışımda, her türlü iradem ve arzum dışında, beni ben yapan koşullar? Ne koşullarda doğmuş, nasıl bir ailede yetişmiştim? O âna dek hiç beni bağlayan koşulları önüme koyup da aynen başkalarının yapabileceği gibi -herkes kendince, kendine özgü terazisinde tanarak, kefesine kimi kıskançlık, kimi nefret, kimi öfke, kimi ne bileyim başka bir şey koyarak yapardı bunu- değerlendirmeye girişmemiştim.

‘ İtalyanca “Porco" kelimesi “domuz” anlamına gelir; yazar bu isim benzerliğine gönderme yapmaktadır. (y.n.)

Şimdiye dek hayatın içinde bir adam olduğuma inanmıştım. Bir adam işte, hepsi bu! Hayatın içinde. Kendimi her şeyimle kendi ellerimle yaratmıştım sanki. Gel gelelim, nasıl ki o bedeni kendi ellerimle yaratmamış, adımı kendi kendime koymamışsam, aynı şekilde başkaları tarafından isteğim dışında dünyaya getirilmiştim; aynı şekilde pek çok şey isteğim dışında başıma gelmiş, içime nüfuz etmiş ya da etrafımı sarmıştı; pek çok şey bana başkaları tarafından yapılmış ya da verilmişti ve daha önce gerçekten de hiç düşünmediğim ve herhangi bir imge atfetmediğim bütün bu şeyler, şimdi tuhaf, düşmanca imgelere bürünmüş, üzerime üzerime geliyorlardı.

Ailemin hikâyesi! Ailemin, yaşadığımız bu şehirdeki hikâyesi: Hiç aklıma gelmemişti ama başkalarına göre daima içimdeydi bu hikâye; onlar için bu ailenin son bireyiydim ve içimde, bedenimde ve üzerinde hiç düşü^ediğim kim bilir hangi davranış ve düşüncelerimde ailemin damgasını taşıyordum -oysa başkalarının içimde, yürüyüş, gülüş ve selamlayış tarzımda izlerini görüp bir çırpıda tanıdığı bir damgaydı bu. Hayatın içinde bir adam, herhangi bir adam olduğuma inanıyordum; günübirlik yaşayan, kafası serseri düşüncelerle dolu aylağın önde gideni olduğuma... Fakat hayır, öyle değildim işte: Kendimce herhangi birisi olabilirken, başkalarının gözünde böyle olmam mümkün değildi; başkaları için, kendisine pek çok hedef belirlemiş -ki aslına bakarsanız benim ne bir hedefim vardı ne de olmasını önemsiyordum- bir adamdım; böylece sıradan, herhangi bir adam olabileceğime dair inancımın -diğer bir deyişle aylaklığımın- bana ait

olduğunu dü-şünedurayım, başkalarına göre hiç de benim falan değildi: Bana babam tarafından verilmişti; babamın zenginliğinden kaynaklanıyordu; üstelik hayli acımasızdı da çünkü babam...

Ah, ne keşif ama! Babam... Babamın hayatı...

Kökler

Gözümde canlanıverdi. Uzun boylu, şişman ve keldi. Ve o neredeyse cam gibi saydam mavi gözleri, bana bakarken o bilindik gülümsemeyle ışıldarlardı; bakışlarındaki o tuhaf şefkatin ardında bir tutam acıma, biraz da sevecen bir alay vardı -o alayı hak edişimden için için keyif alıyor gibiydi, nitekim kendisinden hiç taviz vermeden, hiçbir şey eksiltmeden böylesine bir iyilik sergileyebilmesi, ona bir lüks gibi geliyor olmalıydı.

Gel gelelim, yanaklarını solgunlaştıracak kadar kızıl ve sağlam köklü gür sakalarının arasındaki, onası hafifçe sararmış koca bıyıklarının altındaki gülümsemesi, er geç kendisini gösterecek bir ihaneti gizliyordu: Daha önce hiç dikkatimi çekmeyen ^^iz ve soğuk bir küçümsemeyi. Ve yalnızca alaycı gülümsemesini gizlemeye yaradığını anladığımdan beri, bakışlarında beliren ve gözlerini ışıl ışıl parlatan o şefkat de bana korkunç derecede kötü niyetli görünür olmuştu: Bir anda öyle çok şeyi gözler önüne sermişti ki sırtımdan aşağıya birbiri ardına ürpeni dalgaları yayılıyordu. Ve o cam gibi gözlerdeki bakış, bana duyduğu şefkati de içerdikleri halde korkunç bulmaya devam eniğim bu şeyleri fazla düşünmeyeyim diye sımsıkı kavrıyor, âdeta büyülüyordu beni.

“Zira sen aptalın biriydin ve hâlâ da öylesin... Evet evet, aklı bir karış havada zavallı saftiriğin birisin; düşüncelerinin peşine kapılmış gidiyorsun ve kendini frenleyebilmek adına onlardan yalnızca birini dahi durdurduğun yok; aldığın tüm kararların bir

şekilde etrafından dolanmanın yolunu bulmakta gecikmiyorsun; kararlarını asla hayata geçirmeden, olup biteni boş boş izlerken sonunda uyuyakalıyor ve ertesi gün uyanıp da almış olduğun kararla yüzleştiğinde, dünkü o güzel havaya, o güneşe rağmen nasıl olup da zihninde böylesi bir kararın şekillendiğine şaşıp kalıyorsun; söyle bana, seni böyle sevmeyip de ne yapacaktım. Ellerim mi? Ellerime mi bakıyorsun? Ha, buradaki,

parmaklarımın üzerindeki kızıl tüylere mi? Yüzüklerim... Biraz abartılılar mı diyorsun? Bu koca kravat iğnem ve saatimin zinciri de... altını biraz abarnyor muyum sence? Niye bana öyle bakıyorsun?”

İçimdeki huzursuzluğun o gözlerden, tüm o altın takılardan binbir zorlukla uzaklaştığını tuhaf bir şekilde görüyor, bir yılan gibi ağır ağır kıvrılarak solgun alnından giderek daha yukarıya, kızıl saçların -aynen benimkiler gibi kızıldı, daha doğrusu benimkiler onunkiler gibi kızıldı; ondan bana geçtikleri besbelli olduğuna göre, benim olduklarını söylemem mümkün müydü?- çevrelediği parlak kafatasına doğru ilerleyen mavimsi damarcıklara takıldığını hissediyorum. Ve işte karşımdaki o parlak kafatası da yavaş yavaş silikleşip havaya karışarak yok oluyor.

Babam!

Şimdiyse odaya, ruhumun içlerine sızamayacağı suskun bir hareketsizlik içindeki tüm o saçma ve şekilsiz şeyin ağırlığını taşıyan dehşet verici bir sessizlik çöküyor.

O kısacık an, sonsuz gibi geldi bana. O anın içinde kör ihtiyaçlarımızın, değiştirilmesi mümkün olmayan şeylerin verdiği tüm çaresizliği içimde hissettim: Zamanın hapishanesi; daha önce ya da daha sonra değil, şimdi doğmuş olmak; bizlere verilen ad ve beden; bir nedenler zinciri; istemeden babam olan o adamın ektiği tohum; o tohumdan benim dünyaya gelişim; o adamın istemeden verdiği, o dala bağlı, o köklerle ifade edilen bir meyve olmak.

iV

Tohum

O günlerde babamı ilk kez, daha önce hiç görmediğim biçimde görmeye başladım: Ona dışarıdan bakıyordum, kendi hayatının içinde fakat kendisi için olduğu, kendisi için hissettiği kişi değildi -ki ben bu kişinin kim olduğunu bilemezdim; benim şimdi bu haliyle gördüğüm ve ona başkalarının vermiş olduğunu da varsayabileceğim gerçekliği, bana hepten yabancıydı.

Belki de tüm evlatların başına gelmiştir: Saygı duymamız gerektiğini bildiğimiz babamızın, bizi dehşete düşüren bazı yakışıksızlıklarını fark etmek. Başkalarının, biz evlatların babamıza atfettiğimiz gerçekliğin aynısını vermeyeceği, veremeyeceğini fark etmekten bahsediyorum. Başkalarının onunla konuşurken ya da onu konuşmaya, gülmeye, bakmaya teşvik ederken, bir an için biz çocukların orada olduğunu unutmalarıyla birlikte, kendilerinin tanıdığı babamızın kim olduğunu, onlar için nasıl bir adam olduğunu göz önüne sermeleriyle birlikte, babamızın nasıl yaşadığını, bizim dışımızda ve başkalarıyla olan ilişkilerinde nasıl bir adam olduğunu keşfetmekten bahsediyorum. Başka bir adamdı. Ama ne şekilde başkaydı? Bunu asla bilemedik. Babamız hemen bir el işareti, bir bakışla diğerlerine bizim orada olduğumuzu anımsam. Ve işte o belli belirsiz küçük işaret, içimizde hemen derin bir uçurum açtı. Az önce çok yakınımızda olan şey, işte şimdi bir sıçrayışta uzağa gitmiş, orada bir yabancı gibi kalakaldı. Hayatımızın tamamıyla lime lime parçalandığını hissediyoruz: Hâlâ o adama bağlı kaldığımız o tek nokta hariç. Ve utanç verici bir nokta bu. O yabancıyla hiçbir şekilde ilişkilendiremediğimiz, ondan apayrı, belki öngörebileceği ama yine de aslında istemeden sebebiyet verdiği sıradan bir olayın, bir jestin kanın; bir eylemin meyvesi -ya da her neyse işte- olarak gördüğümüz doğumumuzdan utanç duyuyoruz, bizde öfke ve neredeyse nefret uyandırıyor. Ve gözlerimizin buluştuğu o anda, babamızın bakışlarında tam olarak nefret değil ama bu durumdan duyduğu derin rahatsızlığı görebiliyoruz. Düşmanca bakışlarımızı üzerine dikmiş halde orada öyle dimdik ayakta duran bizler, kendisini kollarına bıraktığı bir anlık ihtiyaç ya da zevkten doğan beklenmedik bir sonuçtan ibarettik; bilmeden ektiği o tohum, şimdi karşısında ayakta dimdik durmuş, bir salyan-gozunkileri andıran pörtlek gözleriyle ona bakıyor, onu yargılıyor ve tamamen kendi istediği biçimde, özgürce, *başka biri,* bizden de başka biri olmasını engelliyordu.

Bir Mesleğin Adlandırılması

Şimdiye kadar babamı hiç bu şekilde içimden koparıp atma-mışnm. Onu her zaman düşünmüş, varlığı benim için çok az şey ifade etmi^olsa da babam olarak hatırlamıştım; annem genç yaşta ölünce, önce Richieri’den uzakta bir yanlı okula, sonra bir başka yatılı okula, sonunda ise on sekiz yaşına kadar kalacağım bir üçüncüsüne verildim; ardından üniversiteye

başladım ve altı yıl boyunca bir bölümden diğerine geçip hiçbirinden hayata geçirebileceğim, kullanabileceğim hiçbir şey öğrenemem üzerine sonunda Richieri'yi geri çağrıldım ve ödüllendirilmek için mi yoksa cezalandırılmak için mi bilmem, hemen evlendirildim. İki yıl sonra sonrasa babam, geride kendisi ve sevgisine dair o şefkat yüklü gülümsemesinden -dediğim gibi, o gülümsemede de biraz bağışlama, biraz alay vardı- başka hiçbir anı bırakmayarak vefat etti.

Ama kendisi için neydi acaba? Babam şimdi her şeyiyle ölüp gitmekteydi. Başkaları için olduğu kişi... Bense öyle az tanıyordum ki onu! Yalnızca benim için olan gülüşüne gelince ... Başkalarının da payı vardı tabii onda, başkalarının ona verdiği gerçeklikten de kaynaklanıyordu ve babam da şüpheleniyordu bundan... Şimdiyse o gülüşün anlamı ve nedenleri, tüm korkunçluğuyla açıkça gözlerimin önündeydi.

Yatılı okuldaki arkadaşlarım çoğu kez, "Senin baban ne iş yapıyor?" diye sorarlardı.

“Bankacı," diye yanıt verirdim.

Çünkü babam, *benim için*, bankacıydı.

Babanız cellat olsa, bu durumu sizin babanıza ve onun da size olan sevgisiyle uyumlu kılabilmek adına, mesleğini aile içinde nasıl adlandırırdınız? Tabii canım, o size karşı çok ama pek çok iyi biri, ah bilmez miyim, bunu söylemenize gerek bile yok; böy-lesi bir babanın oğluna duyduğu sevgiyi zihnimde mükemmel bir şekilde canlandırabiliyorum, oğlunun beyaz gömleğinin yaka düğmelerini, sevgiden titreyen koca elleriyle nasıl da ilikler. Ve aynı eller daha sonra, ertesi gün, şafak vakti, idam platformunun üzerinde nasıl da acımasızdırlar! Aynı şekilde bir *bankacı* da -!)itekim bunu da zihnimde mükemmel bir şekilde canlandırabiliyorum-faiz oranını yüzde ondan yirmiye, yirmiden kırka çıkarabilir; herkesçe kınanmasına rağmen tefeciliğinin ünü şehirde yavaş yavaş yayılacak ve bu utancın ağırlığı, şimdi bunun farkında olmayıp nıhaf düşüncelerin peşinde aylaklık yapmakla meşgul olan sevgili oğlunun omuzlarına çökecektir; o halde izin verin de söyleyeyim: Kendisine aciz bir lüks gibi gelen o iyiliği, içinde biraz bağışlama, biraz da alay barındıran o şefkat dolu gülümsemeyi gerçekten de hak ediyordu o çocuk.

İyi Yürekli Zalim Oğul

Bakışlarım bu keşfin dehşetiyle doluydu -ki küçük düşürülmüş olmanın ve dudaklarıma anlamsız bir gülüş yerleştiren üzüntünün perdelediği bir dehşetti bu- ve kimsenin gerçekten bu duygular içinde olduğuma inanmayacağı şüphesini taşıyordum. Durum böyleyken, karım Dida’nın karşısına çıktım.

Aydınlık bir odada olduğunu anımsıyorum; üzerinde beyaz bir elbise vardı; pencereden giren parlak bir güneş ışığı demeti onu âdeı:a sarmalamıştı; beyaz ve altın sarısı renklerinde lakeli, üç gözlü büyük gardıroba baharlık giysilerini yerleştiriyordu.

Fazla tuhaf bir ses çıkarmamaya özen göstererek, içimdeki gizli utancın acısıyla sordum:

"Sen benim mesleğimin ne olduğunu biliyorsun, değil mi Dida?”

Elinde üzerine sarı bir tül elbise asılmış askıyla bana doğru dönen Dida, sanki ilk kez görüyormuş gibi beni bir süre süzdü. Şaşkınlık içinde, "Mesleğin mi?” diye yineledi.

Yanınnı beklediğim soruyu tekrar sorabilmek için, o utancın acısını yeniden tatmak zorunda kalmış, ruhumun âdeta parça parça olduğunu hissetmiştim. Ama ikinci seferinde ağzımdan daha kolay çıktı.

“Evet,” dedim, “ne iş yapıyorum?”

Bunun üzerine bir sür" bana dik dik bakan Dida, sonunda ğurültülü bir kahkaha patlattı.

“Ne diyorsun yahu Gengi?"

Patlayan o kahkaha, bir an için de olsa duyduğum dehşeti ve ruhumun, içimde yaptığı araştırmaların en yoğun noktasındayken ürpererek çarpıştığı o kör ihtiyaçların kâbusunu parçalayıp dağıttı.

Bakın işte, başkalan için bir tefeci, karım Dida içinse budalanın biriydim. Ben Gengi'ydim; şu an burada, karımın hem ruhunda hem de gözlerinin önünde var olan, Gengi'lerden yalnızca biriydi ve ^m bilir dışarıda, Richieri sakinlerinin hem ruhunda hem de gözlerinin önünde var olan (daha ne kadar Gengi yaşıyordu. Söz konusu olan benim ruhum değildi; benim ruhum ise öncesindeki mahremiyetinde olduğu kadar özgürdü ve bana etrafımdan gelen, başkalan ^rafından yapılmış ve verilmiş olan niteliklere, özellikle de para ve babamın mesleği ile ilgili değerlendirmelere karşı bağışıklık kazanmıştı.

Peki bu ruh benim değilse, kime aitti? Başkalarının bana verdiği o aşağılık gerçekliği kendiminmiş gibi kabul edemeyeceğimi söylüyorsam, maalesef kendime bir gerçeklik vermiş olsam dahi, benim için onun da hakiki olmayacağını, başkalarının bana verdiği *gerçeklik* kadar hakiki olmayacağını kabul etmem gerekir; başkaları için şu an karımın karşısında olan o bedenden ibaretken, ben o bedene dahi *benim* diyemiyordum çünkü o bedeni de o, yani karımın Gengi'si sahiplenmişti: Az önce de karımı pek güldüren saçma sapan bir şey daha söyleyen de oydu zaten.

uİyi yüreklilik lüksü ...” dedim kendi kendime, bana hayata ait değilmiş gibi gelen o sessizliği bozan sesimle. Karımın karşısında bir gölgeye dönüşmüştüm, ben -yani benim bildiğim ben- ise onunla nerede konuştuğumu bilmiyordum.

Karım, tavrında muteber hayatının verdiği güven, kolunda ise o sarı renkli elbisesiyle, bir kez daha, "Ne diyorsun?" diye sordu.

Yanıtlamadığımı görünce, bana yaklaşıp kollarımdan tuttuğu gibi gözlerime doğru üfledi; artık Gengi'nin, babamın yaptığı işle ilgili kentte ne söylendiğini aynen kendisi gibi bilmezlikten gelmek zorunda olduğunu gayet iyi bildiği Gengi'nin olmayan bir bakışı silip yok etmek ister gibiydi.

Peki babamdan daha da beter değil miydim ben? Ah! Babam hiç değilse *çalışıyordu*... Bir de bana bakın! Ben ne yapıyordum ben? İyi yürekli zalim oğlu oynuyordum. O iyi oğul çoğu zaman ters (ve aynı zamanda tuhaf) şeyler söylüyordu: Burnunun sağa doğru yamuk olduğundan ya da Ay'ın öteki yüzünden bahsediyordu. Diğer yandan, babamın sözde bankası, iki güvenilir dostum Firbo ve Quantorzo sayesinde *çalışmaya* devam ediyor,

zenginleştikçe zenginleşiyordu. Bankada küçük çaplı başka ortaklar da vardı; iki güvenilir dostum-nasıl denir- bir ölçüde menfaat ortağıydılar ve bu sayede benim işlere bulaşmama hiç gerek kalmadan her şey dört dörtlük gidiyordu; tüm ortaklar tarafından seviliyordum: Quantorzo beni oğlu, Firbo ise kardeşi gibi seviyordu ve her ikisi de benimle iş konularını konuşmanın faydasız, ara sıra beni bazı belgeleri imzalamak için çağırmalarının ise yeterli olduğunu gayet iyi biliyorlardı; her şey bir imzadan ibaretti. Aslında birkaç başka iş de yok değildi: Örneğin ara sıra birileri gelip onları Fir-bo'ya götürmemi ya da Quantorzo’ya verilmek üzere bir referans mektubu yazmamı istiyordu ki... İşte bu! Tam o anda, karşımdaki adamın çenesini biri daha belirgin, diğeri ise daha ufak olmak üzere iki eşitsiz parçaya bölen o gamzeyi fark ediveriyordum.

Şimdiye kadar nasıl oldu da vahşice öldürülmedim? Ah donlar, gerçekte nasıl olduğumu anlamak için kendimi kendimden ayırıp da dışarıdan bakmayı hiç denemediğim ve kendimi içinde bulduğum, içine yerleştirildiğim koşullara körce uyarak yaşamaya devam ettiğim için öldürmemişlerdi beni; bahsettiğim bu koşulların ne olduklarını bile düşünmemiştim; öyle ya, o koşullar içinde doğmuş ve büyümüş olduğumdan, bu koşular benim, böyle olmam ise başkaları için olağandı; heni böyle tanıdıkları ve başka türlü düşünemeyecekleri için, artık herkes bana nefretten neredeyse arınmış bir şekilde bakabiliyor, hatta bu *iyi yürekli zalim oğula* gülümseyebiliyorlardı bile.

Herkes mi dedim?

Birdenbire iki çift gözün dört zehirli hançer gibi ruhuma saplandıklarını hissettim: Eve dönüş yolunda her gün karşılaştığım Marco di Dio ile karısı Diamante'nin gözleri.

Herkes İçin Gerekli Bir Parantez

. Marco di Dio ile kansı Diamante, benim (yanlış hatırlamıyorsam) ilk kurbanlarım olma talihsizliğini yaşamışlardı. *Moscar*-dalardan yalnızca birinin giriştiği imha deneyinin ilk kurbanları olmuşlardı demek istiyorum.

Ama bundan bahsetmeye ne hakkım var? Diğerlerinin söz ve görüntülerini buraya taşımaya ne hakkım var? Onlara dair ne biliyorum ki ben? Onlarla

ilgili nasıl konuşabilirim? Onlara dışarıdan bakıyorum ve doğal olarak, kendilerini benim onları gördüğüm biçimde tanımaları mümkün değil. O halde şikayet ettiğim haksızlığın aynısını, şimdi ben onlara yapmış olmuyor muyum?

Evet, tabii ki öyle ama arada başta bahsettiğim ufak bir fark var: Sabit fikirler; yani her birimizin, kendimizi gördüğümüz ve içtenlikle olduğumuzu düşündüğümüz kişiyi esas alarak, yalnız kendimizi değil, başkalarının de bizi içinde görmesini istediğimiz o kişiyi o veya bu şekilde inşa edişimiz. Böylesi bir cüretkarlığın, densizliğin cezasız kalmaması gerekir.

Ama biliyorum ki siz henüz teslim olmak istemiyor ve haykırıyorsunuz:

“Peki ya gerçekler? Tanrı aşkına söyle, ortada mutlak gerçekler de yok mu?"

“Evet, tabii ki var.”

Doğmak bir gerçektir mesela. Daha önce söylediğim gibi,

başka bir zaman yerine o zamanda; bu ya da bir diğer babadan; böyle ya da başka türlü koşullarda; kız ya da erkek çocuk olarak; Laponya’da ya da Afrika’nın ortasında; güzel ya da çirkin; kamburlu ya da kambursuz doğmuş olmak: Alın size *somut gerçekler.* Bir gözünüzü kaybetmeniz de bir gerçektir; nitekim her iki gözünüzü birden de kaybedebilirsiniz -ki eğer bir ressamsanız başınıza gelebilecek en kötü olaydır bu.

Zaman ve mekan: İhtiyaçlar. Kader, şans, rastlantılar: Hepsi de hayatın tuzakları. Var olmak istiyor musunuz? O halde böyle olacaksınız. Soyut olarak var olmak mümkün değil. Varlığımızı bir şeklin içine sığdırmak ve bir süre sonra da aynı şeklin içinde son bulmak zorundayız, burada ya da orada, öyle ya da böyle. Ve her şey, var olduğu sürece o biçimde olmanın, böyle olup da öbür türlü olamamanın cezasını da beraberinde taşır. Örneğin şuradaki iki büklüm adamcağızın varlığı sanki bir şaka, zorlasak zorlasak en fazla bir dakika sürecek bir şaka gibi gelir; ardından da hop, doğrulsun, çabucak kalksın, uzun boylu, çevik bir adama dönüşsün diye bekleriz...

Ama nerde! Bütün hayan boyunca -ki tek bir hayata sahip olacak- böyle kalacağı gibi, bunu kabullenmesi de gerekecek.

Bütün bunlar, biçimler için olduğu kadar, eylemler için de geçerli.

Bir eylem yapılıp tamamlandığında, bir daha değiştirilemez. Biri harekete geçip bir şeyler yaptığında, sonrasında kendisini yaptığı bu eylemlerle bağdaştıramayıp değiştirmek istese de bunu yapamaz; yapılmış bütün eylemler oldukları gibi kalır: Kendi elleriyle inşa ettiği bir hapishane gibi. Birisiyle evlendiyseniz ya da maddeten konuşursak, hırsızlık yapıp da yakayı ele verdiyseniz ya da birini öldürdüyseniz, gerçekleştirdiğiniz eylemlerinizin sonuçları sizi vantuzlu ahtapot kolları gibi sarmalamaya, kıskacında tutmaya başlar: Yaptıklarınızın ağırlığını üzerinizde ve çevrenizde yoğun, solunması güç bir hava gibi hisseder, o eylemlerin sorumluluğunu ve istemediğiniz ya da öngörmediğiniz sonuçlarını da üstlenmek durumunda kalırsınız. Ve ne kadar uğraşırsanız uğraşın, bir daha da yakanızı kurtaramazsınız.

Aynen böyle. Peki bununla neyi kastediyorsunuz? Eylemlerin de biçimler gibi benim ya da sizin gerçekliğinizi belirlediğini mi? Peki nasıl? Neden? Onları gerçekleştirenler için bir hapishane oldukları gerçeğini kimse yadsıyamaz. İddia ettiğiniz sadece buysa, dikkat ediniz ki bana karşı hiçbir başarı kazanmış değilsiniz çünkü ben de tam böyle söylüyor ve bunu savunuyorum, yani eylemlerin bir hapishane, üstelik de aklınıza gelebilecek en adaletsiz hapishane olduğunu.

Tanrı aşkına, bu sözlerimin doğruluğunu size çoktan kanıtlamış olduğumu sanıyordum! Diyelim ki, Tızio diye birini tanıyorum. Bildiklerimden yola çıkarak, ona bir gerçeklik yüklüyorum: Kendi gözümden tabii. Gel gelelim Tizio'yu siz de tanıyorsunuz ve tabii ki ona dair bildikleriniz, benim ona dair bildiklerimle aynı değil çünkü her birimiz onu kendi tarzımıza göre tanıyor ve ona kendi tarzımızda bir gerçeklik veriyoruz. Bu durumda Tızio, kendisi için de onu tanıyan kişi sayısı kadar farklı gerçekliklere sahip çünkü ben onu bir biçimde tanıyorum, siz başka bir biçimde tanıyorsunuz, bir üçüncüsü başka biçimde tanıyor, bir dördüncüsü daha da başka biçimde vesaire vesaire ve liste böylece uzayıp gidiyor. Bu da, her ne kadar Tizio kendisinin -hatta özellikle kendisinin- herkes için tek bir kişi olduğu yanılsaması içindeyse de aslında gerçekten de benim için birisi, sizin için

başka birisi, üçüncü bir kişi için bir başka birisi, dördüncü bir kişi için daha başka birisi vesaire vesaire olduğu anlamına geliyor. İşte asıl "sorun” -ya da daha hoşunuza gidecekse “işin esprisi” diyelim- tam olarak burada. Bir eylemde bulunuruz ve tüm iyi niyetimizle, içimizdeki her birinin bu eyleme katılmış olduğunu varsayanz. Ne zaman ki büyük bir talihsizlik sonucu onlardan birine takılıp havada öylece asılı kalırız, işte o zaman durumun maalesef böyle olmadığını, eylemin biz olan ya da biz olabilecek çok kişi içinden aslında her zaman ve yalnızca bir kişi tarafından yapıldığını; yani içimizdeki her birinin o eylemin gerçekleşmesinde pay sahibi olmadığını fark ederiz. Ve o tek kişi üzerinden, ona nıtunmuş ve havada öylece asılı kalan hepimizin yargılanmasını büyük bir adaletsizlik olarak görürüz; hepimizin hayatı, sanki tamamıyla o tek birinin gerçekleştirdiği eyleme bağlıymışçasına alt üst olur.

“Ama ben aynı zamanda buyum ve şuyum ve sonra şuyum da!” diye bağırmaya başlarız.

Pek çok kişi; aynen öyle: O tek birinin gerçekleştirdiği eylemin dışında kalan ve o eylemle hiçbir ilgileri bulunmayan pek çok kişi var içimizde. Üstelik bununla da kalmıyor; o tek birinin ta kendisi, yani bu eylemi gerçekleştirdiği belirli bir an'da ona verdiğimiz gerçeklikten ibaret olan kişi, çoğunlukla eylemin hemen ardından ortadan kayboluverir; bu arada o eylemin hatırası ise kaygılandırıcı, açıklanamaz bir rüya gibi içimizde kalır. Ardından ise her birinin de aslında bize karşılık geldiği ya da gelebileceği bir kişi, on farklı kişi, bütün o farklı kişiler içimizde birer birer ortaya çıkarak, nasıl olur da böylesi bir eylemde bulunduğumuzu sorduklarında, bizler olup biteni kendimize açıklamayı bir türlü beceremeyiz.

Geçmiş gerçeklikler.

Eğer olaylar çok kaygı verici değilse bu geçmiş gerçeklikleri birer aldanma olarak adlandırabiliriz. Evet, böylesi doğru olur çünkü her gerçeklik bir aldanmadır aslında. Aldanmadan konu açılmışken, size şu anda gözlerinizin önünüzde bir diğerine daha şahit olduğunuzu söylesem?

“Yanılıyorsunuz siz!"

Çok yüzeyseliz -sizler ve ben. İşin espnsinın içine nüfuz etmiş falan değiliz; nitekim bu mesele tahmin ettiğimizden çok daha derin ve köklü, sevgili dostlar. Bahsettiğim şu: Varlıkların biçimler aracılığıyla eylemde bulunmaları kaçınılmazdır; bizler ise varlıkların yaramğı dış görünüşlerden ibaret olan bu biçimlere bir gerçeklik değeri veririz. Doğal olarak, varlığın bize hangi biçimde ve hangi eylemi gerçekleştirirken göründüğüne göre de değişir bu değer.

Ve bizler, mutlaka diğerlerinin yanılmakta olduğunu zanneder, belli bir biçim, belli bir eylemin bu olmadığını, böyle olmadığını düşünürüz. Fakat kısa bir süre sonra, bakış açımızda bir derecelik dahi bir oynama gerçekleştiğinde, kendimizin de yanılıyor olduğunu ve aynı şekilde bizim için de bu olmadığını, böyle olmadığını fark etmemiz kaçınılmazdır; yani sonunda hiçbir şeyin değişmez ve kesin bir biçimde bu ya da böyle olmayacağını ve bu biçimde kah şu biçimde görüneceğini kabul etmek zorunda kalırız; bir anda hepsi yanlış ya da hepsi doğru gibi gelmeye başlar ki bu durum hiçbir şeyi değiştirmez çünkü bize herhangi bir gerçeklik verilmediği gibi, tek bir gerçeklik de yoktur; nitekim eğer ki var olmak istiyorsak onu kendi kendimize inşa etmemiz gerekir: Asla herkes için tek bir gerçeklik olmayacak, sürekli ve sonsuz kez değişecektir. Bugünün gerçekliğinin tek olduğu yanılsaması bizi bir yandan desteklerken öte yandan dipsiz bir boşluğun içine iter; çünkü bugüıün gerçekliği yarının yanılsamasını ortaya çıkarmakla yükümlüdür. Ve hayat, asla son bulmaz; bulamaz. Eğer yarın son bulursa, her şey biter.

Biraz Alçalalım

Size biraz yüksekten uçtum gibi geliyor? O zaman biraz alçalalım. Top istediği kadar esnek olsun, zıplayabilmesi için önce yere değmesi gerekir. O halde önce yerden sektirelim ve sonra elimize gelmesini sağlayalım.

Hangi gerçekler üzerine konuşmak istiyorsunuz? Falanca yılın falanca ayının falanca günü, asil Richieri kentinde, falanca sokaktaki bilmem kaç kapı numaralı evde, falanca bey ile filanca hanımın oğlu olarak doğmuş olduğum mu; kilisede ayın altısında vaftiz edilmiş; aln yaşında okula gönderilmiş; yirmi üçünde evlendirilmiş; bir metre altmış sekiz santim boylu, kızıl saçlı oluşum vesaire vesaire mi ilgilendiriyor sizi?

Bunlar benim özelliklerim. Kesin, değişmez bilgiler olduklarını söyleyebilirsiniz. Bunlardan hareketle benim gerçekliğime dair sonuca mı varmak istiyorsunuz? Kendi başlarına hiçbir şey ifade etmeyen bu bilgilerin ışığında, herkesin aynı değerlendirmeyi yapabileceğine mi inanıyorsunuz? Beni tam ve kesin olarak temsil ediyor olsalar bile, nerede temsil ettiklerini söyleyebilir misiniz? Hangi gerçeklikte?

Sizin gerçekliğinizde tabii; başka birinin ve sonra daha başka birinin ve sonra daha daha başka birinin gerçekliğinden daima farklı olacak o gerçeklikte. Bırakın canım, herkes için tek bir gerçeklik olması mümkün mü? Daha az önce her birimiz için tek bir gerçeklik dahi olmadığını, kendimizinkinin dahi içimizde sürekli değiştiğini söylemedik mi? Ee, yani?

edin.

Bu, benim falanca yılın falanca ayının falanca gününde doğduğum ev. Topografik veriler esas alındığında, yüksekliği, uzunluğu, ön yüzündeki pencere sayısı ile bu ev herkes için aynı: Beşiniz için de falanca yılın falanca ayının falanca gününde, kızıl saçlı bir bebek olarak bu evde doğduğum ve şimdi ise bir metre altmış sekiz santim boyunda olduğum verilerinden hareketle, beşinizin de bana ve bu eve aynı gerçekliği verdiğiniz sonucuna mı varacağız yani? Halbuki derme çatma bir evde oturuyorsanız doğduğum bu ev bir saraydan farksız; belirli bir sanatsal beğeniye sahipseniz, çok kaba ve çirkin gelecektir size; örneğin geçmişinizde kalan acı bir olayı hatırlatıyorsa bu evin sokağından gönülsüzce, etrafınıza ters bakışlar atarak geçeceksiniz; gel gelelim doğduğum evin karşısındaki bir diğer evde, annemin de yakın arkadaşı olan ^vet öyleydi, biliyorum- zavallı anneciğiniz oturmuşsa sevgi dolu ve sımsıcak olacak bakışlarınız

Peki ya bu evde doğmuş olan ben? Aman Tanrım! Beşiniz için de bu evde - yani aynı anda hem bir, hem de beş farklı ev olan bu evde- falanca yılın falanca ayının falanca gününde bir budalanın doğmuş olması, hepiniz için de aynı budala olduğum anlamına mı geliyor? Quantorzo’yu bankanın müdürlüğüne, Firbo’yu ise adli danışmanlığa getirmem nedeniyle, biriniz için budalayımdır mutlaka; gel gelelim bir diğeriniz tam da bu nedenle çok kurnaz olduğum için takdir edebilir beni; bir diğeriniz ise her gün karımın

köpeğini dolaştırmaya çıkararak budalalığımı yedi düvele haykırdığımı düşünecektir vesaire vesaire...

Her birinizin içinde bir tanesinin var olması suretiyle, toplam beş budala. Aynen dışarıdan gördüğünüz şekilde karşınızda duran beş budala; aynen doğduğum ev gibi ben de hem bir taneyim, hem de beş; hepsinin de adı Moscarda ve bu ad tek başına tek bir gerçeklik ifade etmiyor; nitekim birbirinden farklı beş budalaya karşılık gelen bu isimle seslenmeniz halinde - *Moscarda!* - beşi birden dönüp bakacaktır size; gel gelelim her biri sizin ona verdiğiniz dış görünüşe sahip olacağından beş farklı şekilde görüneceğim size; örneğin gülüyorsam, beş farklı gülüş yerleşecek yüzüme vesaire vesaire...

Ve gerçekleştirdiğim her eylemi, sizin için beni temsil eden bu beş kişiden biri gerçekleştirmiş olmayacak mı? Ve o beş kişi birbirinden farklıysa bu eylemin daima aynı olduğunu söylememiz mümkün mü? O halde her biriniz, eylemlerimi bana verdiğiniz gerçekliğe göre yorumlayıp ona göre bir anlam ve değer yükleyeceksiniz.

“Moscarda bunu yaptı,” diyecek biriniz.

“Haydi canım, bunu yapmışmış! Bambaşka bir şey yapn!” diyecek bir diğeriniz.

“Bence iyi yapmış. Böyle yapması gerekiyordu!” diyecek üçüncünüz.

“Böyle yapması gerekiyormuş, haydi ordan sen de! Çok kötü yaptı! Halbuki şöyle yapması gerekiyordu ..." diyecek dördüncünüz.

“Ne yapması gerekiyordu canım? Hiçbir şey yapmadı ki!"

Ve sizler işi, birinizin Moscarda’sının öbürünün Moscar-da’sıyla aynı olmadığını anlamayı reddederek, Moscarda’nın yaptıkları ya da yapmadıkları, neyi yapması gerekip neyi yapması gerekmediği üzerine hararetli bir tanışmaya girişmeye kadar götüreceksiniz; öyle ya, tek bir Moscarda’yla, şu karşınızdaki duran ve sizin de görüp dokunduğunuz böyle böyle adamla konuştuğunuzu sanıyor, oysaki aslında beş farklı Moscarda’yla konuşuyorsunuz çünkü diğer dördünüzün karşısında da aynen

sizinki gibi tek olduğunu düşündükleri, görüp dokundukları böyle böyle birer Moscarda var. Beş -hana zavallı Moscarda'nın da kendi adına görüp dokunabildiği bir tanesi olduğunu varsayarsak, aln- farklı kişi; aynı anda hem biri, hem de hiçbiri; öyle ya, kendisinin görüp dokunduğu adam, diğer beş kişinin görüp dokunduğu adamla asla aynı olmayacak ki...

Parantezi Kapatalım

Her şeye rağmen, size o sahip olduğunuzu düşündüğünüz gerçekliği vermeye çalışacağımdan hiç şüpheniz olmasın: Yani, demem o ki, içimde aynen kendi istediğiniz şekilde var olmanızı sağlayacağım. Ne kadar uğraşırsam uğraşayım sizi istediğiniz biçimde temsil etmemin mümkün olmadığını artık gayet iyi biliyoruz; zira daima yalnızca bana göre bir «biçiminiz» olacaktır, size ve başkalarına göre bir «biçiminiz» değil.

Fakat af buyurun: Eğer sizin için, bana verdiğinizin dışında başka bir gerçekliğim yoksa o gerçekliğin benim kendi kendime verebileceğim gerçeklikten daha az hakiki olmadığını kabul etmeye hazırsam ve o gerçeklik (ki bana nasıl bir gerçeklik atfetmiş olduğunuzu ancak Tanrı bilir!) sizin için tek ve mutlak nitelikteyse; sizi tüm iyi niyetimle, mümkün olduğunca istediğiniz biçimde temsil etmeye çalıştığımı gördüğünüz halde, bir de kalkmış size vereceğim gerçeklikten yakınıyor musunuz yani?

Sizi temsil ettiğim biçimde olduğunuzu iddia etmiyorum. Aslında kendi gözünüzde olduğunuzu sandığınız o *birisi* dahi olmadığınızı, aksine aynı anda birçok kişi olduğunuzu ve bu sayının çeşitli biçimlerde var olma yeteneğinize, ilişkilerinize, içinde bulunduğunuz ortam ve şartlara göre değişebileceğini zaten söylemiştim. O halde size karşı nasıl bir haksızlık yapıyor olabilirim? Asıl sizin verdiğiniz gerçekliğin dışında bir gerçekliğe sahip olmadığıma ya da olamayacağıma inanan sizler bana haksızlık ya-

pıyorsunuz; inanın ki bana verdiğiniz gerçeklik, aslında sadece size ait: Sadece size ait bir düşünceden, kendi kendinize bana dair edindiğiniz izlenimler bütününden, sizin hissettiğiniz, size göre, size mümkün gelen bir var olma biçiminden bahsediyoruz; benim gerçekten kim olabileceğim hakkında ise bırakın sizleri, benim dahi en ufak bir şey bilme ihtimalim yok.

İki Ziyaret

Birdenbire gerçekleşen ve biri diğerinin içinde iki ziyaretin, bu kitabımı okumaya başladığınızdan beri yüzünüzden eksik olmayan alaycı gülümsemenizin ne kadar aptalca olduğunu ortaya çıkarmış olmasından fazlasıyla memnunum.

Halen şaşkınsınız -haliniz gözümden kaçmıyor; rahatsız, huzursuz, eski arkadaşınız karşısında hayli mahcupsunuz; yeni bir arkadaş edinir edinmez onu hemen aşağılık bir bahaneyle postalayıverdiniz çünkü onu yeni arkadaşınızın önünde gülerken, konuşurken görmeye daha fazla dayanamıyordunuz. Nasıl yapabildiniz bunu? Onu böyle postalamanızdan bahsediyorum, halbuki az önce, bu yenisi gelmeden evvel, onunla konuşmak ve gülmek pek hoşunuza gidiyor gibiydi, yanılıyor muyum?

Postaladınız gini. Peki kimi? Arkadaşınızı mı? Postaladığınız kişinin o olduğuna gerçekten de inanıyor musunuz?

Biraz durup düşünün derim.

F.ski arkadaşınızı yenisi geldi diye postalamış olmanızın kendi içinde hiçbir makul sebebi olamaz. O ikisi birbirlerini tanımıyorlardı bile; onları siz tanıştırdınız; olsa olsa yarım saat salonunuzda havadan sudan konuştular, o kadar. Ne onun ne de diğerinin utanıp sıkılmasına gerek yoktu.

Utanıp sıkılan ise siz oldunuz ve o ikisini hararetle konuşurken görüp birbirleriyle giderek daha iyi anlaşmakta olduğunu

anladıkça, utancınız da o kadar hissedilir ve dayanılmaz oldu. Nitekim aralarındaki ahengi bozmakta gecikmediniz. Neden? Çünkü siz (neden anlamakta hâlâ direniyorsunuz?}, evet siz, ansızın -yani, yeni arkadaşınızın gelişiyle- biri diğerinden çok farklı iki kişi olduğunuzu fark ettiniz ve buna daha fazla dayanamadığınız için, bir süre sonra mecburen onlardan birini postalamak zorunda kaldınız. Hayır, eski arkadaşınızı değil kendinizi -eski arkadaşınızın bildiği kendinizi- postaladınız; çünkü onun, yeni gelenin tanıdığı ya da onun için olmak istediğiniz kişi olmadığını hissettiniz.

O ikisi kendi aralarında uyumsuz değillerdi; birbirlerine yabancı olmalarına rağmen ikisi de çok kibardı ve şaşılacak derecede iyi anlaşıyorlardı; kendi içinizde aniden keşfettiğiniz iki siz idi onlar. Aralarında hiçbir ortak nokta yokken, birine ait şeylerin diğerininkilerle karışmasına tahammül edemezdiniz. Onların hiçbir, tek bir ortak noktaları yokken, sizinse eski arkadaşınız için bir gerçekliğiniz, yeni arkadaşınız içinse ondan tamamen farklı başka bir gerçekliğiniz olduğuna göre, biriyle konuşmaya girişseniz, öteki size şaşkın gözlerle bakacak, sizi tanıyamayacak ve kendi kendine hayretle şöyle soracaktı:

“Nasıl yani? Arkadaşım bu mu? Böyle mi?”

Ve bunun üzerine, aynı anda iki kişi olduğunuzu fark etmenin dayanılmaz utancı içinde, arkadaşlarınızın birinden değil de sizi aynı anda kendileri olmaya zorlayan ve içinizde yaşayan o iki kişinin birinden kurtulmak için aşağılık bir bahane aramaya koyuldunuz.

Haydi, haydi, kitabımı okumaya kaldığınız yerden devam edin -şu ana dek yüzünüzden eksik olmayan o gülümsemeyi silip atın ama.

Yeni yeni edindiğiniz bu deneyimlerin keyfinizi kaçırdığını söyleyecekseniz, bunun henüz hiçbir şey olmadığını biliniz, sevgili dostum: Kendinizi daima tek bir kişi olduğuna inandıradurun, aslında yalnızca iki de değil, kim bilir kaç kişi olduğunuzun bilincinde değilsiniz.

Yolumuzda devam edelim.

DÖRDÜNCÜ BOLUM

Ma,rco di Dio ile Kansı Diamante Benim İçin Nasıl Ûiler?

Nasıl «idiler» dediğime bakmayın, belki de hâlâ hayattadırlar. Nerede yaşıyorlardır? Belki de hâlâ buradadırlar, hana belki yarın karşılaşırız bile. Ama burası dediğim de neresi? Benim kendime ait bir dünyam yok artık; ne onlar hakkında bir şey bilebilirim ne de nerede yaşıyormuş numarası yaptıklarını. Ancak yolda onlara rastlarsam, yoldan geçtiklerini kesin olarak bilebilirim, o kadar. Söze şu soruyla başlayabilirim:

“Sen Marco di Dio musun?"

Ve o da şöyle cevaplayabilir:

“Evet. Ben Marco di Dio’yum.”

“Bu yoldan mı yürürsün hep?”

“Evet. Bu yoldan.”

“Bu da senin karın Diamante mi?”

“Evet. Karım Diamante.”

“Bu yolun adı böyle böyle mi?

“Evet, böyle böyle. Bu yolun üzerinde pek çok ev, pek çok enine yol ve pek çok lamba vesaire vesaire var.”

Orlendorf’un[1] gramer kitabında olduğu gibi.

Bu kadar sohbet o zamanlar bana yetiyordu; aynen şimdi de size, bir zamanlar üzerinde onlarla karşılaşnğım ve yeniden de karşılaşabileceğim şu yolun ve Marco di Dio ile karısı Diaman-te’nin gerçekliklerini saptamak için yeteceği gibi. Ne zamandı? Yok canım, çok yıl geçmemiştir üzerinden. Zaman ve mekân ile ilgili ne kesin (!) bilgiler veriyorum ama! Zaman, beş yıl önce; mekân ise bir yol.

Sonsuzluk kavramı, yalnızca bu beş yıl içinde değil, şu bir dakikayla diğeri arasında da çökmüştü benim için. O zaman içinde yaşadığım dünya bana şimdi nasıl uzak geliyor bilemezsiniz, gökyüzündeki en uzak yıldızdan da daha uzak.

Marco di Dio ile karısı Dinmante hana hep iki bahtsız gibi gelmişlerdi; sefalet onları, bir yandan her sabah yüzlerini yıkamalarının gereksiz olduğuna, diğer yandansa yalnızca en azından karınlarını doyurmaya yetecek o birkaç kuruşu kazanmaları değil, aynı zamanda bir gecede bir milyoner olabilmek adına denenmemiş hiçbir yol bır^akmamaya ikna

etmişti: Marco di Dio öfke dolu gözlerini fal taşı gibi açar, heceleyerek *mil-yo-ner*, derdi.

O zamanlar yalnız ben değil, onun böyle söylediğini duyan herkes de benimle birlikte gülerdi. Oysa şimdi bu tavr^ hanrla-yıp dehşete düşüyorum çünkü insana güç veren o tanrısal şeyden, yani hayat tecrübesinin düzenliliğinden henüz şüphe duymaya başlamamış olduğum için, o zamanlar hâlâ gülebildiğimi fark ediyorum: Nitekim bir gecede milyoner olabilme düşüncesini, tam da bu yüzden gülünç bir rüya olarak değerlendirmiştim. Peki ya incecik bir iplikten ibaret olduğunu çok önceleri belli eden şey, yani hayat tecrübesinin düzenliliği, benim içimde ortasından ko-puvermişse? Ya iki ya da üç kez tekrar ettiği için bana göre *düzenlilik* kazanan sadece gülünç bir rüyadan ibaretse? O zaman bir gecede gerçekten milyoner olunabilineceğinden şüphe duymak bana da imkansız gelirdi. Hayat tecrübesinin o kutsanmış düzenliliğine sahip olanlar neyin aslında gerçek, neyinse gerçeğe yakın olabileceğini, kuraldışı yaşayan kişiler kadar iyi göremezler -aynen şu adamcağız gibi.

Mucit olduğuna inanıyordu.

Ve mucit dediğiniz, güzel bir günde gözlerini açar, bir şey icat eder ve milyoner olup çıkar, sevgili dostlar!

Herkes onu hâlâ taşradan Richieri’ye henüz gelmiş bir köylü olarak hanrlıyor. O yıllarda en ünlü sanatçılarımızdan. birinin -rahmetli- stüdyosuna kabul edildiğini ve orada kısa sürede mermeri ustaca işlemeyi öğrendiğini de hatırlıyorlar. Derken bir gün büyük usta bir sergide yer almak üzere hazırladığı ve sonradan *ve Çocuk* adıyla ünlenecek bir grup alçı eseri için, onu model olarak kullanmaya karar verdiği de akıllarda kalmıştır.

Böylece sanatçı, işlediği kile kusursuz ve gerçekdışı bir görünüm kazandırmayı başarmıştı; eser bir sanat harikası olmasa da yaratıcısının çok hoşuna gidiyor, bolca övgü almasını sağlıyordu.

Suç kildeydi.

Öğrencisinin içinde, övgüye değer bir biçimde ebediyen kile sabitlenmiş o gerçekdışı görüntüyü alıp da anlık, övgü almayacak bir eyleme dönüştürme

dürtüsünün doğabileceğini aklından ucundan bile geçirmeyen usta, bir yaz günü öğlen saatlerinin boğucu sıcağında, stüdyoda ter içinde aklındaki o grubun görüntüsünü mermere aktarmaya çalışıyordu.

Kilde hayat bulan sahte çocuğun o tatlı, uysal gülümsemesine sahip olmak istemeyen gerçek çocuğun koyverdiği imdat çığlığını koşup gelen ahali, Marco di Dio'yu o boğucu sıcakta, içinde ansızın beliren o hayvani dürtüden yol açtığı bir eylemi yaparken suçüstü yakaladı.

Zira eğri oturup doğru konuşalım derim: Hayvani, hatta iğrenç olarak tanımlayabileceğimiz o eylemi gerçekleştiren Marco di Dio, aynı zamanda dürüst ve erdemli pek çok başka eylemde de bulunan ve ustasının daima iyi bir delikanlı olarak tanıdığı tas-lakçısı değil miydi?

Bu soruyla ahlaki değerlerinizi rencide ettiğimin farkındayım. Nitekim bana, Marco di Dio'da böylesi bir dürtünün doğuşunun, onun aslında ustasının tarif ettiği gibi o iyi delikanlı olmadığının göstergesi olduğunu söyleyerek yanıt veriyorsunuz. Bu arada dikkatinizi çekmek isterim ki, azizlerin hayatları da benzer dürtülerle (hatta daha da iğrençleriyle) doludur. Azizler bunları *şeytana* mal ediyor ve Tanrı’nın yardımıyla alt edebiliyorlardı. iste böyle, kendinizi çoğu kez frenlemek suretiyle, bu tür dürtülerin içinizde doğmasına siz de engel oluyor ve de içinizden ansızın bir hırsız ya da katilin çıkmasını engelliyorsunuz. Öyle ya, hiçbir yaz gününün o boğucu ikindi sıcağı, sizin her zamanki doğruluk ve dürüstlük kabuğunuza zarar vermeyi başaramadığı gibi içinizde doğuştan var olan hayvani duyguları da tutuşturamadı. O halde onu rahatça yargılayabilirsiniz.

Ya şimdi size Jül Sezar'dan, hani o ihtişamıyla sizi kendisine hayran bırakan o imparatordan bahsetmeye başlasam, ne dersiniz?

“Bu ne edepsizlik!” diye haykırırsınız. “Bahsettiğin dönemde o henüz Jül Sezar değildi. Ne zaman ki Jül Sezar gerçekten *kendisi* oldu, işte zaman bizler de hayran olduk ona.”

Gayet güzel. *Kendisi* demek... Bu size garip gelmiyor mu? Madem Jül Sezar sadece ona hayranlık duyduğunuz anlarda *kendisi* idi, geride kalan tüm zaman boyunca neredeydi peki? Kimdi? Hiç kimse mi? Herhangi biri mi? Kimdi öyleyse?

Bu soruları karısı Calpurnia’ya ya da Bitinya kralı Nikome-des’e’ sormak gerek.

Uğraşa uğraşa, sonunda şu düşünce de zihninizde bir yer buldu kendisine: Tek bir Jül Sezar yoktu. Bir Jül Sezar vardı tabü ve hayannın birçok kesitinde kendisini temsil ediyordu: Her ne kadar bunun, ötekilerle kıyaslanamayacak ölçüde büyük bir değere sahip olduğu şüphe götürmese de yine de gerçek Jül Sezar’dan daha gerçek olamazdı; şu imparator Jül Sezar’ın da en az öteki kadar; karısı için başun aşağı tıraş olmuş, rahatsızlık verecek kadar kırıtan, yan çıplak ve zinacı; Bitinya kralı Nikomedes içinse yasak aşkının kahramanı olan adam kadar gerçek olduğuna, yalvarırım ınanın.

Asıl sorun ise hâlâ aynı kalıyor dostlar: Hepsi de tek bir isimle, Jül Sezar ismiyle anılmak ve tek bir erkek bedeninde pek çok kişi -hana içlerinde bir de kadın- olarak hep birlikte yaşamak zorundaydılar; aslında kadın olan o biri, içine doğduğu erkek bedeninde buna olanak bulamayınca, fırsatını bulduğu yerde doğal olmayan yollardan kadınlığını yaşayıp pek çok kez uygunsuz ilişkiye girmişti.

Zavallı Marco di Dio’nun içindeki satyrdışarıya kaçmış, tüm çabalarına rağmen, tek bir seferliğine de olsa, ustasının o heykel grubu tarafından baştan çıkarılmıştı. O bir anlık eyleminde suçüstü yakalanmış ve bu ağır suçtan ebediyen mahkûm edilmişti. Hiç kimse ona değer vermiyordu artık; hapisten çıktığında ise, içine düştüğü yüz kızartıcı sefaletten kurtulabilmek için, günün birinde yanında bitiveren ve hiç kimsenin nereden ve nasıl geldiğini bilmediği bir kadınla kol kola girip akla gelmeyecek tuhaflıkta planlar yapmaya başladı.

On yılı aşkın bir süre boyunca, bir sonraki hafta İ ngiltere’ye gideceğini söyleyip durdu. Ama onun için bu on yıl gerçekten de geçmiş miydi acaba? Bu sözlerini duyanlar içinse geçmişti, hem de nasıl. Bir sonraki hafta İngiltere’ye gitmek üzere yola çıkacağı konusunda daima oldukça kararlıydı. İngilizce çalışıyordu. Sahiden çalışıyor muydu bilinmez ama en azından yıllarca koltuğunun altında hep aynı sayfası açık ve aynı noktadan katlanmış bir İngilizce gramer kitabı taşıyıp durdu; açık duran o iki sayfa, kolunun sürekli sürtünmesi ve ceketin pisliği nedeniyle arnk okunamaz

durumdayken, öteki sayfalar inanılmaz derecede temizdi. Gel gelelim, kirin okunamaz kıldığı yere kadar yazanları biliyordu. Yolda öylece yürürken aniden dönüp kaşlarını çatar ve karısına, âdeta çabukluğunu ve bilgisini yoklamak istercesine birkaç soru yöneltirdi:

“Is]ane a happy child}"'[0]

Ve karısı, çabucak ve ciddiyetle yanıtlardı:

“*Yes, Jane is a happy child*."'[1]

Öyle ya, karısı da onunla birlikte haftaya İngiltere’ye gitmek üzere yola çıkacaktı.

Kadının bu hali kaygı verici olmakla kalmayıp acıma duygusu da uyandırıyordu; kadını kendisine bağlayıp «evlerinde su bulunmayan ülkeler için .kokmayan helâlar» yapmak gibi yeni icatlarla bir gecede milyoner olma rüyasının, o gülünç rüyasının peşi sıra sadık bir köpek gibi yürümesini sağlamayı başarmıştı. Gülüyor musunuz? Onların ciddiyeti, tam da bu nedenle, yani herkes onlara güldüğü için ürkütücü, hatta yırtıcıydı. Ve arkalarından duyulan kahkaha arttıkça, giderek daha da yırtıcı olmaya devam ediyordu.

Artık öyle bir noktaya gelmişlerdi ki birileri tesadüfen durup da planlarını gülmeden dinlese, bundan memnun olacakları yerde, ona sadece şüphe değil aynı zamanda nefret dolu pis bakışlar fırlatıyorlardı. Zira diğerlerinin alayları, hayallerinin içinde soluduğu havaya dönüşmüştü artık. Aşağılanmadıkları, kendileriyle alay edilmediği anda, nefessiz kalma tehlikesiyle yüz yüze gelebilirlerdi.

Bu nedenle, babamın nasıl olup da onların en büyük düşmanına dönüştüğünü anlayabiliyorum.

Nitekim babam, size daha önceki bahsettiğim o iyi yüreklilik

10 yrıg, “Jane mutlu bir çocuk mu?” (ç.n.)

[11] İrıg. “Ever, Jane mutlu bir çocuk.” (ç.n.) lüksünden sadece benim nezdimde yararlanmıyordu. Marco di Dio gibi garibanların karşısına geçip de aptal hayallerini, zengin olma planlarını gerçekleştirememekten duydukları mutsuzluğu ağlayarak anlanşlarını, o kendine münhasır gülümsemesini takınarak dinler, onlara sınır tanımayan bir cömertlikle yardım etmekten memnuniyet duyardı.

"Ne kadar?" diye sorardı babam.

Yok canım, öyle çok bir şey değildi. Öyle ya, onun gibilerin zengin -mil-yo-ner- olabilmesi için yetecek meblağ, daima çok azdı. Ve babam çıkarır verirdi.

"Nasıl yani? Önceki sefer azıcık yeter diyordun ya...”

"Haklısınız, öyleydi. Hesabı iyi yapamamışım. Şimdiyse, tam olarak...”

"Ne kadar?”

“Ah, az bir şey!"

Ve babam verirdi deverirdi. Ama sonrasında, belli bir noktada yeter derdi. Ve bunun üzerine bizimkiler, kolayca tahmin edileceği üzere, kendilerini yanılgıdan kurtardığı için babama minnettar olacaklarına, hayallerini gerçekleştirmekte başarısız oluşlarının suçunu, üstelik de vicdan azabı duymaksızın ona yüklediler. Ve hiç kimse, babama onlar kadar nefretle “tefeci” diye seslenerek öç almaya kalkışmadı. .

Hepsinin içinde en intikama susamışları, bu Marco di Dio’y-du. Babamın ölümünün ardından, hiç de sebepsiz sayılmayacak o acımasız nefretini bana yöneltti. Hiç de sebepsiz değildi diyorum çünkü neredeyse bilgim dışında ve farkında olmadan, ben de ondan yararlanmanın peşindeydim. Sahibi olduğum derme çatma evlerden birinde yaşamasına izin verdim ve kira için ne Firbo’yu ne de Quantorzo’yu peşine taktım. Şimdi ise bu derme çatma evi, onun üzerindeki ilk deneyimi gerçekleştirmek için araç olarak kullanacakom.

Baştan Aşağıya

Baştan aşağıya diyorum çünkü biraz eğleneyim diye, içimdeki kendimi içimdeki yüz bin benden birinin gözünde farklı bir şekilde temsil etme isteğini hafifçe dürıüklemem, diğer tüm gerçekliklerimin yüz bin farklı biçimde değişikliğe uğramasına yetti de amı bile.

Ve iyice düşünürseniz, bu oyunun bendeki deliliği doğurmasının kaçınılmaz olduğunu siz de anlayacaksınız. Adına ..delilik” yerine “korku” demek belki de daha doğru olacaktır: İ çimdeki delilik bilinci taptaze ve berraktı, dostlar; bir nisan sabahı gibi taptaze ve berrak, bir ayna gibi parlak ve kusursuzdu.

Zira ilk deneyime doğru yol alırken, kendi irademi cebimden mendilimi çıkarırcasına nazik hareketlerle içimden çıkardım. Benim olmaması gereken, gerçekliğini başkasında yaşayan gölgeme ait bir eylem gerçekleştirmek istiyordum; gölgem öyle gerçek ve katıydı ki, lanet olası bir ihtiyaç nedeniyle onunla önceden karşılaşıp selamlaşmamış olsaydım şapkamı çıkartıp selamlayabilirdim onu; tam olarak içimde değil de, benimle aynı bedendeydi -o beden ki tek başına kimse değilken benim olabilirdi ve beni, kendim için temsil ettiğinden dolayı aslında benimdi ama o gölgeninki de olabilirdi ve onundu da; o yüz bin gölgeye de aitti ve beni yüz bin farklı kişiye, farklı ve canlı yüz bin biçimde temsil ediyordu. '

Nitekim, ona haince bir oyun oynamak niyetiyle Sinyor Vi-tangelo Moscarda’yı hedef almamış mıydım? Tam da böyleydi! Evet dostlar, kendisine tamamıyla aykırı ve tutarsız bir eylemde

bulunmasını sağlamak için planladığım kötü bir oyundan bahsediyorum (bütün bu göz kırpmalar için çok özür dilerim fakat göz kırpmaya, aynen böyle göz kırpmaya ihtiyacım var çünkü şu an size nasıl göründüğümü bilemediğimden bu göz kırpmalarla tahmin etmeye çalışıyorum); gerçekliğinin altında yatan mantığı bir hamlede yerle bir edip o gerçekliği Marco di Dio ve daha pek çoklarının gözünde yok edecek bir eylemden başka ne olabilirdi bu?

Talihsizliğin böylesi! Benzer bir eylemin, zihnimde canlandırdığımdan çok başka bir sonuç vereceğini, yani kendimi herkese şu soruyu yöneltirken bulacağımı aklıma ucundan geçirmemiştim: "Bende görmek istediğiniz o tefecinin ben olmadığımı nihayet görüyorsunuz, değil mi dostlar?

Ve eylemimin bir diğer istenmeyen sonucu da, herkesin şaşkına dönmüş halde şöyle haykırmaya başlaması oldu:

"Ooo millet! Biliyor musunuz, tefeci Moscarda delirmiş!" Öyle ya, tefeci Moscarda delirmesine delirebilirdi de kendisine ta^mamıyla aykırı ve tutarsız bir eylemle böyle birdenbire yok olması mümkün değildi. Tefeci Mo^scarda, dalga geçilebilecek, hafife alınabilecek bir gölge değildi: Saygı gösterilmesi gereken bir beyefendi; bir mette altmış sekiz santim boyunda; bankasının kurucusu olan babası gibi kızıl saçlı; kaşları, evet, uzatma işareti gibi; bumu, karım Dida'nın şu sevgili aptal Gengd'sininki gibi sağa doğru yamuk bir beyefendiydi işte; ki -Tanrı göstermesin- delirmesi halinde, başkalarının gözünde temsil ettiğim diğer tüm Moscardaları da -a^man Tanrım, karun Dida'nın şu zavallı günahsız Gengd'sini ve söylememe izin verin, tüm hafifliğim ve güleçliğimle onunla oynamaya girişen bendenizi de- peşi sıra tımarhaneye sürükleyebilirdi.

Sonradan göreceğiniz gibi, tımarhaneye kapatılma tehlikesini ilk kez işte böylece göze almış oldum -ki bir tek ben değil, hepimiz birlikte yanacaktık- ve bunu yeterli bulmadım. Zira kendimi toparlayıp da sonunda sağlıklı bir yaşantıya giden (bir, hiçbir ve yüz bin) yolu bulabilmem için, canımı da riske atmam gerekecekti. Neyse, henüz oraya gelmedik.

Noter Senedi

Önce noter Stampa'nın Crocefisso Sk. N.24 adresindeki yazıhanesine gittim. Zira (bunlar doğruluğu kanıtlanmış bilgilerdir ha!) ... yılının ... gününde, III. Vittorio Emanuele'nin Tanrı'nın lütfu ve ulusun iradesi doğrultusunda İtalya kralı olarak hüküm sürdüğü dönemde, asil kentimiz Richieri'de kanunun verdiği yetkiyle noterlik yapan elli iki ya da elli üç yaşındaki Sinyor Elpidio Stampa'nın yazıhanesi, Crocefisso Sk. N. 24 adresinde bulunuyordu.

"Hâlâ orada mı? 24 numarada? Noter Stampa'yı hepiniz tanıyorsunuz, değil mi?"

Ha tamam, böylece yanlış gelmediğimizden emin olabiliriz. Noter Stampa orada duruyor ve hepimiz tanıyoruz onu. Her şey yolunda mı? Yazıhanesinde girdiğimde ise nasıl bir ruh hali içinde olduğumu tahmin

edemezsiniz. Af buyurun ama, herhangi bir belgeyi hazırlatmak için bir noterin yazıhanesinden içeri girmek, size dünyanın en doğal işlerinden biri gibi geliyor ve ünelik hepiniz de bu noter Stampa'yı tanıdığınızı söylüyorken, bunu nasıl tahmin edebilirsiniz ki zaten?

O gün oraya, ilk deneyimi yapmak için gittim diyorum size. Velhasıl, bu deneyi bir kez olsun, benimle birlikte yapmak istiyor musunuz, istemiyor musunuz söyleyin -yanıtınız evet mi hayır mı? Bahsettiğim deney, o en alışıldık ve normal sayılan gündelik ilişkilerimizin barışçıl doğallığının altındaki ve eşyanın tabian ge-

reği denilen o görünüşteki sahte sükunetin alnnda yatan korkunç oyunu anlamaya çalışmaktan ibaret. Evet o, ah aziz Tanrım, tam da o oyun nedeniyle, her beş dakikada bir sinirlenip yanınızdaki arkadaşınıza,

“Kusura bakma ama, bu kadarı da fazla! Bunu nasıl olur da görmezsin? Kör müsün?” diye bağırıyorsunuz.

Hayır işte, arkadaşınız onu görmüyor çünkü siz, onun sizinle aynı şeyi, aynen sizin istediğiniz biçimde görmesi gerektiğini düşü-nüyorken, o başka bir şey görüyor. Üstelik gördüğü şeyi kendi istediği biçimde gördüğünden, aksine ona göre asıl kör olan sizsiniz.

Söylemem şu: Bu oyun, ayneı. çok önceden anladığım şekilde meydana gelmekteydi.

Şimdiyse kafam uzun zamandır yaptığım düşünsel sorgulamalar ve fikirlerle dopdolu bir halde ofisten içeri giriyor; hir yandan hep birlikte, büyük bir kargaşa yaraurak içimde kaynayıp durduklarını hissederken, bir yandan da kendimi büyük bir donukluk, neredeyse sabit bir soğukluk içinde göstermeye gayret ediyordum -oysaki, o zavallı noter Sinyor Stampa’yı öyle karşımda ciddi bir ifadeyle gördüğümde nasıl da etrafta dalga dalga yankılanacak bir kahkaha atma isteği duyduğumu tahmin edemezsiniz bile; ofisine giren kişinin aslında gördüğü kişi olmadığından en ufak bir şüphe duymuyorken, benim onu, her gün siyah kravatını bağlarken çevresindeki ona ait tüm eşyalar ile birlikte aynada gördüğü kişi olarak gördüğümden nasıl da emin bir hali var!

Şimdi anladınız mı? İçimden göz kırpmak, ona da göz kırpmak geliyordu; bu sayede ona kurnazca *«Yüzeyde kalma! Daha derinlere bak!,*. mesajını verebilecektim. Aynı zamanda -aman Tanrım - birdenbire dilimi dışarı çıkarmak, yüzümü aniden ekşitip burnumu sağa sola oynatmak da geliyordu içimden: Öylesine canım, yalnızca oyun olsun diye ve hiç kötü niyet taşımaksızın yapacaktım bunu, sırf gerçek olduğuna inandığı görüntümü az da olsa değiştirebilmek için. Ciddiydim de ha! Hem de nasıl ciddiydim... Bu deneyi yapmalıydım.

"Sonunda, işte geldim Noter Bey. Peki kusura bakmayın da, siz hep böyle sessizliğe gömülü halde mi çalışırsınız?”

Sert bir hamleyle dönüp yüzüme baktı ve, "Sessizlik mi? Hani nerede?" dedi.

Gerçekten de Crocefisso Sokak’ta o anda müthiş bir insan ve araç gürültüsü vardı.

“Haklısınız, sokağı kastetmiyorum tabii ki. Ama şu tozlu camların ardındaki raflarda duran onca kağıda baksanıza Noter Bey. Duymuyor musunuz?"

Duyduklarından afallamış ve rahatsız olmuş arası bir tavır takınarak, bakışlarını yeniden üzerime dikti; ardından seslere kulak kabarm:

"Neyi duymuyor muyum?"

“İşte şu tırmalama sesini! Ah, şimdi anladım, özür dilerim; şu pençeciklerden geliyormuş, şurada duran kanaryanızın pen-çeciklerinden: hedersiniz, çok özür dilerim. Kanaryanızın pençelerinin ucunda uzun tırnakları olduğundan, kafesin çinkosunu tırmaladığında haliyle böyle bir ses...”

“Aynen öyle, evet. Ama ne anlama geliyor ki bu?"

“Yok canım, hiçbir anlama gelmiyor. Peki şu çinko sinirlerinize dokunmuyor mu Noter Bey?"

“Çinko mu? Kimin umurunda yahu? Farkında bile değilim...”

“Halbuki düşünsenize, çinko işte! Bir kafeste, bir kanaryanın narin pençelerinin altında, bir noterin ofisinde ne işi var çinkonun? Bahse girerim bu kanarya ötmüyordur da."

“Hayır efendim, ötmüyor."

Noter Bey bana öyle bir bakmaya başlamıştı ki deneyi tehlikeye atmamak için kanarya konusunu bir kenara bı^^^^n yerinde olacağını düşündüm; öyle ya, deneyimin başarıya ulaşması için, noterin içinde hiç değilse ilk başlarda -ve özellikle de ilk başlarda- akli dengeme yönelik hiçbir şüphe doğmaması gerekiyordu. Ve Noter Bey’e, Francesco Antonio Moscarda’nın oğlu Sinyor Moscarda Vitangelo’nun yasal sahibi olduğu falanca sokaktaki filanca kapı numaralı evden haberi olup olmadığını sordum...

"O siz değil misiniz ki?”

"Ah tabii ki, benim evet. Ben olsam gerek..."

Yazık, halbuki nasıl da güzeldi! O noterin ofisinde, o tozlu eski püskü rafların üstünde sararmaya yüz tutmuş dosyaların arasında, yüzlerce yıl öncesindeymiş gibi, Moscarda Vitangelo adlı şahsın y^l sahibi olduğu belli bir evle ilgili konuşmak. .. Benim de orada oluşumla daha da güzelleşmişti durum: Sözleşmenin tarafı olarak orada hazır bulunuyordum; noterin yazıhanesindey-

ama kim bilir Noter Bey yazıhanesini nasıl ve nerede görüyor, benim duyduğum kokudan farklı olarak nasıl bir koku duyuyordu; ve kim bilir u^zaklardan gelen bir sesle ona anlanığim şu ev, Noter Bey’in dünyasında nerede ve nasıl konumlanmışn; peki ya ben, ben Noter Bey’in dünyasında nasıl konumlanmışhm, kim bilir... Bilmek ne ilginç olurdu...

Ah, tarihin güzelliği, dostlar! Hiçbir şey tarih kadar dinlendirici değildir. Hayatta her şey gözünüzün önünde durmadan değişir ve hiçbir şey kesin değildir; sizi tedirgin ve huzursuz eden hadiselerin nasıl dengeleneceğini görememek, olayların nasıl sonuçlanacağını bilememek sürekli bir kaygı kaynağıdır. Tarihte ise her şey belirlenmiş, her şey sabitlenmiştir: Olaylar ne

kadar acı olursa olsun, ne kadar üzüntü verirse versin, işte hepsi orada, hepsi düzenlenmiş, kitabın otuz ya da kırk sayfasına yerleştirilmiştir - oradadırlar artık ve bir daha asla değişikliğe uğramayacaklardır, ta ki kötü niyetli bir tarihçi gelip de o ideal tarihi yapılandırmayı altüst edene kadar; o âna dek, orada tüm öğeler öyle güzelce birbirlerine tutunmuş duruyor ve sizler, her sonucun nastl bir itatkârlık ve kusursuz bir mantıkla kendisini meydana getiren nedenini takip ettiğini ve her olayın tüm aynnnlarıyla nasıl kusursuz ve tuurlı bir biçimde geliştiğini hayranlıkla görüp dinleniyorsunuz: Saygıdeğer Nevers Dükü, filanca yılın falanca gününde şöyle yapmış vesaire v^esaire.

Her şeyi berbat etmemek için, ara verme kararı alarak, noter Sumpa’nın geçici ve hüzün verici gerçekliğine dönmek zorunda kaldım.

“Evet benim,” dedim ona çabucak. “Ben olsam gerek, Noter Bey. Eve gelince, babam Francesco Antonio Moscarda’dan kalan tüm miras gibi, bu evin de benim olduğunu tasdiklemek size zor gelmeyecek, değil mi? Tabii! Ev şu anda boş, Noter Bey. Zaten ufak bir ev, anlarsınız ya... Beş ya da altı oda, iki de ayak yolu -böyle deniyor değil mi? - var, ah nasıl da hoş o ayak yolları... Uzun lafın kısası ev boş, Noter Bey; yani keyfime göre döşeyebilirim. O halde şimdi sizden ricam...”

Ve bu noktada eğilip sesimi kısarak, hazırlatmayı düşündüğüm senedin ne olduğunu büyük bir ciddiyet içinde Noter Bey'in kulağına fısıldadım -ama size henüz söyleyemeyeceğim.

“Bu, ben böyle istediğim sürece sizinle benim aramda kalmalı, Noter Bey; mesleki gizlilik çerçevesinde. Anlaştık mı?"

Anlaşmıştık. Gel gelelim, Noter Bey’in istediğim senedi hazırlayabilmesi için bazı bilgi ve belgelere ihtiyaç duyduğunu söylemesi üzerine, bankaya - yani Quantorzo’ya- uğramam gerekiyordu. Bu durumdan hayli rahatsız olmama rağmen, yine de yerimden doğruldum. Ayağa kalkar kalkmaz içimde bir anda beliren o lanet olası arzuya yenilerek, notere,

“Nasıl yürüyorum? Sorumu mazur görün ama hiç değilse yürüyüşümün nasıl göründüğünü bana söyleyebilir misiniz?” diye sordum.

Kendimi güçlükle tutuyordum. Yine de cam kapıyı açarken ona doğru dönmekten kendimi alamayarak, acıma dolu bir gülümsemeyle, “Demek öyle: Kendime özgü adımlarla. Teşekkür ederim!” dedim.

“Ne dediniz?” sordu Noter Bey afallayarak.

“Hiç. Önemli bir şey değil; kendime özgü adımlarla giniğimi söylüyordum, Noter Bey. Ama biliyor musunuz, ben bir keresinde bir atı gülerken görmüştüm. Evet efendim, at yürürken gülüyordu. Şimdi siz bunun üzerine, gülüp gülmediğini görmek için gidip bir ann suratına bakar, sonra da bana gelip onu gülerken görmediğinizi söylersiniz. Atın suratına bakılır mı yahu? Adar suratlarıyla gülmezler ki! Nereleriyle gülerler bilir misiniz, Noter Bey? Kıçlarıyla. Evet evet, sizi temin ederim ki adar yürürken, gördükleri bazı şeylere ya da akıllarından geçen komikliklere kıçlarıyla gülerler. Eğer bir atı gülerken görmek isterseniz, kıçına bakın yeter!"

Ona bunları söylememin hiç de gerekli olmadığını biliyorum. Aslında her şeyi biliyorum ben. Gel gelelim, o anda içinde bulunduğum ruh haline geri döndüğümde, tüm o kişilerin bakışlarını üzerimde hissedişimin, bana korkunç bir yenilgiye uğradığımı düşündürdüğünü hatırlıyorum; bana kendim olarak tanıyamadığım ve asla tanıyamayacağım fakat üzerime yapışmalarını engelleyemeyeceğim yeni bir imge verdiklerini görüyordum; delice şeyleri yalnız telaffuz etmek değil, bizzat delilik yapmak geliyordu içimden; evet, delilik yapmak diyorum, sokaklarda yuvarlanmak ya da dans edercesine adımlarla oradan oraya sıçramak, bir şuraya göz kırpmak, bir buraya dil çıkarıp gördüklerimle alay etmek... Oysaki aksine, yolda ciddi, öylesine ciddi adımlarla ilerliyordum ki. Ve sizlerin, hepinizin de böyle ciddi ciddi yürüdüğünüzü görmek ne kadar güzel...

iV

1

’ Birinya .Krallığı’nın güvenliğini sağlamak üzere İV. Nikomedes’in donanmasına eşlik eden Jül Sezar'ın, kralın sarayında uzun süre kalması, aralarında bir ilişki olduğuna dair iddiaların ortaya arılmasına neden olmuşrur. (ç.n.)

Ana Cadde

Sonuç olarak, Noter Bcy’in istediği o belgeleri almak için bankaya gitmem gerekti.

Evin sahibi ben olduğuma göre, o belgeler de şüphesiz bana aitti ve onları edinmemde hiçbir sakınca olamazdı. Ancak iyice düşünecek olursanız, her ne kadar o belgeler bana ait olsalar da, yine de onlan ele geçirebilmek için ya çalmam ya da birinin elinden çılgınca bir şiddetle çekip almam gerekiyordu;hem de herkesin gözünde evin yasal sahibi olan o birinden: Tefeci Sinyor Vitangelo Moscarda'dan demek istiyorum.

Onu dışarıdan gayet iyi görebilen bendeniz için bu durum apaçıktı; bende değil başkalarının içinde yaşıyordu o tefeci Sinyor Vitangelo M^^da. Diğerleri ise bende sadece o tefeciyi görüyorlardı; başkaları için ben oraya, bankaya, o belgeleri kendimden çalmak ya da çılgınca bir kaba kuvvet kullanarak kendi elimden çekip almak için gitmiştim.

O kişinin ben olmadığımı söyleyebilir miydim? Ya da aslında başkası olduğumu? Başkalarının gözünde tamamıyla kendi aleyhime ve tu^raz görünecek böylesine bir davranış, üzerine kafa yormaya d^^ezdi bile.

GördüğOnüz gibi, tamamen bilinçli bir şekilde, deliliğe giden ana yol üzerinde yürümeye devam ediyordum ve benim gerçekliğimin de yoluydu bu; b^u atfedilen ve karşımda apaçık beliren tüm görüntülerim de -gerçekten yaşıyor ya da yalnızca bir aynadan yansıyor olsalar bile- o yolda benimle birlikte yürümekteler-di.

Tam da bu kesin ve gerçekleri yansıtan bilince sahip olduğumdan deliydim ben; farkına varmak istemeden aynı yol üzerinde yürümekte olan sizler ise birer bilgesiniz ve yanınızda yürüyenlere var gücünüzle ne kadar, “Ben bu muyum? Ben böyle miyim? Körsün sen! Delisin!” diye bağınrsanız, o kadar artar bilgeliğinizi

Mağlubiyet

Her şeyden önce hırsızlık yapmam mümkün değildi, en azından o anda. O belgelerin nerede olduklarını bilmiyordum. Qu-antorzo ya da Firbo’nun en alt kademedeki herhangi bir çalışanı bile bankamda benden daha fazla patrondu. Ne zaman bir imza için oraya gitsem, çalışanlar kayıt defterlerinden gözlerini kaldırma zahmetinde bile bulunmazlar ve ola ki birisi başını kaldırıp beni görmüşse bakışlarıyla beni hiçbir biçimde umursamadığını belli ederdi.

Oysaki hepsi orada benim için büyük bir şevkle çalışıyorlardı; sergiledikleri bu büyük gayretle, aslında bir tefeci olduğuma dair şehir sakinleri arasında yayılan o acımasız algıyı daha da vurgular gibiydiler sanki. Zira büyük bir şevkle yapnklan o iş nedeniyle onlara müteşekkir olup övgülerimle gönüllerini almaya hazır olmak yerine, bunu kendime yapılmış bir hakaret olarak algılayabileceğim düşüncesi, hiç kimsenin aklından geçmiyordu.

Nasıl da sen, can sıkıcı, kasvetli bir ortam vardı o bankada! Sıralı üç büyük oda boyunca akıp giden buzlu camdan bölmelerin her birinde beş adet gişe vardı; gişelerin kanatçıklarının çerçevesi de kendileri gibi sarı renkteydi; oraya buraya saçılmış mürekkep lekeleri, gişelerden birinin duvarında oluşmuş çatlağa yapıştırılan kâğıt şeritler, pişmiş topraktan kahverengi tuğlaların oluşturduğu ve her üç oda boyunca ilerleyen zemin, her gişenin önünde yaltaklananlar, insana hüzün veren o koridor, her odada

mevcut bölmeler ile iki geniş pencerenin toz içindeki camları ve kurşun ya da tükenmez kalemle her yere yazılmış rakam dizileri -duvarlarda, mürekkep lekeli masaların üzerinde, bir pencere ile diğerin arasında, tozlu ve orası burası kabarmış isli perdelerin kornişlerden sarktığı sıvası dökülmüş pencere çerçevelerinin altında... Her yerde duyulan yıpranmışlığın o kesif kokusu, binanın alt katındaki fırından yayılan yanık kokusu, kayıt defterlerinden çıkan o buruk koku da hep içeriye sinmişti. Ve masaların çevresinde dağınık, yerlerinden uzaklaştırılıp, oraya buraya götürülerek öylece bırakılan ve hiç kimsenin üzerlerine oturmadığı o birkaç antika sandalyenin umutsuz hüznü -ki böylece kendi kaderlerine terk edilmeleri o zavallı gereksiz sandalyeler için bir hakaretti, bir cezaydı adeta.

Bankaya pek çok gidişimde, bu duruma dikkat çekmek adına şöyle söylemeyi düşünmüştüm:

“Neden burada ki bu sandalyeler? Hiç kimsenin işine yaramayacaklarsa ne diye burada durmaya mahkum ediliyorlar ki?”

Gel gelelim kendimi hep tutmuşumdur; böylesi bir yerde sandalyelere acımakla herkesi şaşkına çevirebileceğimi ve onların gözüne müstehzi görünebileceğimi çoktan anladığımdan değil, bu yakınmayla herkesi kendime güldüreceğimi bildiğimden: Öyle ya, işlerle ne kadar az ilgilendiğimi bilenler için, sandalyelerle ilgilenmem doğal olarak tuhaf kaçacaktı.

O gün bankaya gittiğimde bütün memurları en sondaki odaya toplaşmış buldum; Stefano Firbo ile giyim tarzı nedeniyle herkesin alay ettiği Turolla adlı biri arasındaki atışmayı izliyor, arada bir de kahkahalarla gülüyorlardı.

Zavallı Turolla, uzun ceketin kendisi gibi kısa birini daha da kısa göstereceğini söylüyordu. Ve haklıydı da. Ama bu sırada, bir yandan son derece ciddi ifade takınarak konuşurken, diğer yandan bodur vücudu, çavuşlarınkini andıran gür bıyıkları ve o diri kaba etini gözler önüne seren arkadan kısaltılmış ceketiyle ne kadar gülünç olduğunun pek farkında değildi.

Ağlaması an meselesiydi; yüzü kıpkırmızı olmuş, kilçük düşürülmüş, iş arkadaşlarının kahkahalarıyla bilenmişti; kolunu kaldırmış Firbo’ya, “Aman Tanrım, kelimelerle nasıl da oynuyorsunuz!” diyordu.

Adamın tepesinden bakan Firbo da, havaya kaldırdığı kolunu yakalayıp şiddetle sarsarak, yüzüne, “Ama ne bildiğini sanıyorsun sen ha? Ne biliyorsun? Sana o kadar benzediği halde, O harfini bile tanımıyorsun!” diye haykırıyordu.

Tartışmanın bankadan borç talebinde bulunan birisi nedeniyle patlak verdiğini, o kişiyi bankaya öneren Turolla, onu tanıdığını ve güvenilir biri olduğunu söylerken, Firbo’nun aksini savunduğunu öğrenmemle birlikte içimde kabaran isyan dürtüsü, beni adeta kendimden geçirdi.

Ruhumun gizli işkencesini umursamayarak, banka çalışanlarının birkaçını tuttuğum gibi geriye itip bağırmaya başladığımda, nedenini anlayamadıkları bu tavrım karşısında herkes bir anda taş kesiliverdi:

“Ya sen?” diye bağırdım Firbo’ya, “Sen ne bildiğini sanıyorsun ki? Hangi hakla kendini başkalarından üstün görüyorsun?”

Afallayan Firbo bana döndü ve beni böylesine üzerine hücum etmiş gördüğüne inanmakta zorlanırcasına bağırdı:

“Delirdin mi sen?”

Nasıl oldu ben de bilemiyorum ama, yüzüne tokat gibi indirdiğim dahice bir cümleyle karşılık verdim:

“Evet delirdim, aynen karın gibi! Zira onu da tımarhaneye kapatsan senin için daha iyi!”

Bir anda burnumun dibinde bittiğinde benzi atmıştı, titriyordu:

“Ne dedin? Ne yapsam iyi olacakmış?”

Omzuna dostane bir şaplak indirdim; herkesi kaygılandıran bu durum canımı sıkmaya başladığı gibi, aynı zamanda tarnşmaya uygunsuz biçimde burnumu sokmuş olduğum bilinci, içimde ani bir huzursuzluk doğurmıqtu; nitekim gerginliği sona erdirmek için yavaşça eğilip,"Haydi ama uzatma, gayet iyi biliyorsun," dedim.

Bu sözleri sarf enikten sonra -hani derler ya- âdeta taş kesilmiş olacağım ki Firbo’nun oradan öfkeyle kaçıp gitmeden önce dişlerini sıkarak yüzüme haykırdıklarını duyamadım. Ağız dalaşının bitmesiyle birlikte oraya gelen Quantorzo’nun beni kolumdan tutup müdüriyet odasına sürüklediği sırada gülümsediğimi hatırlıyorum. Şiddete gerek olmadığını, her şeyin arnk geride kaldığını göstermek istercesine gülümsüyordum; her ne kadar kendimi iyi hissetsem ve gülümsesem de, o an katil olabilirdim --Quantorzo’nun öfke dolu ciddiyeti beni o derece rahatsız ediyordu.

Müdüriyet odasında etrafımı incelemeye koyuldum; kendimi ansızın ortasında bulduğum o tuhaf sersemliğin, etrafımda olan biteni çok net ve tastamam algılamamı engellemediğini gördüğüme şaşırmıştım; zira neredeyse olanlara gülme noktasına gelmiş, Quantorzo’nun gurur dolu fetvalarından zarar görmeden kurtulmuş ve bununla da kalmayarak,

çocuksu bir merakla odadaki rasgele birkaç nesne üzerine sorular dahi yöneltebilmiştim ona. Bu arada nasıl olduysa, neredeyse otomatik olarak Stefano Firbo'nun çocukken çok sopa yediği aklıma geliverdi; her ne kadar sırtındaki kamburu artık görünmüyorsa da aslında tüm vücudu kamburdu: Evet aynen öyle, şu uzun ince kuş bacakları üzerinde yükseliyordu vücudu, kambur ama ahenkli ve hoştu; evet, evet, sonuç başarılıydı ve sahte kamburu gayet hoş görünüyordu

Böyle düşünürken, her şey gözlerimin önünde bir anda apaçık beliriverdi: Firbo normalin üzerindeki zekâsından yararlanarak, küçükken kendisi gibi dayak yememiş olan herkesten öç almaya çalışıyordu.

Yalnız bir açıklama getirmek isterim: Bütün bunları, içimdeki başka biri düşünüyormuş gibi düşünüyordum; kendisini savunmak adına itiraz etmek için değil, gerekirse savunmada taraflardan birini temsil etmek için, tuhaf bir şekilde aniden soğuk ve düşüncesiz oluvermişti o *biri;* bana gelince, o soğukluğu ve ardındaki korkunç gerçeği gizlemek hâlâ işime geliyordu; gerçek ortaya çıkmışn çıkmasına ama keşfedilecek daha çok ayrıntı vardı.

"Daha ne olsun ki! Her şey burada," diye düşünüyordum, "bu mağlubiyetin içinde. Her birimiz diğerlerine kendi içimizdeki dünyayı, sanki dış dünyaymış gibi zorla kabul ettirmeye çalışıyor, diğerlerinin de onu ille de bizim bildiğimiz biçimde görmesi gerektiğinde ısrar ediyor ve böyle yapmadıkları takdirde var olamayacaklarını iddia ediyoruz."

Tüm o memurların salak yüzleri gözümün önüne gelirken düşünmeye devam ediyordum:

"Tabii yahu! İşte bu! İnsanların büyük çoğunluğunun kendi içlerinde kurmayı başardıkları gerçeklik, ne tür bir gerçeklik olabilir ki? Sefil, zayıf, güvenilmez olur elbet. Ve hayana kazananlar işte tam da bundan istifade ediyorlar! Ya da kendilerine, başkalarına, nesnelere .verdikleri anlam ve değere maruz kalarak ya da onları kabullenerek, bundan istifade edebilecekleri yanılgısına düşüyor ve herkes onlar gibi görsün, duysun, düşünsün ve konuşsun istiyorlar."

Oturduğum yerden kalkıp içimde derin hir huzurla pencereye yaklaştım. Konuşmasını yarıda kesmek zorunda kalan Quan-torzo gözlerini dikmiş

bana bakıyordu: İçimi kemiren düşüncenin izinden giderek şöyle dedim:

"Ne münasebet! Ne münasebet! Yanılıyorlar!”

"Kim yanılıyor?"

"Sinyor Firbo’yu mağlup etmek isteyenler! Yalnızca kendilerini aldatıyorlar dostum çünkü aslında sözcüklerden başka dayatabildikleri hiçbir şey yok. Sözcükler, anlıyor musun? Herkesin kendi istediği biçimde anladığı ve yinelediği sözcükler. Ah ama öyle ya, bugüne bugün adına geçerli kanı dedikleri şey de aslında böyle oluşmuyor mu? Birimiz, günün birinde herkesin tekrarlayıp durduğu bu sözcüklerden biriyle etiketlenirsek, vay halimize! Örneğin *tefeci* ya da *deli!* Ama söyle bakalım: Başkalarını, senin ona göründüğün gibi olduğuna ikna etmeye çalışan, senin hakkında sahip olduğu yargıyı başkalarının aklına yerleştirmeye uğraşan ve başkalarının seni onun yargılarından bağımsız bir şekilde, başka türlü görmelerini engellemeye azmetmiş birinin olduğunu bilip de nasıl böylesine rahat olabiliyorsun?

Quantorzo’nun sözlerim karşısında nasıl allak bullak olduğunu ancak fark etmiştim ki birden Stefano Firbo’yu karşımda buldum. Şu geçen kısa süre içinde bana çoktan düşman kesildiğini gözlerinden okuyabiliyordum. Bunun üzerine ben de hiç vakit kaybetmeden onun düşmanı oldum çünkü her ne kadar ağır sözler söylemiş olsam da o sözlerin de içimde az önceki öfke patlamasına sebep olan duygunun da doğrudan onu hedef almadığını, hatta tüm o sözler için ondan özür dilemeye dahi hazır olduğumu anlamamışn. Çoktan kafayı bulmuş bir sarhoş gibi, işi daha da abamım. Bu sırada o ise, üzerime doğru yürüyüp kötü niyetli ve tehditkâr bir tavırla, "Karımla ilgili söylediklerinin hesabını vermeni istiyorum!" dedi.

Diz çöktüm.

"Vermez miyim? Bak işte!" diye bağırdım ona, "Aynen böyle!"

Ve alnımı yere değdirdim.

Yapnğrm hareketin korkunçluğunu, daha doğrusu hem onun hem de Quantorzo’nun onun huzurunda diz çökmüş olduğumu zannetmelerinin ne

kadar korkunç olabileceğini hemen fark ettim. Başımı kaldınp yüzlerine gülerek baktıktan sonra, alnımı iki kez dalıa -*Tak! Tak!*- yere vurdum.

"Ben değil, sen böyle yapacaksın, anlıyor musun? Karının önünde işte, anlasana! Böyle yapmalısın! Ve ben, o, herkes, kendisine deli denilenlerin önünde aynen böyle eğilmeliyiz!"

Öfkeden âdeta tutuşmuş bir halde ayağa fırladım. İki dinleyicim korkuyla birbirlerinin gözlerine baknlar! Biri diğerine, “Ne diyor bu yahu?" diye sordu

"Daha önce duymadığınız sözler!" diye bağırdım. “Dinlemek istiyor musunuz? Gidin, haydi oraya gidin, diğerlerini kapattığınız yere dönün. Gidin de konuşmalarını dinleyin! Onlan kilit altında tutuyorsunuz çünkü böylesi işinize geliyor!”

Firbo'yu ceketinin yakasından tuttuğum gibi silkelemeye başladım ve gülerek, "Anlıyor musun, Stefano? Derdim sadece seninle değil! Durduk yere gücendin bana! Hayır, sevgili dostum! Karın senin için ne diyordu? Zampara, hırsız, kalpın, numaracı, yalan söylemekten başka bir şey yapmayan bir adam demiyor muydu? Gel gelelim bunların hiçbiri doğru değil. Kimse inanmaz bunlara. Ama konuşmasını bizzat sen engelleyene kadar, hepimiz korku içinde onu dinlemiyor muyduk? Nedenini bilmek isterim doğrusu!” dedim.

Bana kaçamak bir bakış fırlatan Firbo, hemen ardından aptalca bir kaygıya kapılıp bir öneride bulunmasını isteyecekmişçesine Quantorzo'ya döndü.

"Bu da güzel, haydi ordan sen de! Nedeni çok basit: Kimse ona inanamazdı da ondan!”

-"Hayır dostum, hiç de öyle değil!” diye bağırdım. "Gözlerimin içine bak!”

"Ne demek istiyorsun?”

"Gözlerimin içine bak!” diye yineledim. "Nitekim bu sözlerin doğru olduklarını söylediğim falan yok! Sakin ol.”

Bana bakmak için kendisini zorlarken yüzü giderek daha da solgunlaşıyordu:

Bunun üzerine, "Gördün mü bak?” diye bağırdım ona. "Gördün mü bak? Sana da aynı şey oldu! Şimdi senin de gözlerin korku dolu!”

"Delirmiş gibisin de o yüzden!” diye bağırdı yüzüme karşı öfkeyle.

Kahkahalarla gülmeye başladım ve uzun uzun güldüm; istesem de kendimi durduramıyor ve her ikisinin de gülme krizimden ürküp allak bullak olduklarını fark edebiliyordum.

Bir süre sonra bu sefer de ben onların bakışlanndan korkmaya başlayınca, gülmeyi kesiverdim. Bu yaptıklarım ve söylediklerimin şüphesiz ne bir mantığı ne de anlamı vardı onlar için.

Kendimi toparlamak için sert bir tavırla, "Bugün buraya, Marco di Dio adlı şahısla ilgili bazı bilgiler edinmek üzere gelmiştim. Bu adamın nasıl olup da yıllardır kira ödemediğini ve onu dışarı atmak için gerekli işlemleri neden hâlâ başlatmamış olduğunuzu bilmek istiyorum,” dedim.

Bu soru karşısında böylesine büyük bir şaşkınlığa kapılmalarını beklemiyordum. Birbirlerine baknlar. Birbirlerinin bakışlarında, benden aldıkları izlenimi anlamalarına -ya da daha doğrusu, ansızın bende keşfettikleri bu yabancıyı tanımalanna- yardım edecek bir destek arar gibiydiler.

"Ne diyorsun? Ne biçim konuşuyorsun sen?" diye sordu Qu-antorzo.

"Ne oldu? İşin içinden nasıl çıkacağınızı şaşırdınız bakıyorum. Marco di Dio diyorum: Kirayı ödüyor mu, ödemiyor mu?"

Ağızları beş karış açık birbirlerine bakmaya devam eniler. Yeniden gülmeye başladım; bir süre sonra ise ciddileşip sanki o an karşımda duran ve onların da önünde aniden belirmiş yeni biriyle konuşurcasına, "Ne zamandan beridir bu konularla ilgilenir oldun ki sen?" diye sordum.

Şaşırmaktan çak neredeyse dehşete düşmüşlerdi; bakışlarıyla içimde, akıllarından geçen ve bana söylemeye hazırlandıkları sözleri içimdeki hangi benin telaffuz ettiğini araştırır gibiydiler. Nasıl olur canım! O sözleri ben mi söylemiştim yani?

"Evet," diye devam ettim tüm ciddiyetimle, "babanın, Marco di Dio denen o adamı orada uzun yıllar boyunca hiç rahatsız etmediğini, kendi haline bıraktığını gayet iyi biliyorsun. Şimdi nereden aklına geldi ki bu?"

Bir elimi Quantorzo'nun omzuna koyup kendime kaygı yüklü bir yorgunluğun ağırlığını hissedermiş havası vererek, en az bir önceki kadar ciddi bir tavırla, "Sana babam olmadığımı hatırlatmak isterim, sevgili dostum," diye ekledim.

Ardından Firbo'ya dönüp diğer elimi de onun omuzuna koydum.

“Gerekli işlemleri hemen başla^^m istiyorum. Derhal evden çıkarılsın. Burada patron benim ve emirleri ben veririm. Ayrıca, her birinin durumlarını gösteren belgeleriyle birlikte bana ait tüm evlerin bir listesini istiyorum. Neredeler bu evler?”

Apaçık sözler. Kesin talepler. Marco di Dio. Zorunlu tahliye. Evlerin listesi. Gerekli teyit işlemlerine başlanması. Yine de beni anlamıyorlardı. Ellerinden hiçbir iş gelmeyen ilci budala gibi bakıyorlardı yüzüme. Ne istediğimi anlamaları ve beni noter Stampa'nın evle ilgili istediğim senedi hazırlamak için ihtiyaç duyduğum belgelerin bulunduğu rafa götürmeleri için aynı sözleri birçok kez tekrar etmem gerekti. O rafın bulunduğu ufak odaya girdikten sonra bana iki robot gibi oraya kadar eşlik etmiş olan Firbo ile Quantorzo'yu kollarından tuttuğum gibi dışarıya çıkarıp kapıyı arkalarından kapattun.

Kapının gerisinde bir süre oldukları yerde kalakalıp şaşkınlık içinde birbirleriyle bakıştıklarından ve sonunda birinin diğerine şöyle dediğinden en ufak bir şüphem yok:

“Delirmiş olmalı!"

Hırsızlık

O raf, odada tek başına kalır kalmaz hemen bir kâbus gibi üzerime üzerime gelmeye başladı. Adeta canlıymışçasına, yükünü taşıdığı tüm belgelerin kimsenin kılına zarar veremeyeceği antik muhafızıymışçasına rahatsız edici varlığını hissediyordum; nasıl da eski, ağır ve güveliydi!

Kısık gözlerle önce ona, hemen ardından da çevreme bakındım.

Pencere; üzeri hasır eski bir sandalye; ondan daha da eski, çıplak, siyah, tozla kaplı bir masa: Başka da bir şey yoktu içeride.

Çerçevesi paslı, toz kaplı camlardan içeri süzülen ölgün gün ışığı, dışarıdaki demir parmaklıklar ile pencerenin baktığı çandaki kan kırmızı kiremitlerin görünmesine zorlukla müsaade ediyordu.

Çatının kiremitleri, pencere panjurlarının boyalı ahşabı, o kirli camlar, hep cansız nesnelere özgü o durgun dinginliğe sahipti.

Gözümün önüne, belgeleri almak için rafların arasında gezinen babamın yüzüklerle sarılı elleri geldi; tüm o yüzükleriyle, balmu-mundan yapılmış gibi beyaz tombul elleri ve parmaklarının üzerindeki o kızıl tüyleri yeniden görür gibi oldum; olanca dikkatiyle evrak dosyalarını tarayan <^m gibi, mavi ve kötücül gözlerini gördüm.

Bunun üzerine, o ellerin hayaletini zihnimden silebilmek için gözlerimin önünde siyahlar içindeki kendi bedenim belirdi ve

dehşete düştüm; tüm hacmiyle, kaskatı orada, karşımdaydı; oraya çalmak için girmiş o bedenin aceleyle, kesik kesik soluk alıp verişini duyuyordum; rafın üzerindeki dolapları açanların kendi ellerimin olduklarını gördüğümde, tüm sırtımı bir ürperti kapladı. Dişlerimi sıkıp silkinerek, “Bunca evrakın arasında aradığım şey kim bilir nerede olsa gerek?” diye sordum öfkeyle.

Hemen bir şeyler yapmaya başlamak için, evrakları kucak kucak raftan alıp m^asanın üzerine fırlatmaya başladım. Bir süre sonra kollarımın ağrımaya başlaması üzerine, güleyim .mi ağlayayım mı bilemedim. Kendi kendimi soyuyor olmam bir şaka değil miydi yoksa?

Dönüp etrafıma bakınmaya başladım; ansızın kendimi o odanın içinde önceki kadar güvende hissetmez olmuştum. Bir eylem gerçekleştirmek üzereydim. Ama bunu yapan ben miydim? Yakamı bir türlü bırakmayan tüm o *yabancılann* benimle birlikte içeriye girdiğini ve benim olmayan ellerle o soygunu gerçekleştirmek üzere oldukları fikrine kapıldım.

Onlara baktım.

Evet, tanıdığım ellerdi bunlar. Ama sadece bana ait olmayabilirler miydi?

Hemen sırtımın arkasına sakladım onları; ardında ise sanki yemıezıiş gibi gözlerimi de sıkı sıkı kapattım.

O karanlıkta, her türlü kesin tutarlılığın dışında kalarak yitip gidebilecek bir isteğe kapıldım, içimi öyle bir dehşet duygusu sardı ki neredeyse bedenimi taşıyamayacak bir hale geldim; içgüdüsel olarak bir elimi uzatıp masaya tutunarak destek aldım ve gözlerimi fal taŞJ gibi açarak, "Evet, tabii! Evet, ubii!” dedim. "Hiçbir mannğı yok! Hiçbir mantığı yok! Böyle işte!”

Ve yeniden dosyaları taramaya koyuldum.

Ne kadar süre boyunca aramaya devam enim, bilmiyorum. Tek bildiğim, öfkemin bir süre sonra yatışıp yerini umutsuz bir yorgunluğa bıraktığıydı; ardından da kendimi m^anın önündeki bir sandalyeye oturmuş buldum. Masanın üzerinde üst üste yığil-mış kâğıtlardan dev bir duvar vardı; dizlerimin üzerinde biriken bir başka evrak yığını ise ağırlığıyla beni eziyordu. Ruhumu saran bu umutsuzluk, eğer ki başladığım bu olağanüstü işi sonuna kadar götürmemi engelleyecekse, o halde başımı dosyalara dayayıp ölmeyi arzuluyordum, evet ölmeyi.

Ve orada öylece başım evraklara dayalı, gözlerim belki de gözyaşlarımın akmasını engellemek için kapalı dururken dışarıda esmeye başlayan rüzgarın, henüz yumurtlamış bir tavuğun gıdaklamasını çok uzaklardan kulaklarıma taşıdığını hatırlıyorum; o gıdaklama beni çocukluğumdan beri gitmediğim kır evimize geri çağırıyordu; rüzgarın çarpnğı pencere panjurunun ara ara çıkardığı gıcırn beni hayli rahatsız etmeseydi o çağrıya kapılıp gitmem işten değildi. Böyle dalıp gitmişken, kapının beklenmedik

şekilde iki kez vurulmasıyla yerimden sıçradım. “Rahatsız enneyin beni!" diye bağırdım öfkeyle.

Sonra vakit kaybetmeden kaldığım yerden azimle aramaya devam enim.

Sonunda o evin bütün evrakını içeren dosyayı bulunca derin bir nefes aldım; özgürlüğüme yeniden kavuşmuşçasına sevinçle ayağa fırladım ama hemen ardından dönüp kapıyı yoklamayı ihmal etmedim. İçimi saran his sevinçten şüpheye öylesine hızlı bir şekilde değişmişti ki *kendimi gördüm* - ve gördüklerim karşısında ürperdim. Hırsızdım ben! Çalıyordum. *Gerçekten* çalıyordum. Gidip sırtımı kapıya dayıyor; önce yeleğimin, ardından gömleğimin düğmelerini açıyor ve o kabarık fasikülü gömleğimin içine tıkışorıveriyordum.

Tam o anda rafın altından beliren titrek bacaklı bir hamamböceği pencereye doğru yöneldi. Hemen başına dikilip ayağımla ezdim onu.

Yüzümü tiksintiyle buruşturarak bütün evrakı rafa gelişigüzel yerleştirdikten sonra çabucak odadan dışarı çıknm.

Şansıma Quantorzo, Firbo ve diğer tüm çalışanlar çoktan gitmiş, geriye sadece hiçbir şeyden şüphelenmeyeceğini bildiğim yaşlı bekçi kalmıştı.

Yine de ona bir şeyler söyleme ihtiyacı hissettim.

"İçerisinin yerlerini temizleyin: Az önce bir hamamböceği ezdim."

Ve vakit kaybetmeden noter Stampa’nın Crocefisso So-kak’taki yazıhanesine koştum.

Patlama

Çatıdaki saçaklardan Marco di Dio'nın yaşadığı evin önündeki henüz yanmamış sokak lambasının yakınlarına düşen su damlalarının şıpırtısı hâlâ kulaklarımda; gün batımından çok önce kapkaranlık olan o daracık sokakta, yağmurdan korunmak için duvar boyu dizilerek tahliyeyi izlemeye gelmiş olanlarla kalabalığı görüp merak ettikleri için durup şemsiyelerinin altında dikilenler gözlerimin önüne geliyor; o sefil mobilyaları dışarıya çıkarıp

yağmurun altında kapının önüne yığıyorlardı. Sinyora Diamante saçı başı dağınık halde arada bir camda görünüp tuhaf küfürler savururken, bu küfürleri ıslıklar ve başka garip gürültülerle karşılayan haylaz çocuklar, yağmura aldırmadan çıplak ayak, sefil eşya yığınının çevresinde dönerek dans ediyor, birikintilerdeki kirli suları meraklıların üzerine sıçrattıklarında karşılığında okkalı küfürler işitiyorlardı. Yapılan yorumlar ise şöyleydi:

“Babasından da adi çıktı!"

“Üstelik de yağmurun altında, beyler! Yarını bile bekleyeme-

di!,,

“Zavallı bir deliye böylesine acımasızca saldırmak olacak iş değil!"

“Tefeci! Tefeci!”

Zira bir yetkili memur ve iki özel korumanın eşlik ettiği bendeniz de orada olmayı, tahliyeyi izlemek için hazır bulunmayı seçmiştim.

“Tefeci! Tefeci!”

Bu duyduklarım karşısında gülümsüyordum. Tamam kabul ediyorum, biraz solgundum; gel gelelim yine de ruhumun derinlerinde büyük bir haz duyumsuyor, ağzımın zevkten sulanması üzerine ara ara yutkunuyordum da. Sadece zaman zaman bakışlarımı bir şeylerin üzerinde sabitleme ihtiyacı duyuyor ve umursamaz bir dalgınlıkla o derme çatma evin kapısındaki ana kirişe bakıyordum; kendimi o manzaranın içinde kaybedip biraz soyutlayabilmek için yapıyordum bunu: Eminim ki böyle bir anda bakışlarını kaldırıp da o ana kirişin ne kadar da hüzünlü durduğunu doğrulamak hiç kimsenin aklına gelmeyecektir; sokaktaki gürültünün hiçbir önemi yoktu o kiriş için; orasında burasında birkaç delik gözlenen, sıvası dökülmüş o gri badanalı kiriş, diğer eşyalarla birlikte evden çıkarılan eski bir lazımlığın bir komodinin üzerine konarak, sokağın ortrtasında herkesin gözü önünde sergilenmesinden benim gibi utanç duyarak kıpkırmızı kesilme ihtiyacı hissetmeyecekti.

Fakat bu dikkatimi dağıtarak kendimi olup bitenden soyutlama keyfi az daha bana pahalıya patlıyordu. Zorunlu tahliyenin bitmesinin ardından karısı Diamante ile birlikte evden çıkan Marco di Dio’nun gözleri, o daracık yolda bir yetkili memur ile iki özel korumanın arasında durmuş kirişi incelemekte olan kişinin ben olduğumu fark edince, kendini tutamayıp o eski heykeltıraş çekicini üzerime fırlattı. Eğer yetkili memur beni zamanında tutup kendine doğru çekmese oracıkta ölmem işten bile değildi. İki koruma, o bağrış çağrış ve kargaşanın arasında öfkeli bakışlarımı üzerine diktiğim o alçağı yakalamak için vakit kaybetmeden harekete geçseler de büyüyen kalabalık onu koruyor ve bana karşı isyana hazırlanıyordu; işte tam o sırada, noter Stampa'nın ofisinden hatırladığım o kara kuru, eciş bücüş, hırpani ama saldırgan görünümlü genç, sokağın ortasına yığılmış eski püskü eşyaların arasında duran masanın üstüne neredeyse tek bir hamlede zıplayıp öfkeli el kol hareketleri yaparak bağırmaya başladı:

“Durun! Durun! Dinleyin beni! Noter Stampa'yı temsilen buradayım! Dinleyin beni! Marco di Dio! Marco di Dio nerede?

Noter Stampa'yı temsilen, kendisine bir bağış yapıldığını bildirmeye geldim! Bu tefeci Moscarda..."

Bir mucizenin gerçekleşmesini beklerken, tarif etmekte zorlandığım bir heyecanla tir tir titriyordum: Herkesin gözünde bir anda değişecek, bambaşka bir adam olacaktım. Fakat bir anda tüm o heyecanım binlerce parçaya bölündüğünü hissettim; zorunlu tahliyenin acımasız zulmüne şahit olan kalabalık, bağışın benim tarafımdan yapıldığını anlamamış, kalabalığın üzerime yağdırdığı o hakaret, bağrış çağrış, yuhalama ve tiz ıslık patlaması karşısında tüm varlığım, âdeta güçlü ellerle sımsıkı kavranmış ve oraya buraya savrularak kaybolmuştu.

“Tefeciye ölüm! Kahrolsun tefeci!” diye bağırıyordu kalabalık. “Tefeci! Tefeci!"

İçgüdüsel olarak kolumu kaldırarak durmalarını, beklemelerini işaret ettim ama sanki onlara yalvarıyormuşum gibi algılandığımı fark edince hemen kolumu geri indirdim. Bu arada, noterin ofisinden gelen genç, susmalannı sağlamak için m^nın üzerinden kalabalığa bağırmaya devam ediyordu:

"Hayır! Hayır! Durun, dinleyin! Noter Stampa'nın yazıhanesine gidip bağışı bizzat yapan kişi, o! Marco di Dio'ya bir ev bağışladı!”

Kalabalık bir anda neye uğradığını şaşırmıştı. Bense sanki çok uzaklarda yitip gitmiş, hayal kırıklığına uğramış, yıkılmış bir haldeydim. Buna rağmen kalabalığın o sekizliği beni kendine çekiyordu: Hani bir odun yığınını ateşe verdiğinizde, önce bir süre hiçbir şey görülmez, hiçbir koku duyulmaz ama sonra şuraya bir mısır koçanı, oraya bir çalı çırpı öbeği derken ateş tutuşur, sıçrayarak yayılır ve sonunda bütün odun yığını, dumanlar arasından yükselen alev yalımlarıyla birlikte çatırdayarak yanmaya koyulur ya, işte öyle.

“O mu?", "Bir ev mi?”, "Nasıl olur?”, "Hangi ev?”, "Sessiz olun!", "Ne diyor?” -kalabalıktan bunlar gibi daha çok soru yükselmeye başlayıp hızla yayılarak her seferinde daha gür ve anlaşılmaz bir sese dönüşürken noter vekili genç de onaylayıp duruyordu.

“Evet, evet, bir ev! Santi Sokak, 15 numaradaki kendisine ait evi! Üstelik dahası da var! Bir laboratuvar kurması ve gerekli aletleri alabilmesi için tam on bin liret[12] bağış!”

Sonra olanları ise göremedim; o an vakit kaybetmeden başka bir yere doğru yola koyulmam gerektiğinden kendimi o zevkten mahrum bıraknm. Orada kalmış olsaydım nasıl bir haz duyacağımı anlamamsa hiç de uzun sürmedi.

Santi Sokak'taki evin koridoruna gizlenmiş, Marco di Dio'nun gelip evi devralmasını bekliyordum. Merdiven lambasının ışığı, koridoru zar zor aydınlatıyordu. O koca kalabalığı da peşi sıra getirerek, noterin teslim ettiği anahtarla evin kapısını açıp da beni bir hayalet gibi duvara yapışmış görünce, ilk tepkisi afallamış bir halde geriye doğru birkaç adım atmak oldu; bana o korkunç gözleriyle öyle bir bakış fırlattı ki asla unutamam; ardından, aynı anda hem hıçkırık hem de gülmeyi andıran hayvani bir hırlama koyvererek üzerime atlayıp amacının beni onurlandırmak mı yoksa öldürmek olduğunu anlayamadığım bir şekilde bağırmaya başlayarak, beni tuttuğu gibi duvara doğru fırlattı.

“Deli! Deli! Deli!”

Kapının önünde bekleşen kalabalık da aynı şekilde bağırıyordu:

“Deli! Deli! Deli!”

Zira başkaları için de, olduğumu zannettikleri o *biri* olmayabileceğimi kanıtlamak istemiştim.

[12] İtalya'nın Birleşmesi’nden (1861), Avrupa Birliği ortak para birimi olan *Eum'ya* geçişe kadar yürürlükte kalan ve 1 *eum* = 1.936,27 liret formülüyle değişime uğrayan ulusal para birimi. (ç.n.)

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kuyruğunu Kıstırmış Köpek Gibi

Şansıma Quantorzo’nun babamın da zamanında böyle benimki gibi birtakım «İyi yüreklilik lüksü» sayılabilecek eylemleri coşkun bir sevinçle gerçekleştirdiğine dair saptaması en azından o an için kabul görmüştü; nitekim Quantorzo’nun aklından hiçbir şekilde babamı bir nmarhaneye kapatmak ya da işlerden elini ayağını çekmesini sağlamak gibi düşünceler geçmemişken, tam tersine Firbo, benim bu çılgın eylemimden ciddi zarar gören bankanın itibarını kurtarmak istiyorlarsa, babamın durumunda gerekli olmayan tüm bu önlemlerin, söz konusu ben olduğumda mutlaka alınması gerektiğini var gücüyle savunuyordu!

Tanrı aşkına, benim banka işleriyle uzaktan yakından alakam olmadığım şehrin tüm sakinleri bilmiyorlar mıydı zaten? Bankanın itibarının zedelenmesi tehlikesi de nereden çıkmıştı şimdi? Benim bu yaptığımla bankanın ne ilgisi vardı?

Öyle ya, bu durumda Quantorzo’nun babamın eylemlerinin ardına sığınmamı sağlayabilmek adına yaptığı saptama da çürü-muş oluyordu. Her ne kadar arada bir önceden kestirilmesi güç çılgın davranışlarda bulunsa da babam kafasının iş yönetimine nasıl çalıştığını öyle güzel göstermişti ki hiç kimsenin aklına onu tımarhaneye kapatmak ya da uzaklaştırmak gelmemişti; benim ayyuka çıkmış akılsızlığım ve boş vermişliğim ise, bir yerlere kapatılması gereken delinin biri olduğumu açıkça kanıtlamaktaydı; zira babamın keskin zekâsıyla kimseye belli etmeden kurduğu her şeyi

rezilce yerle bir etmekten başka bir şeye yaramıyordum.

Eh, durum bu olunca söylenecek başka hiçbir şey de yoktu; mantık her şekilde Firbo’dan yanaydı. Ama şayet istenirse, aynı mantık Quantorzo'nun düşüncesinin doğruluğunu da kanıtlayabi-lirdi; nitekim birileri onlarla yüzleşip (ki bundan en ufak bir şüphem yoktu) nihayetinde bankanın patronu ben olduğuma göre, işlere olan bu ilgisizliğimin ve akılsızlığımın bana karşı silah olarak kullanılmaması gerektiğinin altını çizebilirdi; öyle ya, iki dostum tam da bu ilgisizliğim sayesinde bankanın gerçek patronları konumuna geldiklerine göre, en azından yeni deliliklere kalkışmadığım sürece bu hassas konuya dokunmamaları ve sessiz kalmaları onların yararlarına olacaktı.

Kendi açımdan baktığımda, Firbo'ya gizlice fark ettirebileceğim bir başka konu -zira o anda, az önce gerçekleştirdiğim eylemin ağırlığı altında ezilmiş durumdaydım- kuyruğumu bacaklarımın arasında kıstırıp sinmekle aslında kendi çıkarımı gözetmiş olmadığımdı; öyle ya, böylece onunla Quantorzo arasındaki tartışmanın sürüp gitmesine izin vererek, ya da daha doğru ifade etmek gerekirse, çalışanların önünde yaptıklarımdan dolayı öç alma isteğiyle yanıp tutuşan tarafın mı yoksa bankanın çıkan gereği hoşgörülü olunması gerektiğini savunan diğerinin mi görüşünün galip çıkacağının kesinlik kazanmasını bekleyerek, zamana oynamaktaydım.

Dida’nın Kahkahası

Yalnızca karıma değil diğer herkese, şayet yaptıklarımı delilik olarak adlandırmakta ısrar edeceklerse, en azından şu Genge’nin, yani o kimseye zararı dokunmayacak budalanın yaptığı bir delilik ya da küçük ve anlık bir kapris olarak değerlendirmeleri gerektiğini anlatabilmek adına, moralsiz, cesaretim kırılmış bir halde Dida’nın eteklerinin altına, şu Genge’sinin duyarsız, sakin ve tembel aptallığının ardına sığınmıştım.

Bir yandan karım onu, yani şu Geng&’sini arlarken böylesi-ne küçük düşürülmüş olmaktan mideme nasıl kramplar giriyordu anlatamam; öte yandan, izin versem bedenimi orta yerinden çatlatacak bir gülme krizine girmemek için de kendimi zor tutuyordum çünkü, aman diyeyim, henüz pişmanlık duymayan o zavallıya olan saygımdan dolayı kendime çekidüzen vermem şarttı! Gel gelelim bizim dikkafalı Genge yenilgiyi henüz kabul

etmemekte direniyordu; her ne kadar bu sefer büyük bir halt işlemiş olduğunun farkında olsa da ve artık saklanamayan korkusu, o gözlerde ansızın belirip bakışlarıyla kendini ele verse ya da o ağızdan taşan birkaç korkunç çığlıkla itiraf edemediğim gizli tedirginliğimin acımasız umutsuzluğu ortaya dökülse de.

Ah, itiraf edilemez, itiraf edilemez diyorum çünkü o tedirginlik, görüntülerine büründüğümü sandığım tüm o farklı binlerine değil yalnızca benim ruhuma aitti; örneğin karımın tam da şu anda karşısında duran ve ben olmayan -ki aslında o anda başka

kim olduğumu, kime ait olduğumu ve nerede olduğumu söyleyemez haldeydim ya, neyse- şu Geng£'sine yaşamğı o gerçek, elle tutlabilir ve acımasız tedirginlik, beni âdeta nefessiz bırakıyordu.

Bu işkencenin pençesinde kıvranırken kendime yabancılaşmış, bedenimi bir anda körleşmişçesine başkalarının eline teslim etmiştim; arnk herkes, beraberimde taşıdığım ve varlığımın ayrılmaz parçaları olan o yabancıların içinden kendince ben olduğuma inandığı o birini alıp isterse sopa atabilir, isterse öpebilir ya da götürüp tımarhaneye kapatabilirdi.

"Böyle gel, Genge. Buraya otur. İşte böyle. Dikkatlice gözlerimin içine bak. Ne demek hayır? Bana bakmak istemiyor musun?"

Ah, karımın yüzünü ellerimin içine alıp kendisine bakmasını istediği o birininkilerden büsbütün farklı olan o iki gözün -benim gözlerimin- çukuruna baktırmaya zorlamak için nasıl bir istek vardı içimde, bir bilseniz!

Orada, karşımdaydı; bir eliyle saçlarımı okşarken dizlerimin üzerinde oturuyordu; bedeninin ağırlığını hissedebiliyorum.

Kimdi o?

Onun kim olduğunu bildiğime dair en ufak bir şüphe yoktu içinde.

Oysa ben bu esnada bana kendinden emin, gülerek bakan o gözler; o gözlerin gördüğü kişi olduğumdan emin bana dokunan o genç eller; dizlerimin üzerinde ağırlığını hissettiğim o beden karşısında dehşet

duyuyordum; vücudunu güven içinde, tüm ağırlığıyla üzerine bıraktığı kişinin ben olmadığıma dair en ufak bir şüphesi yoktu karımın; bense kollarımın arasına alıp kucakladığım bedenin, aslında tamamıyla bana ait bir kadının olmadığını biliyordum; gel gelelim diğer yandan, kim olduğunu, nasıl olduğunu hiç bilmediğim yabancı bir kadının da değildi çünkü benim için gözümle gördüğüm, dokunabildiğim bir kadındı bu, bu saçları -ve bu gözleri- aşkla yanıp tutuştuğum anlarda öptüğüm bu ağzı ranıyordum; nitekim seks, doğa, imgeler ile nesnelerin anlamı, ruhunu oluşturan düşünceler ile duygular, anılar, zevkler ve narin yanağının benim kaba yanağıma dokunduğunda tüm hissettikleri, yani her şey onun için çok farklı olsa ve çok uzak bir aşk ateşiyle yansa da, öptükleri *benim* dudaklarımdı; böyle birbirlerine sarılmış iki yabancıydık aslında -nasıl da dehşet verici bir düşünce!- sadece biri diğerine yabancı olsa yine neyse ama kucaklanan o beden içinde her birimiz kendimize de yabancıydık.

Sizin bu dehşet duygusunu hiç yaşamadığınızı biliyorum; çünkü kadınınızın sizinle birlikte içine girilmesi mümkün olmayan çok farklı bir dünyayı kucakladığına dair en ufak bir. şüphe duymadan, kadınınızla birlikte size ait tüm o dünyanızı kollarınıza aldınız daima. Oysaki bu dehşeti duymanız için, onun hoşlanmadığı ama sizin hoşlandığınız herhangi bir şeyi düşünmeniz fazlasıyla yeterli olacaktır: Ne bileyim işte, bir rengi, bir sabunu, falanca bir şeyle ilgili bir görüşü... Öyle bir şey olmalı ki ikinizde de birbirinizden zevkler, duygular ve düşünceler bakımından farklı olduğunuz gibi yüzeysel bir düşünceyi oluşturmamalı; örneğin onun gözlerinin, siz ona bakarken sizde görmediği şeyleri; nesneleri sizin gördüğünüz gibi, sizi de kendi istediğiniz gibi görmediğini; dünyayı, hayatı, nesnelerin gerçekliğini size göründükleri gibi görmediğini, herkes için aynı görünen tüm bu şeylerde başka bir gerçeklik görüp ona dokunduğunu, sizde ve kendisinde de başka bir gerçeklik gördüğünü ve o şeyin sizin için kendisi için olduğundan başka bir şey olabileceği aklına dahi gelmeyeceğinden, bu durumu size açıklayamayacağını düşünün.

Ruhumu giderek daha da katılaştıran bir kine ilgisizmiş gibi davranmak bana oldukça pahalıya patladı; karım Dida, her ne kadar tepkisiz, donuk bir yüz ifadesi muhafaza etmeye çalışsa da kendisini Gengd'sinin yeni yaptığı şu acımasız şakaya gülmekten alıkoyamıyor, kendisi hariç kimsenin

Gengd'nin ufak bir şaka yapmaktan başka hiçbir niyeti olmadığına inanmayacağını ise hesaba katmıyordu.

“Bakınız hele, ne şakalar da yaparmış! Yağmurun altında tahliye ha! Bu da yetmedi, herkesi öfkeden iyice delirtmek için durup bir de olanları izledin demek. ah koca aptal! Aı ^daha gebereceklerdi seni!"

Bana bunları söylerken içimde kabaran kini açık etmeme neden olacağını bildiği o gülümsemesini göstermemek için yüzünü diğer yöne çeviriyordu; gösterdiğim bu tepki ona, doğal olarak şimdi karşısında duran ve tahliyenin yapıldığı anda öfkeli kalabalığın arasında olduğunu hayal ettiği şu Gengi’sinin görünümüne bürünen benim yaptığım bir nispet gibi geliyordu - yanlış anlaşılmış ve istenilen başarılı sonucu vermemiş bir şaka yapmaya giriş-minde bulunmuş o «koca aptal»ın gülünç nispetinden başka bir şey değildi bu gördüğü.

“Ama ne bekliyordun ki? Sen paçavralarını yağmurun altında sokağın ortasına attırırken o delinin öfkeyle yaptıklarını görüp de güleceklerini mi sanıyordun? Bizimki ise -şuna da bakın hele!-gizliden gizliye bir de bağış sürprizi hazırlamışmış! Bana kalırsa Sinyor Firbo söylediklerinde haklı! Böyle kötü bir şaka yapıp da karşılığında böyle yüksek bir bedel ödemek, tam nmarhanelik bir durum doğrusu! Haydi ordan yahu, bırak bu ayakları! Haydi Bi-bi'yi al da dışarı çıkar biraz.”

Köpeğimizin tasmasının kırmızı kayışını elime tutuşturduğunu, karımın köpeğin üzerine doğru tüm kadınlara özgü o yatkınlıkla eğildiğini, Bibı’nin ağızlığını canını acıtmadan düzelttiğini görüyor ve bu sırada budalanın biri gibi orada dikilmiş duruyordum.

“Ne bekliyorsun? Gitmiyor musun?”

“Gidiyorum... ”

Kapıyı arkamdan kapatır kapatmaz, merdivenin ilk basamağına oturup bir daha asla kalkmamak arzusuyla, sırtımı sahanlığın duvarına yasladım.

Bibi ile Konuşuyorum

Ve duvar diplerinden yürüyerek sokaklardan gezindiğimi, nereye ya da nasıl bakacağımı bilmeden, köpeciğim arkamda, ilerlediğimi görüyorum; onu gezdirmek istemediğimi anladığından onun da benimle gezmekten hoşlanmadığını göstermek istercesine arkamdan gelmekte ısrar ediyor; ayaklarıyla öne doğru itip gelmemekte direniyor da direniyor, ta ki sonunda tepemin tası atıp da tasmasının kırmızı kayışını koparmak pahasına öfkeyle çe-kiştirene dek.

Gidip evimin birkaç adım ötesinde gizleniyorum; biniğinde büyük ve yakınındaki diğer evlere bakılırsa hayli çirkin olacağını şimdiden anlayabildiğim yeni bir evin inşası için satılmış, etrafı çitle çevrili bir arsanın içindeyim Arsanın belli bir kısmı temel atımı için kazılmış olsa da çıkan toprak götürülmemiş, orada yığın yığın duruyor; inşaat için getirilmiş ve yeniden boy atmış gür otların arasında oraya buraya dağılmış taşlar, sanki yıkılan bir duvardan arda kalmış ve henüz kullanılmadan eskimişler gibi.

O taşlardan birinin üzerine oturuyorum; bitişikteki evin beyaz badanalı, yüksek, gökyüzüne gelişigüzel yükselen duvarına bakıyorum. Penceresiz, baştan aşağı öylesine beyaz ve pürüzsüz, açıkta kalmış çıplak duvardan yansıyan güneş, insanı kör ediyor. İşe yaramayan otların kapladığı alanın gölgesine indiriyorum gözlerimi, çevreye hakim durgun sessizliğin içinde sıcak ve hırıltılı soluk alışlar, minik böceklerin çıkardığı hışırtılar* duyuluyor; koca

bir karasinek üzerime saldırıyor âdeta, varlığımdan rahatsız olmuş vızıldayıp duruyor; hayal kırıklığı içinde ve şaşkın bir halde kulaklarını dikmiş karşımda duran Bibi, bana buraya, kimsenin gelmek istemeyeceği -ya da belki... ancak gece karanlığında, birilerinin geçerken uğrayabileceği-bu yere neden geldiğimizi sorar gibi.

“Evet, Bibi,” diyorum ona. "Bu pis kokuyu... ben de duyuyorum. Ama işler bu hale gelmişken, bu koku insanlardan gelecek çirkinlikler içinde en önemsizi gibi geliyor bana. Ne de olsa bedenlerinden yayılıyor. Ruhun ihtiyaçlarından yükselen kokular daha da kötil, Bibl. Bu kokuları sezmen mümkün değil ya, gerçekten çok kıskanıyorum seni.”

Onu ön patilerinden tutup kendime doğru çekerek konuşmamı şöyle sürdürüyorum:

"Neden buraya gelip gizlendiğimizi bilmek istiyor musun? Ah, Bibi, insanlar bana bakıyor da ondan. İnsanların işte böyle kötü bir huyları var ve bundan kurtulmaları da mümkün değil. Öyleyse herkesi sokağa gezmeye çıkararak, bakılan bir nesneye dönüşmüş bedenlerinden kurtarmak gerek. Ah, Bibl, Bibi, bunu nasıl yapacağım peki? Ben kimsenin bana baktığını görmeye tahammül edemiyorum arnk, hatta senin bile. Hiç kimse gördüğünden şüphe duymuyor;herkes, aralarından gezindikleri şeylerin başkaları tarafından da aynen kendilerinin gördüğü şekilde görüldüğünden öylesine emin ki siz hayvanların da var olduğunuzu, insanlara ve nesnelere bu sessiz gözlerle baknğınızı ve kim bilir onları nasıl gördüğünü akıllarına getirmiyorlar bile. Oysa ben hem kendime ait gerçekliği hem de başkalarının gördüğü rüm o şeylerin gerçekliğini kaybettim, ebediyen kaybettim, Bibi! Kendime dokunur dokunmaz, kendimi eksik hissediyorum çünkü kendi temasımda başkalarının bana verdiği ama benim bilmediğim ve asla bilemeyeceğim bir gerçekliğin farkına varıyorum. Yani... anlıyor musun? Ben -yani şu anda seninle konuşan, şu an iki ön ayağını böyle havaya kaldıran kişinin ta kendisi-sana söylediğim bu sözleri aslında kimin söylediğini bilmiyorum, inan ki bilmiyorum Bibi."

O sırada zavallı hayvancık birden sıçrayarak, iki ayacığını tutan ellerimin arasından debelenerek kurtulmaya çalıştı. Söylediklerimden korktuğu için mi öyle sıçradığını düşünmeye vakit bulamadan, bir yerine zarar vermemek için hemen bıraktığım köpecik, hemen ardından çitin dibindeki otların arasında beliren beyaz bir kediye havlayarak rahatlattı kendini: Koşarken bacaklarının arasından sürüklenen tasmanın kırmızı kayışı kısa süre sonra bir çalıya dolanıp da ani bir şekilde gerilince, hayvanı geriye doğru çekip bir pamuk yumağı gibi yuvarlayıverdi. Bunun üzerine öfkeyle doğruldu ama dört ayağının üzerinde olduğu yere çivilenmişçesine, yarıda kalmış kızgınlığını nereye yöneleceğini bilemeden durdu: Bir oraya, bir buraya baktı ama kediden eser yoktu artık.

Aksırdı.

Önce o koşuşuna, sonra geriye yuvarlanışına ve şimdi de öylece kalakalışına gülebilirdim; başımı sallayıp, onu tekrar yanıma çağırdım.

Yavaş yavaş, o narin bacaklarıyla neredeyse dans edermiş gibi yaklaştı; tam önüme geldiğinde de iki ön ayağını kendiliğinden kaldırıp, yarım kalan sohbetimizin hoşuna gittiğini ve devam etmemizi istercesine dizimin üzerine koydu. Ah tabii, konuşurken başını, kulaklarının arkasını okşuyordum da ondan.

“Hayır, hayır, yeter bu kadar, Bibi," dedim ona. “Gözlerimizi kapatsak daha iyi olacak.”

Ve minik başını ellerimin arasına aldım. Fakat hayvancığın silkinerek kurtulmaya çalıştığını göriince, bıraktım onu.

Bir süre sonra, burnunu iki ön ayağının üzerine koymuş halde ayaklarımın dibinde uzanırken, derince iç çektiğini duydum; bu pek güzel ve sürekli şımartılan zavallı köpecik, sanki onun da hayatını fazlasıyla ağırlaştıran o yorgunluk ve can sıkıntısına daha fazla dayanamadığını anlatmak ister gibiydi.

Başkalarının Bakışı

İntiharı düşünen birisi, neden kendisi için değil de başkaları için ölü olduğunu hayal eder?

Bu soruyla birlikte, bana işkence eden o görüntü de yeniden zihnimde belirdi: Boğularak ölmüş birinin cesedi gibi şişmiş ve mosmor halim. Orada çitle çevrili arsada bir saatten fazla kalarak, hayatıma son vermek için doğru zamanın gelip gelmediğini kafamda tartıp durdum; bana işkence eden bu düşünceden kurtulmak için değil de daha çok bana gıptayla bakanlara güzel bir sürpriz yapmak ya da birçoklarının bana atfettiği budalalığımı doğrulayacak bir kanıt sunmak için yapacaktım bunu.

Ve bu düşüncelerin ardından, vahşet dolu ölümüme dair zihnimde canlanan birbirinden farklı görüntüler arasında karımın, Quantorzo’nun, Firbo’nun ve beni tanıyan çok, pek çok diğer kişinin, ani ölümümün neden olduğu büyük üzüntü ve şaşkınlıkla yerlerinden fırladıklarını görür gibi oldum; kendimi o soruyu cevaplamak için zorlarken, hiç bu kadar eksik hissetmediğimi çünkü gözlerimde, başkalarının bakışları olmadan kendimi nasıl gördüğümü söylememi sağlayacak bana ait tek bir görüntünün dahi olmadığını kabul

etmek zorunda kalmadığını fark enim; artık bedenimi ve diğer her şeyi nasıl gördüklerini hayal edemiyor ve sonuç olarak, başkalarının bakışları olmadan, kendi gözlerimin gerçekten neyi gördüklerini anlayamıyordum.

Sırtımdan aşağıya doğru, çok eskilerde kalmış bir anının

ürpertisi yayıldı: Henüz genç bir delikanlıydım; bir gün kırlarda dalgın dalgın yürürken, bir süre sonra çevremde tanıdık hiçbir iz seçememeye başlamış ve kaybolduğumu fark etmiştim; güneşin alnnda uzak bir yalnızlık ve şaşkınlıkla baş başa kalmıştım. İşte o anda hissettiğim ve o zamanlar kendime bir türlü açıklayama-dı^m huzursuzluğun neden kaynaklandığını arnk biliyordum: Başkalarının bakışları olmadan, bir şeylerin varlığını tek başıma keşfetmem ihtimalinin verdiği dehşet.

Farz edelim ki hiç kimsenin o âna dek görmemiş olduğu bir şeyi keşfenik, aynı şeyi onlar da bizimle birlikte görsünler diye koşup hemen başkalarını çağırmaz mıyız?

“Aman Tanrım, nedir bu?”

Eğer başkalarının bakışları, gördüğümüz şeye ait bir gerçeklik oluşturduğumuz sırada yardımımıza koşmazsa gözlerimiz ne gördüklerini bilemezler ve bilincimiz kaybolur; zira kendimize ait en mahrem şeyimiz olarak bildiğimiz bilinç, aslında *içimizdeki başkalan* demektir ve işte bu yüzden kendimizi yalnız hissedeme-

yiz.

Korkuyla ayağa fırladım. Biliyordum, biliyordum yalnızlığımı; gel gelelim şimdi yalnızca onun getirdiği dehşeti hissediyor ve ona gerçekten dokunabiliyordum; önümde gördüğüm her şeyden, hana elimi kaldırıp ona bakmakun dahi korkmaya başlamıştım çünkü başkalarının bakışları, ancak artık inanmadığım bir yanılsama eseri var olup gözlerimizin içine yerleşebilirdi. Kendimi tamamıyla yitirmiştim; aynısını köpeciğin gözlerinde de gördüğümü sandığım o korkuyu kendimden uzaklaştırmak için aniden ayağa kalkarak, gözlerini bana dikmiş bakan hayvana bir tekme savurdum; fakat zavallı hayvanın insanın içini parçalayan çığlıklarını duyar

duymaz başımı umutsuzca ellerimin arasına alıp, “Deliriyorum! Deliriyorum!” diye bağırmaya başladım.

Sonrasında ise nasıl oldu bilinmez, öylesine bir umutsuzluğa gömülmüşken kendime bir kez daha bakmanı, kendimi yeniden görmem üzerine, âdeta göğüs kafesimi yırtıp akmak üzere olan gözyaşlarım, birdenbire bir kahkaha patlamasına dönüştü. Hafifçe topallayan zavallı Bibi'yi yanıma çağırarak ben de şakacıktan topallamaya başladım ve kendini neşeyle dışa vuran acımasız bir huzursuzluğun pençesinde kıvranır halde, tüm yaptıklarımın bir şakadan, bir oyundan ibaret olduğunu ve aynı oyunu sürdürmek istediğimi söyledim. Hayvancık bana, "Reddediyorum! Reddediyorum bunu!” demek istercesine aksırıyordu.

"Ah, öyle mi? Demek reddediyorsun, Bibl, reddediyorsun

ha?"

Bunun üzerine onu taklit ennek için aksırmaya koyulup her aksırıktan sonra aynı onun gibi, "Reddediyorum! Reddediyorum!” demeye başladım.

O Güzel Oyun

Tekme atmak mı? Ben mi? O zavallı hayvancağıza mı?

Hayır efendim, ne demek! Bunu yapanın ben olduğumu nasıl düşünürsünüz? Kırlarda kaybolmuş haylaz bir çocuk, bilmem hangi tuhaf korkuya kapıldığı için nedenli ya da nedensiz tekme-lemişti hayvanı; ansızın *bir* şeye dönüşen nedensiz bir korkuydu muhtemelen -yalnızca o çocuk tarafından görülmesi mümkün olan *bir* şey.

Şimdiyse burada, şehrin içinde yolda yürürken böyle bir tehlike söz konusu değildi. Bak hele! Herkes nasıl da güzelce diğerlerinin yanılsamalarının içine yerleşivermişti; diğerlerinin kendisini gördüğünden farklı olduğuna inanıp bunu dile getirdiğinde diğerlerinden, “Hayır, aynen bizim gördüğümüz gibisin," yanıtını almasına rağmen, hepsinin yanıldığından ne kadar da emindi.

Ve içimden hepsinin yüzüne şöyle bağırmak geliyordu:

“Evet, tabii! Hah ha! Oynuyoruz, oynuyoruz işte!”

Ve bu durumu, o anda pencerelerinin camından tesadüfen dışarıya bakanlara da anlatmak gerek: Evet, tabii! Hah ha! O pencereyi açıp kendinizi aşağı atarak da oynayabilirsiniz.

“Amma da güzel oyun! Üstelik kendinizi camdan aşağı anp size ait tüm yanılsamalardan kurtulduğunuzda kim bilir ne hoş sürprizlerle karşılaşacaksınız sevgili bayım; ve siz de sevgili bayan, keşke öldükten sonra bir an için aramıza geri dönebilseniz ve için-

de yaşadığınıza inandığınız dünyanın, henüz hayana olan diğerlerinin yanılsamalarında nasıl göründüğünü görebilseniz! Hah hal"

Asıl sorun ise, henüz hayana olan diğerlerinin arasında süıip giden bu oyunu kendim de henüz hayanayken görebiliyor olmama rağmen, kendimi oyuna dahil edemeyişimdi. Orada herklesin gördüğünü bildiğim bu oyuna dahil olmamın imkansızlığı beni umutsuzluğa sürüklüyor, huzursuzluğumu neredeyse acımasız bir neşeyle dışa vurmama neden oluyordu.

Ve içimden, az önce sırf bana bakıyor diye o zavallı hayvancığa savurduğum tekmenin aynısını -Tanrım beni affet- herkese savurmak geçiyordu.

Çarpma ve Çıkarma

Eve döndüğümde Quantorzo’yu karım Dida ile fısır fısır sohbet ederken buldum.

Orada, açık renk mobilyalarla döşeli salonun loşluğunda nasıl da ait oldukları yerdeymişçesine, kendilerinden emin bir tavırla oturuyorlardı: Biri şişman ve esmer, yeşil divana gömülmüştü; diğeri narin, pileli elbisesi içinde bembeyaz teniyle, bedeninin döme üçünü bitişikteki koltuğun ucuna sığdırmıştı, ensesine bir tutam güneş ışığı vurmuştu. Benim hakkımda konuştuklarından eminim, çünkü içeri girdiğimi görünce, ikisi birden aynı anda şöyle bağırdı:

"Oo, işte geldi!”

İçeri girdiğimin aynı anda iki kişi tarafından görülmesi üzerine, içimden gayriihtiyari dönüp benimle içeri giren o *diğer* kişiyi aramak geldi; aslında baba yadi^rı Quantorzo'nun «sevgili Vitan-gelo»sunun da karım Dida'nın «sevgili Geng£»si gibi benim içimde olduğunu çok iyi biliyor olsam da Quantorzo için bütünüyle sadece «sevgili Vitangeloıo, karım Dida içinse bütünüyle sadece «sevgili Genge,. idim. Onların gözünde değil yalnızca kendim için iki kişiydim ben; onların gözündeki *bir* ve *bir* kişinin toplamı olarak iki kişi olduğumu biliyordum ki bu, benim için bir *artı* değil ama bir eksi kişilik demek oluyordu; çünkü onların gözünde sadece o gördükleri *bir* kişi olarak kalırken, gerçekte olduğum kişi olarak hiçbir varlığa sahip değildim.

Sadece onların gözünde mi? Hayır. Benim için de böyleydi; o an, kendi bedenimi görünür tüm gerçeklikleri bir yana bırakarak, bana o ikisi tarafından önüne geçilemez biçimde verilen ve birbirinden farklı o iki gerçeklik olmaksızın *hiç kimse* olarak görmenin nasıl dehşet verici olduğunu kavrayan ruhumun yalnızlığı için de.

Karım dönüp arkama baktığımı görünce, "Kime bakıyorsun?" diye sordu.

Çabucak yanıt verirken, gülüyordum da.

"Kimseye canım, hiç kimseye. İşte buradayız!"

Doğal olarak, «hiç kimse» derken, yanımda aradığım o «hiç kimse»yle neyi kastettiğimi anlamadıkları gibi, «buradayız» derken de kendimi ve o ikisini kastettiğimi düşündüler: O salonda dokuz kişi değil yalnızca üç kişi olduğumuzdan çok emindiler -ya da kendim için hiçbir değerim kalmadığını düşünürsek, sekiz kişi diyelim.

İşte bahsettiğim kişiler:

1. Dida - kendine göre

2. Dida - bana göre;

3. Dida - Quantorzo'ya göre;

4. Quantorzo - kendine göre;

5. Quantorzo - Dida’ya göre;

6. Quantorzo - bana göre;

7. Dida’nın «sevgili GengĞ»'si;

8. Quantorzo’nun «sevgili Vitangelo»’su.

O salonda, üç kişi olduklarını sanan o sekiz kişi arasında hoş bir sohbet başlamak üzereydi.

Ama Bu Arada Kendi Kendime Şöyle Diyordum

(Aman Tanrım, kendilerine *ne gördüğünü bilmeyen* şu gözlerim tarafından bakıldığını anladıklarında, o pek sağlam özgüvenleri yok olmayacak nu aniden?

Hayattaki en basit ve sıradan işi yapan birine dahi durup bir süre boyunca bakmak; zihninde ne yapağını anlamadığımız gibi, yaptığı işin onun bizzat kendisi tarafından da anlaşılmadığı kuşkusunu canlandıracak şekilde bakmak: Kendine duyduğu güveni zayıflatıp sarsmak adına, bu kadarı dahi yeterli olacaktır. Hiçbir şey, bizi görmediğini ya da bizim gördüğümüzü görmediğini anladığımız, boş bakan bir çift gözden daha çok huzursuzluk verip allak bullak edemez bizi.

“Niye öyle bakıyorsun?”

Ve hiç kı^se, hepimizin daima böyle, her birimizin gözleri, asla kaçıp kurtulamayacağımız kendi yalnızlığımızın verdiği dehşetle dolu bir halde bakmamız gerektiğini düşünmez.)

Yaşayan Nokta

Nitekim Quantorzo, gözleri benimkilerle buluştuğu andan itibaren huzursuzlanmaya başladı; konuşurken bocalıyordu; öyle ki, istemdışı da olsa ara ara, ..Hayır, bekle biraz,” dercesine bir elini kaldırıyordu.

Ama altındaki üçkağıdı anlamam, uzun sürmedi.

Bakışlarım kendine olan güvenini sarsağından değil, gözlerimde beni ziyarete geliş sebebini anlamış olduğumu okuduğu için böyle bocalayıp duruyordu: Firbo'nun da mutabakatıyla elimi kolumu bağlamayı, beni devre dışı bırakmayı umuyordu; ne kendisi ne de Firbo bu tür davranışların sonımluluğunu üstlenemeyeceğinden, şayet beklenmedik ve keyfi davranışlarda bulunma küstahlığını göstermeye devam edecek olursam bankanın genel müdürlüğü görevini arak y\lrütemeyeceğıni söylemeye gelmişti.

Niyetlerinden emin olan bense, işte o zaman onu allak bullak etmeye karar verdim; fakat bir önceki sefer yaptığım gibi Firbo ile onun önünde konuşup elimi kolumu delirmişçesine saçma sapan hareketle oynatmayacak., aksine bu sefer tam tersini yapacaktım; niyetini kabul ettirmeye kararlı bir biçimde gelmişken ne halde gerisin geri gittiğini görmenin, bana bir kez daha göstermeye çalıştığı savaşçılara özgü şaşmaz kararlılığını -ki aslında hiç de ihtiyacım yoktu onu yeniden görmeye ya, neyse- bir *hiç* kimsenin kolayca yerle bir ettiğini görmenin zevkine varmak istiyordum: Ona söyleyeceğim bir söz, o sözü söylerken kullandığım ses tonu onu

sersemletmeye, ruh halini değiştirmeye yetecek ve o değişen ruh hali, şimdi içinde histtiği, dışarıdan da görünüp dokunulabilen o çok sağlam gerçekliğini de iner istemez büsbütün değiştirecektir.

Yapağımdan dolayı özellikle de Firbo'nun bir türlü huzur bulamadığını, bu tavrımı kabullenemediğini söylemesi Özerine, onu kızdırmak için anlamsız bir gülümsemeyle, ..Hilâ mı?" diye sordum.

Nitekim amacıma ulaşnm; öfkeyle.

"Bir de çıkmış ‘Hâlâ mı?' diye soruyorsun ha sevgili dosrum! Raftaki evrakı öyle karmakarışık bir halde bırakmışsın kı tekrar düzene sokmak en az iki ayımızı alacaktır."

Bunun üzerine bütün ciddiyetimi takınıp Dida'ya döndüm ve, "Gördün mü, canım, bir de tüm bunları bir şakadan ibaret sanıyordun!" dedim.

Dida şüpheyle önce bana, sonra Quantorzo’ya, sonra yine bana balen ve sonunda kaygıyla, "Lafı uzatma da söyle, ne yaptın ki sen?” diye karşılık verdi.

Elimle beklemesini işaret ettim. Daha da ciddi bir tavırla Qu-antorzo'ya dönüp, “Demek Sinyor Firbo rafı dağınık buldu, öyle mi? Peki şimdi bana orada ne bulduğumu sormayı neden denemiyorsun bakalım?” diye sordum.

Ve işte bu sözlerim üzerine Quantorzo kanepede oturduğu kıvranmaya başladı; içine düştüğü şaşkınlıktan çıkıp dikkatini yeniden toplamak için değil, ona soruyu meydan okuyan bir ses tonuyla yöneltmiş olduğumdan dolayı, gözkapaklarını şaşkınlıkla en az yirmi kez kapanp açtı.

"Nnnn... Ne buldun orada?” diye kekeledi.

Elimle de göstererek hemen, “Bir parmak toz: Aynen böyle!” diye cevapladım.

Birbirlerine bakarlarken afallamışlardı çünkü soruyu sorarken kullandığım ses tonundan hareketle, böylesine aptalca bir şey söyleyebileceğime, o derece bir budalalıkta bulunacağıma ihtimal veremezlerdi. Şaşakalan Quantorzo "Bir parmak toz mu?” diye tekrarladı. "Bu da ne demek oluyor şimdi?”

"Ah, demek oluyor ki canım, bütün o kâğıtlar uzunca bir süredir orada uyuyorlarmış. Yıllardır! Bir parmak diyorum yahu, tam bir parmak kalınlığında toz. Nitekim bunca zamandır bir ev bomboş dururken, başka bir yerdeki diğer bir evdense kim bilir ne zamandır kira alınmıyor!”

Bu sefer Quantorzo -ki bunu hiç beklemiyordum- daha önce hiç olmadığı kadar şaşırmış numarası yaparak, "Ha anladım,” dedi, "sen de bu evleri millete bağışlayarak yeniden değerlendiriyorsun, öyle mi?” diye sordu.

Bu çıkışı üzerine biraz numaradan, biraz da gerçek bir öfkeyle hemen "Hayır, dostum," diye bağırdım. "Senin, Firbo’nun ve orada bulunan diğer herkesin, benim hakkımda ne kadar çok yanıldığınızı göstermek istedim! Size kalsa hep öylesine, laf olsun diye konuşuyorum; hep boş, aptalca şeyler söyleyen aklı bir karış havada adamın biriyim, ama işin gerçeği

bambaşka, biliyor musun? Aslında her şeyi gözlemliyorum, her şeyi inceliyorum ben!"

Quantorzo -bu sefer tam da beklediğim gibi- karşı koymaya çalışarak, "Neyi gözlemliyormuşsun yahu? Bırak bu ayakları canım! Olsa olsa rafın üzerindeki tozu gözlemliyorsundur sen!" diye haykırdı.

Nedenini bilmeden, âdeta onları tanıtmak istercesine, “Ve de ellerimi,” diye ekledim hemen; ve bunu öyle bir ses tonuyla söyledim ki aniden içimde bir ürperti hissettim; kendimi bir kez daha rafın bulunduğu odanın içinde gördüm; önce babamın ellerini, beyaz, şişman, yüzüklerle dolu ve parmaklarının üzerinde kızıl tüyler olan o elleri hayal ettikten sonra, uzanıp kendi ellerimle kendime ait kâğıtları çalışım gözlerimin önünde canlandı.

Ani bir yorgunluk ve tiksinti hi&iyle birlikte, her ikisinin de giderek artan şaşkınlıklarına tanık olurken sözlerime, "Bankaya yalnızca,” diyerek devam ettim, "bir şeyler imzalamam için beni çağırdığınızda geldiğim doğru ama dikkatli olun, orada yaptıkta-nnızdan, olup biten her şeyden haberdar olmam için, ille de oraya gelmem gerekmiyor."

Gözümün ucuyla baktığım Quantorzo, bana oldukça solgun görünüyordu. (Yalnız dikkat, burada hep *bana göre* Quan-torzo'dan bahsediyorum fakat belki de karşımdaki *Dida‘ya göre* Quan(orzo’dur; kim bilir belki Dida'ya da kendi Quantorzo’su çok solgun görünüyor ve karım bunun öfkeden kaynaklandığını düşünüyordur; oysa ben, benimkinin korkudan renginin anığına yemin edebilirim.) Her hâlükârda, gerçekten de ellerini göğsünün üzerine götürüp gözlerini kocaman açarak, “Demek içeride muhbirlerin var, öyle mi? Bize güvenmiyor musun yani?" diye sordu.

“Güveniyorum, güveniyorum; içeride muhbirlerim falan da yok,” dedim onu çabucak teskin edebilmek için. “Yapnğınız eylemlerin dışarıda nasıl bir etki yarattıklarını gözlemliyorum ve bu bana yetiyor. Şimdi cevap ver bakalım: Sen ve Firbo, yapnğınız her işte babamın koyduğu kurallarını uyguluyorsunuz, doğru mu?”

“Hem de harfi harfine!”

“Bundan şüphem yok. Gel gelelim sizler, üstlendiğiniz görev gereği kendinizi emniyete almış durumdasınız: Öyle ya, biriniz genel müdür, diğeriniz adli danışman. Babamsa talihsiz bir şekilde aramızdan göçüp gini. Durum böyleyken, bankanın faaliyetlerine ilişkin olarak kent halkına kimin hesap verdiğini bilmek istiyorum.”

“Kim hesap veriyor da ne demek?” dedi Quantorzo. “Kim olacak, biz tabii! Ve tam da bu yüzden, yani hesap verenler biz olduğumuz için, kimi düşüncesizce davranışlarda bulunup yine işlere karışmayacağından emin olmak istiyoruz; daha ağır konuşmamak adına «düşüncesizce» demekle yetindiğime de ayrıca dikkatini çekerim.”

Önce parmağımı sallayarak itiraz ettim; ardından sakin bir tavırla ekledim:

“Söylediklerin doğru değil. Eğer babamın kurallarını harfi harfine uyguluyorsanız, h1$3p verenler sizler değilsiniz. Ancak babamın kurallarını uygulamamatuz halinde ve size bunun nedenini sormam üzerine benim karşımda hesap verirsiniz siz. Bense şimdi, kent halkının önünde kimin hesap verdiğini soruyorum sana! U-tersen söyleyeyim: Sizin yaptıklarınızın altına imza atan bendeniz hesap vermek zorundayım, ben! Ben! Ve karşılığında ne elde ettiğime bir bakın: Siz hazırladığınız tüm senetlerin altında benim imzamı, evet benim imzamı isterken, benim hazırladığım tek bir senedin altına kendi imzanızı atmayı reddediyorsunuz.”

İyice korkmuş olmalıydı çünkü bu sefer kanepenin üzerine üç kez sıçradığını gördüm; bir yandan da haykırıyordu: "Oh ne âlâ! Oh ne âlâ! Oh ne âlâ! Bizim hazırladıklarımız, bankanın olağan işlerine dair senetler de o yüzden! Seninkiyse, kusura bakma ama bunu bana sen söyletiyorsun, tam deli işi! Deli işi işte!”

Ayağa fırlayarak, işaret parmağımı bir silahmış gibi göğsüne dayadım.

“Ve sen de benim deli olduğumu düşünüyorsun ha?”

“Hayır canım!” dedi göğsündeki o parmağın tehdidi altında bembeyaz kesilerek.

Gözlerimi üstüne dikerek, "Hayır, öyle mi?” diye bağırdım. "En azından bu konuyu aramızda açıklığa kavuşmuş kabul ediyorum, bilesin!”

Quantorzo bu sözlerim üzerine sanki havada asılı kalmış-çasına yitip gitti; şaşkınlığı, içindeki gerçekten deli olabileceğim şüphesinin yeniden uyanmış olmasından değil, onun benim deli olduğumu düşünüşünü, aydınlığa kavuşturulması gereken önemli bir konu saymamdan kaynaklanıyordu; kuşku içinde, ona bir tuzak kurmuş olabileceğimden korktuğu ortadaydı; bana hemen oracıkta, bir anda düşünmeden hayır demiş olmaktan neredeyse pişman olmuş halde, dudaklarında yarım yamalak bir gülümsemeyle, söylediklerini inkâr etmeye çalıştı.

“Hayır, bekle biraz... Her şeye rağmen kabul etmelisin ki...”

Ah ne güzel bir şey! Ah bilseniz, ne güzel bir şeyi Kaşlarını çatmış bir bana, bir ona bakıp duran Dida’nın gözlerinden, ne benim ne de onun h^aknda ne düşünmesi gerektiğini bilmediği açık seçik okunuyordu. Benim aniden parlayışımın, sorduğum o açık ve net sorunun -ki Genge’sinin sergilediğini düşündüğü bütün bu tavırları baştan sona anlaşılmaz buluyordu; nitekim bu durumu orada bulunan Quantorzo ve Sinyor Firbo'nun, Genge’sinin kendisi için tanınmaz bir adam olup çıkmasına neden olacak korkunç bir kusur işlemiş olduklarıyla açıklamaktaydı- o pek saygıdeğer Quantorzo’nun böylesine bocalamasına neden olduğunu görmesi, Quantorzo’sunun ölçülü, aklı başında bir adam olduğuna yönelik düşüncesinden şüphe duyması için yetmişti. Bu şüpheyi gözleriyle öyle apaçık ifade ediyordu ki Quantorzo dudaklarında yanm yamalak gülümsemesiyle, az önce söylediklerini inkâr etmek için ondan destek almak almayı denediğinde kendisini daha da yitik hissetti; o âna kadar güvenebileceğini sandığı tek kişiyi kaybetmiş olduğundan, yanında kendisine hak verecek birinin eksikliğini duymaktaydı.

Ne biri ne de ötekinin anlamadığı bir nedenden gülmeye başladım; içimden onları sarsıp kendilerine getirmek için yüzlerine, "Gördünüz mü bakın? Gördünüz mü? Küçücük bir his bile, bir anda kendinizden ve başkalarından şüphe duymanıza yetiyorken, nasıl olur da kendinizden böylesine emin olabilirsiniz?” diye haykırmak geçti.

Öfkeyle, “Boş ver gitsin!” diye kestirip anım; benimle ve akıl sağlığımla ilgili edinmiş olduğu intibanın en azından şu an için hiçbir önem taşımadığını anlamasını istiyordum. “Cevap ver bakalım. Bankada birtakım teraziler gördüm. Onları teminat için verilenleri tartmak için kullanıyorsunuz, değil mi? ^ma söyle bakalım, sen, evet sen, bankanın olağan senetleri olarak adlandırdığın bu belgeleri vicdanınla, onların başkaları için sahip oldukları değere göre hiç tamın mı sen?”

Bu soru üzerine yeniden etrafına bakınan Quantorzo, sanki yalnızca benim değil, diğer tüm herkesin kendisine ihanet ettiğini, onu devre dışı bırakmaya yeltendiğini düşünüyor gibiydi.

“Vicdanımla tartmak da ne ki?”

“Konumuzla bir ilgisi olmadığını mı düşünüyorsun?” diye hemen cevabı yapışnrdım. “Ah, bilmez miyim! Belki benim vicdanımın da tüm bunlarla bir ilgisi olmadığını düşünüyorsundur; öyle ya, diğer tüm malvarlığımın yanı sıra vicdanımı da babamın kurallarına göre yönetin diye uzun yıllardır bankaya, sizin ellerinize teslim etmiş durumdayım.”

“Ama banka...” diye itiraz edecek oldu Quantorzo.

Yeniden parladım.

“Banka... Banka... Bankadan başka bir şey bildiğin yok senin. Dışarıda adı tefeciye çıkan benim!”

Bu beklenmedik çıkışım üzerine ayağa fırlama sırası bu sefer Quantorzo’ya gelmişti, sanki küfürlerin en okkalısını savurmuş ya da budalalıkların en akıl almazını yapmışım gibi, kaçma numarası yapıp kollarını yukarıya doğru kaldırarak önce, “Tanrım sen bize yardım et!” diye haykırdı; ardından bir kez daha “Tanrım sen bize yardım et!” diyerek geriye döndü ve başını ellerinin arasına alarak, «Yahu duyuyor musunuz, ne çocukça laflar eniğini duyuyor musunuz? Halbuki ciddi bir şeyler söyleyeceğini sanıyordum!» demek istercesine kanma bakn. Öfke dolu hareketlerinin bende içgüdüsel olarak neden olduğu şaşkınlıktan çıkarabilmek umuduyla olsa gerek, kolumdan tuttuğu gibi sarsmaya başladı; bir yandan da “Cidden böyle mi

düşünüyorsun yani? Haydi oradan canım! Hadi, bırak bunları!” diye bağırıyordu.

Benden intikam alabilmek adına, o anda gülmekte olan karımı işaret etti; haklıydı da, katıla kanla, kahkahalarla gülüyordu karım; az önceki sözlerime güldüğünden şüphem olmamakla birlikte, bir ihtimal sözlerimin Quantorzo’nun üzerinde bıraktığı etkiye ve ardından benim içine düştüğüm şaşkınlığa da gülüyor olabilirdi -ki bu şaşkınlığımda, aslında Gengi'sinin o alışık olduğu pek tatlı budalalığını görüyor olmalıydı.

Ama yine de, biraz düzene sokmuş ve biraz da tartışmanın akışına bırakmış olduğum ruhumun karımın kahkahalarından aniden ve hiç de beklemediğim bir şekilde yaralandığını hissettim;

beni içimdeki, yaşayan bir noktadan yaralamıştı ve bu noktanın tam olarak ne olduğunu ya da nerede bulunduğunu söyleyemiyordum; zira o ikisinin huzurunda şimdiye dek kendim olarak var olmadığımı çok açık bir şekilde anlamıştım çünkü birinin karşısında «Genge,.'si, diğerinin karşısında ise «sevgili Vitangelo»'su vardı ve onların içinde kendimi yaşıyor hissedemezdim.

Kendimi içinde yaşıyor olarak gördüğüm ve beni temsil eden tüm imgeleri bir kenara bırakacak olursak, başkaları için kendimle özdeşleştirebileceğim her imgenin ötesindeki «yaşayan bir nokta» yaralandığını hi^etmişti; ve bahseniğim nokta öylesine derindeydi ki gözlerimdeki tüm ışık yitip gitmişti.

Karıma “Bu kadar güldüğün yeter!” diye bağırırken öyle bir ses tonu kullanmış olmalıydım ki yüzüme baktı ve (kim bilir nasıl bir yüz görüyordu) dilini yutmuşçasına susarken surannı buruşturdu.

Ardından Quantorzo'ya dönerek, “Ve sen de söylediklerime iyice kulak versen iyi edersin,” diye ekledim. “Bankanın hemen bu akşam kapan İmasını istiyorum.”

“Bankayı kapatmak mı? Ne diyorsun?”

“Kapatılsın! Kapanlsın diyorum!” diye tekrarladım bir yandan üzerine yürüyerek. “Kapatılmasını istiyorum! Patron ben miyim, değil miyim?"

“Hayır, sevgili dostum, sana öyle geliyor! Patron olmak mı?” diye isyan etti. “Burada tek patron sen değilsin!"

”Başka kim var peki? Sen mi? Sinyor Firbo mu?”

“Kayınpederin de var! Üstelik başkaları da!”

“Ama banka sadece benim soyadımı taşıyor!”

“Hayır, onu kuran babanın soyadını taşıyor!”

“Öyleyse bu soyadı kaldırılsın istiyorum!”

"Ne kaldırılması yahu! Mümkün değil!”

“Ah, şuna da bakın hele! Kendi soyadımın, babamın soyadının patronu ben değil miyim yani?”

"Hayır, efendim değilsin çünkü banka kurulurken düzenlenen belgelerde o isim bankanın ismi olarak geçiyor; bankanın kurucusu olan baban soyadım aynen sana verdiği gibi bankaya da verdi! Ve bu nedenle banka da aynen senin gibi o ismi taşıma hakkına sahip!”

“Ah, demek öyle!”

"Evet, aynen öyle!"

"Peki ya sermaye? Babamın kendi cebinden çıkarıp koyduğu para? O parayı babam bana mı, bankaya mı bırakn?

"Sana bıraktı ama bankanın operasyonlarında kullanılmak üzere.”

“Ya artık bankayla ilgilenmek istemiyorsam? Ya o parayı çekip keyfime göre başka bir şekilde değerlendirmek istiyorsam? Patron ben değil miyim?”

"Ama sen böyle yaparsan ortada banka manka kalmaz!” "Umurumda mı sanıyorsun? Artık banka lafı dahi duymak istemiyorum, bilesin!”

"Ama müsaadenle başkalarının umurunda! Böyle yaparak kendininkinin yanı sıra başkalarının çıkarlarına, karınınki ve ka-yınpedererininkine da zarar vermiş olacaksın.”

"Hiç de öyle değil! Başkaları ne istiyorlarsa yapsınlar; istiyorlarsa paralarını bankada tutmaya devam etsinler. Ben kendi paramı çekiyorum.”

"Yani bankayı tasfiye etmek mi istiyorsun?”

"Bu konulardan bir bok anladığım yok benim! Tek bildiğim istediğim, «İstiyorum» anlıyor musun? Paramı çekmek istiyorum, o kadar!”

Şimdi daha iyi anlıyorum ki giriştiğimiz bu ağız dalaşı, böyle soru cevap şeklinde karşılıklı atışma, iki amansız rakip arasında geçen gerçek bir boks maçını andırıyordu; birbirine ölümcül darbeyi vurmak için yeri geldiğinde saldıran, gardını alan, yeniden vuran, tarafların esaslı bir yumrukla rakibi yere sereceğinden emin olduğu bir maçtı bu; her bir okkalı karşı yumruğun ardından dövüşçülerden biri, rakibin pes etmeye niyeti olmadığı sürece vuruşmaya devam etmenin gereksiz olduğuna karar verinceye kadar, aralıksız devam edeceği onadaydı. İşin en gülünç yanı ise, öfke dolu bu bağırış çağırış sırasında gayriihtiyari rakibin yüzüne kadar kalkan ama değmeyen gerçek yumrukların varlığıydı; vuruşurken dişleri öfkeyle kilitliyor, burunları bir sağa bir sola doğru çarpılıp duruyor, kaşları çatılıyor ve bedenleri sinirden baştan aşağı tir tir titriyordu.

Üç kez ardı ardına tekrarladığım «İstiyorum» «İstiyorum» «İs-tiyorum»dan oluşan son yaylım ateşiyle Quantorzo'nun direncini iyice kırmış olmalıydım ki ellerini dua edermişçesine kavuşturduğunu fark enim.

“Hiç değilse sebebini öğrenebilir miyim? Neden böyle aniden fikir değiştirdin?"

Onu bu halde görmemle birlikte, adeta bir baş dönmesi hissettim. Ona ve karıma, yani bana bağlı olan bu iki kişiye, inatla savunduğum ve her ikisi için de önemli sonuçları olan bu kararımın sebeplerini, orada ve o anda,

yani birisi böyle yalvarmakta, diğeri ise olanları endişe ve korku dolu bakışlarla izlerken açıklamaya çalışmam imkânsızdı. Nitekim o an içimde arapsaçı gibi birbirine dolanmış olduklarını hissettiğim o sebepler, uzun uzadıya ve hayli sancılı çözümlemeler sonucunda biçimlenmiş ve oluşmuşlardı ve aslında benim için dahi çok anlaşılır değillerdi; tek başına yaptığım keşiften bu yana içimdeki loşlukta çakıp duran ışığın o korkunç ısrarına duyduğum öfkenin huzursuzluğundan zorla koparılıp alınmışlardı: Duygularının alışılageldik tamlığı ve doluluğundan emin olup kör gibi yaşayan tüm o başkaları içinse orada olmaya devam edecekti o karanlık. Davranışlarımın ardındaki sebeplerden yalnızca bir tanesini bile açıklamaya kalkmam halinde, her ikisi tarafından da bir daha geri dönüşü olmayacak şekilde delinin biri olarak damgalanacağımı hemen anlamıştım: Örneğin, kısa süre öncesine kadar *kendimi hiç* görmeyişimden; daha doğrusu kendimi hiç onların beni daima gördükleri gibi görmeyişimden; yani kendimi hiç durumun farkında olmamasına rağmen bunu asla açıkça kabul etmeden, bankanın tefecilik geliriyle huzurlu ve endişesiz bir hayat süren biri olarak görmeyişimden bahsedebilirdim. Onların huzurunda şimdi azıcık da olsa durumun farkında olduğumu ima etmeye kalkıştığımda ise bu durum her ikisine de inanılması güç bir saflık olarak görünmüş, birinde o öfke dolu ve gülünç el kol hareketlerine, diğerinde ise sonu gelmez kahkahalara yol açmıştı. Durum böyleyken, verdiğim kararın tüm ağırlığını üstlenmenin, tam da onlara neredeyse inanılmaz gelen bu «saflık» olduğunu, onlara nasıl söyleyebilirdim? Nihayetinde bu hayatta, hatta doğmadan önce dahi hep tefeci olmamış mıydım? İrademi, mendilimi cebimden çıkarırcasına basit bir şekilde dışıma çıkarıp herkesin gözünde kendi aleyhimde ve tutarsız bir eylemde bulunmak suretiyle deliliğe giden anayolda bizzat yürüdüğümü gören yine ben değil miydim? Tefeci Sinyor Vitangelo Moscarda'nın da delirebileceğini kabul eden ama delirse bile hiçbir şekilde yok edilemeyeceğini anlayan, yine bizzat ben değil miydim?

Zira yara aldığını söylediğim «yaşayan nokta» tam da buydu ve beni körleştirip o an olup biten hiçbir şeyi kavrayamamama neden oluyordu: Hayır, mümkün değildi, tefeci olamazdım ben, kendim için asla bir tefeci olmamışken, artık başkaları için de böyle olsun istemiyordum; hayatımı ve onu şekillendiren tüm şartları yerle bir etme pahasına bile olsa artık kimse için tefeci olmayacaktım. Sonunda irade gücüm sayesinde içimde somutluk kazanan bir duygu (ki aslında baştan beri varlığını biraz kuşku, biraz da

endişeyle fark etmiştim), bana aynen başkalarının sahip olduğu kadar sağlam, hiçbir şeyden etkilenmeyen ve özü dış dünyaya kapalı bir varlık kazandırıyordu. Bu nedenle, bir anlık şaşkınlığımdan faydalanan karımın aniden ileri atılıp da Gengö'sine hiç değilse bir kez olsun, kendisine verdiği şu gülünç patron havalarından vazgeçmesini emretmesi ve bunu söylerken ellerini beni tokatlayacakmışçasına yüzüme doğru kaldırmış halde bana doğru yürümesi, gözlerimdeki ışığın yeniden sönmesi ve onu bileklerinden yakaladığım gibi sarstıktan sonra geriye doğru iterek, kolnığun üzerine oturmasını sağlamam için fazlasıyla yeterli oldu.

“Bana Genge diye seslenmeyi de bırak artık, ben değilim o, ben değilim, ben değilim! Yeni artık bu kukla! Ne istiyorsam onu istiyorum o kadar ve bundan böyle ne istiyorsam yerine getirilecek!"

Quantorzo'ya döndüm.

"Anladın mı?"

Ve salondan öfkeyle çıkıp gittim.

ALTINCI BÖLÜM

Yüz Yüze

Az sonra kafese nkılmış bir hayvan gibi odama kapandığımda, karıma karşı sergilediğim o şiddet (ki bunu ilk yapışımdı) nedeniyle oflayıp pufluyordum; beyazlar içindeki tüy kadar hafif karımın, onu bileklerinden yakalayıp yeniden kolnığa oturtmak için geriye iterken sarsışlarım nedeniyle paramparça olacakmış gibi duran o hali gözlerimin önünden gitmiyordu bir türlü.

O şiddet dolu tavırlarım sonucunda sert bir şekilde koltuğa çarparken, pileleri uçuşan kar beyazı elbisenin içinde nasıl da narindi!

Nitekim onu nınıp öfkeyle koltuğun üzerine fırlatmaınla birlikte, narin bir oyuncak bebek gibi kırılmıştı ve dağılan parçalarını yeniden bir araya getirmem mümkün değildi artık. Ve bütün hayatımı, bugüne dek daima

onunla geçirmiş olduğum ve o oyuncak bebeğin oyununa dönüşen hayatımı da aynı kader bekliyordu: Parçalanmış, belki de ebediyen sona ermişti.

Saldırganlığımın dehşeti, halen titreyen ellerimde capcanlı görünüyordu. Ama fark enim ki yaşadığım dehşet saldırganlığımdan değil, içimde uyanan kör bir duygu ile kör bir isteğin sonunda bende *vücut bulmuş* olmasından kaynaklanıyordu: Korku uyandıran ve ellerimi saldırganlaştıran hayvani bir vücut.

«Bir» oluyordum.

Ben.

Şimdi böyle olmak isteyen ben.

Şimdi böyle hisseden ben.

Sonunda!

Ne tefeciydim artık (yetti artık bu banka!) ne de Genge (yeni artık bu kukla!).

Ama kalbim göğüs kafesimden fırlayacakmış gibi atmayı sürdürüyordu. Soluğum kesiliyordu. Ellerimi açıp kapatıyor, tırnaklarımı etime geçiriyordum. Farkında olmadan, bilinçsizce, bir elimle diğer avucumun içini kaşıyor, odanın içinde bir aşağı bir yukarı, bir o yana bir bu yana gidip gelirken, gemlenmeye tahammül edemeyen bir at gibi burnumdan soluyup duruyordum. Sayıklıyordum.

“Ben birisiyim ama kim? Kim?"

Ya artık gözlerim kendim için, kendi içimde nasıl olduğumu görecek durumda değillerse? Ben bile kendim için nasıl olduğumu henüz bilemezken başkalarının gözlerini üzerime hissetmeye devam ediyor ama içimde henüz yeni doğan şu irademle beni nasıl gördüklerini yine de bilemiyordum.

Arnk Genge değildim.

Bir başkasıydım.

Aslında tam da bunu istemiştim.

Benim hiç kimse ya da yüz bin kişi birden olduğumu ortaya çıkaran bu işkence olmasa, içimde acaba başka kimler olurdu?

Bendeki bu yeni irade gücü ve bu yeni duygu, varlığından haberdar olmadığım bu yaşayan noktanın yara alması yüzünden körleşmiş olarak doğabilirlerdi; fakat neyse ki farkına vardığımdan bu yana, içimdeki loşluğu aydınlatmak için ısrar eden o ışığın korkunç inadı altında yitip gidiyorlar, evet yitip gidiyorlardı işte.

Kendimi yeniden toparlayabilmek için yaramın üzerine ne sürebileceğimi sezinlemek istiyordum: Biraz yaradan sızan kandan, bir miktar o lime lime olmuş, acıyla erimiş duygulardan, biraz da o arzunun parçalanmış iskeletinden ekleyebilirdim; oh, bakın hele, ortaya başkalarının ona bakan gözlerinden korkan cılız bir adamcağız çıkıyordu; bankanın kapanlmasıyla payına düşen parayı bir çuvala doldurmuş, çuvalın ucunu da eliyle sıkı sıkıya kavramıştı. Bütün o parayla ne yapabilirdim ki şimdi?

Bu paraları çalışıp da mı kazanmıştım? Hayır. Bankadan başka tefecilik operasyonlarında kullanılmasınlar diye çekilen o paraları, geldikleri yere geri göndermek yeterli olur muydu acaba? Öyleyse ne yapmalıydım? Çöpe mi atmalıydım yani? Ya sonra nasıl yaşardım? Elimden ne iş gelirdi? Peki ya Dida ne olacaktı?

Aynı zamanda o da -ki evi terk edişinden beri daha iyi anlıyordum bunu- evet, aynı zamanda o da içimde *yaşayan* bir noktaydı. Her ne kadar aşkının nesnesi olarak gördüğü bedenin bana ait olmadığını çok iyi biliyor ve bundan dolayı acı çekiyor olsam da ben ona âşıknm. Gel gelelim, aşkının o bedene verdiği tatlılığı da kollarımda olmasından duyduğum şehvetin körlüğü içindeki ben tadıyordum, her ne kadar ateşli ıslak dudaklarından, bir nefes ya da gülüşe benzer bir ihtirasla o salak isim -*Gengi*- döküldüğünde bazen içimden onu boğmayı geçirsem de.

Il

Boşlukta

Tüm eşyanın havada âdeta asılı duran tuhaf bir hareketsizliğe sahip olduğu salona, içerisindeki sessizliğin cazibesine kapılarak yeniden girdim; karımın üzerinde oturduğu şu koltuk, Qu-antorzo'nun içine gömüldüğü şu kanepe; şuradaki altın şeritlerle süslü açık renkli masa, sandalyelerle perdeler içimi öyle korkunç bir boşluk hissiyle doldurdu ki dönüp hizmetçilerimiz Diego ile Nina'ya baktım; onlar da bana, evin hanımının Sinyor Quantorzo ile birlikte gittiğini, giderken de kendisine ait tüm eşyanın toplanıp bavullara konarak babasının evine gönderilmesi emrini verdiğini söylediler; şimdi ise bana hoş gözlerle, şaşkınlıktan ağızları beş karış açmış bakıyorlardı.

Onların bu görüntüsü beni rahatsız etti. Bağırarak, “Pekâlâ, o halde emirlerini yerine getirin,” dedim.

Yerine getirilmesi gereken bir emir, o boşluğun ortasında onlar için hiç yoktan iyiydi. Aslında şu ikisini en azından bir süre için ayak altından uzaklaştırabilmem, benim için de hiç fena olmazdı doğrusu.

Yalnız kalır kalmaz, yadırganacak bir sevinçle, “Özgürüm! Sonunda gitti!” diye düşündüm. Ama hâlâ gerçek değilmiş gibi geliyordu. İçimde bana keşfimin doğruluğunu sınatmak için gittiğine dair tuhaf bir his vardı; keşfim benim için öylesine büyük ve değişmez bir öneme sahipti ki diğer her şey onunla kıyaslandığında daha az değerli geliyor, ancak bir dereceye kadar önem taşıyorlardı: Karımı kaybetmeme neden olmuş olsa da; hana aksine tam da bu nedende dolayı çok önemliydi keşfim.

“Doğru ki ne doğru!"

Korkunç olan keşfimin kendisi değil, doğruluğunu ispat ediş şeklimdi. Geriye kalan diğer tüm ayrıntılarsa -haydi ama, öyle İşte- gülünç dahi görünebilirlerdi: Aniden Quantorzo ile birlikte başını alıp gidişi, tefeci olduğumu sanan insanların gözünün önünde yaptığım o budalalıklardan geri kalacak nitelikte değildi hani.

Peki nasıl olup da bu duruma düşmüştüm? Nasıl olup da hiçbir şeyi ciddiye alamaz hale gelmiştim? Kısa süre önce içimde o şiddetle patlamasına yol açan yaraya ne olmuştu?

Sahiden yahu. O yara nereye kayboldu? İçimde mi hâlâ?

Kendime dokunduğumda, ellerimi sıkarken, evet, diyordum, işte «ben», benim bu ama gerçekten kime diyordum bunu? Ve kim için? Yalnızdım. Koca dünyada bir başımaydım. Kendim için bile yalnızdım. Saç köklerime kadar titrememe yol açan o ürperti ânında, sonsuzluğu ve bu sonsuz yalnızlığın verdiği dondurucu soğuğu duyumsuyordum.

Kime «ben» diyebilirdim? Başkaları için, asla benimkilerle aynı olmayacak bir değer ve anlam içerdiğini; benim içinse, başkalarının böylesine dışında bir «ben» sahiplenmemin, bu boşluk ile bu yalnızlığın verdiği dehşete dönüşeceğini bildiğim halde, bi-rilerine «ben» dememin ne anlamı olabilirdi?

111

Kendimi Zorda Bırakmaya Devam Ediyorum

Ertesi sabah, kayınpederim beni ziyarete geldi.

Yalnız öncesinde, hayal kurmada işi nereye kadar vardırmış olduğumu itiraf etmeli; beni başkalarının önünde olduğu kadar kendi gözümde de temsil eden koşullardan ille de bir sonuç elde edeceğim diye, gecenin büyük bir kısmını sayıklamalar içinde geçirdiğimi söylemeliyim (ama söylemeyeceğim).

Dalmış olduğum kısa fakat derin mi derin uykudan kan ter içinde uyandım; yüzümü yıkamak için avucuma doldurduğum su ve daha sonra kurulandığım havlu da dahil olmak üzere, çevremdeki her şey düşmanca bir ağırlıkla üzerime geliyordu; bir ziyaretçim olduğunu haberini aldığım anda ise kendimi ara ara esip ruhumu serinleten bir rüzgâr gibi içimi dolduran o neşe dolu ilhamın peşinde bir anda hafiflemiş hissettim.

Havluyu bir kenara fırlatıp Nina'ya, "Çok güzel. Onu salona alıp hemen geleceğimi söyleyin," dedim.

Gardırobun aynasında kendime öyle dayanılmaz bir özgüvenle baktım ki işi orada karşımda durmakta olan Moscarda'ya, harikulade anlaştığımız anlamında bir tavırla göz kırpmaya kadar vardırdım. Doğruyu söylemek gerekirse o da aramızdaki anlaşmayı onaylarcasına hemen göz kırptı bana.

(Bunun aynadaki Moscarda'nın aslında ben ol^^dan kaynaklandığını söyleyeceğinizden adım gibi eminim ve işte böyle diyerek, hiçbir şey anlamadığınızı bir kez daha göstermiş oluyorsunuz. Sizi temin ederim ki aynadaki o kişi ben değildim. Nitekim bir süre sonra, odadan dışarı çıkmadan önce başımı hafifçe çevirip de aynı aynaya yeniden baktığımda, benim için de çoktan başka birisine dönüşmüş, keskin ve parlak gözlerinde şeytani bir gülümse yerleşmişti. Siz olsanız korkardınız; bense olacakları önceden kestirebildiğim için hiç korkmadım ve onu elimle selamladım. Haklı olduğumu gösterircesine o da eliyle selamladı beni.)

Tüm bunlar yalnızca başlangıçtı. Komedinin geri kalanı, kayınpederimle salonda devam eni.

Dört kişi miydik?

Hayır.

Birbirinden farklı kaç Moscarda olduğunu az sonra göreceksiniz; zira ben de orada oluşumu fırsat bilip o sabah kendimi çoğaltarak eğlendim.

iV

Doktor mu, Avukat mı, Profesör mü Yoksa Milletvekili mi?

O savaşçı ruhun içimde beklenmedik bir şekilde uyanmasını sağlayan şüphesiz kayınpederimdi; belki de şimdiye kadar ona at-fenniş olduğum o hiç de saygı uyandırmayan gerçeklikle yaşayışı (aman Tanrım, evet), yani kendinden daima pek memnun görünen o aptal mı aptal adam oluşu beni kendime getirmişti.

Sadece kıyafetiyle değil, saçını ve bıyıklarını son teline kadar tarama biçimiyle de çok özenliydi; saçları sapsarı, dış görüntüsü ise tam olarak bayağı denemese bile, yine de oldukça sıradandı doğrusu: Nitekim kendisine tüm o özeni göstermekten kaçınabilirdi de çünkü üzerindeki o kusursuz biçimde dikilmiş kıyafet, ondan ziyade, o giysiyi diken terzisine aitmiş gibi duruyordu; o dikkatlice taranıp biçim verilmiş başı, kremle parlatılmış bakımlı elleri, vücudunun boynu ve kollarına takılmış canlı kanlı birer parçası değil de bir kuaför ile eldiven dükkânının vitrininde rahatlıkla sergilenebilecek nitelikte, balmumundan yapılma bir cansız mankene ait vücut parçalarıydı sanki. Onu konuşurken duymak, mercan renkli dudaklarından dökülen tüm sözlerden memnun bir tavırla yüzünden eksik ennediği gülüşün parlamğı açık mavi gözlerini kapanrkcn görmek; sonra gözlerini yeniden açarken, hiç kimsenin tahmin edemeyeceği o içsel tanninin tadını almışken, bu zevkten kolay ayrılmak istemiyormuş gibi isteksizce açtığı sağ göz kapağının biraz gerilip yapışık kaldığına şahit olmak: Bu durumun görenler üzerinde tuhaf bir izlenim bırakmaması mümkün değildi çünkü -tekrar ediyorum- sahteymiş gibi görünüyordu işte; bir terzi vitrininin cansız mankeni ya da berber vitrininde sergilenen gövdesiz bir baş gibiydi.

Onu karşımda her zamanki haliyle bulmayı beklerken, şimdi böyle üstü başı dağınık ve hayli gergin bir şekilde karşımda be-lirivermesinin şaşkınlığı, içimde ansızın kendisini bir adım daha atmaması için uyaran düşmanının silahını çekip tehdit etmeye başladığı bir adamın, yüzünde meydan okuyan bir gülümseme ile yürümeye devam ederek, kendisine güç veren o harikulade riski ratma arzusunu ateşlemekten başka bir işe yaramamıştı.

Nitekim içimde yeniden uyanan o savaşçı ruh, oyunu istediği şekilde sürdürebilmek için, dudaklarıma meydan okuyan bir gülüş ve yüzüme bir unutkanlık havası vermemi buyurmuştu; gel gelelim işin içinde o adam ve pek çok başka kişiyi yakından ilgilendiren önemli çıkarlar -bankanın geleceği, ailemin kaderi- varken böyle yapmam bir hayli tehlikeliydi; zira zaten bildiğim o korkunç şeye dair başka kanıtlar elde edecek, yapmayı düşündüğüm konuşma yüzünden kaçınılmaz olarak ve üstelik öncekinden de daha silinmez bir deli damgası yiyecek, Quantorzo'yu hayretler içinde bırakan, karımı ise kahkahalarla gülmeye iten o inanılmaz ve benzersiz

saflık gösterisine, dik bir yamaçtan aşağıya son hız tepetaklak yuvarlnnıyormuşçasına devam edecektim.

Çevremde olup bitenleri derinlemesine değerlendirebilmem durumunda, can havliyle tutunmaya çalıştığım vicdanını, anık benim için de geçerli bir özür olamazdı. Ne yaptığımın asla farkında olmadığım halde, gerçekten de tefeciliğim yüzünden vicdan aıabı çekebilir miydim? Evet, usul gereği bankanın gerçekleştirdiği her türlü işlemin altında benim imzam olduğum doğruydu; üzerinde hiç düşünmeden, yaşamımı bugüne kadar bankanın sağladığı gelirle sürdürmüştüm ama iş bu noktaya gelip de sonunda her şeyin farkına varmış olduğuma göre, kendime çekidüzen vermek ve yeni bir hayat kurmak amacıyla çok yakında bankadan tüm parayı çekecek, bir hayır işi yaparak ya da ne bileyim işte, başka herhangi bir şekilde bu paradan kurtulacaktım.

“Nasıl yani? Tüm bunlar sana hafife alınacak şeyler gibi mi geliyor? Aman Tanrım, duyduklarım doğru mu yani?"

“Neyin doğru olup olmadığını soruyorsunuz?"

“Delirmiş olduğunun! Peki ya kızım, onu ne yapacaksın? Hayatını nasıl sürdüreceksin? Neyle yaşayacaksın?"

“Bakın işte bu, bence çok önemli bir nokta: Öğrenimime devam ederek."

“Geldiğin konumu ebediyen mahvennek mi istiyorsun? Dünya kurulduğundan bu yana her birimiz, daima kendi işlerimizle ilgilenerek yaşamışızdır.”

“Bakın ne güzel dediniz. İşte ben de bugünden itibaren kendi işlerime bakacağım.”

“Babanın onca yıl çalışıp kazandığı parayı çöpe atarken, kendi işlerin de ne oluyormuş?"

“Üniversitede altı yılım geçti."

“Bak sen! Üniversiteye mi dönmek istiyorsun?”

“Dönebilirim."

Kalkmak için davrandı. Biraz daha kalmasını sağlamak adına, "Affedersiniz, işin bankanın tasfiyesine gelmesine kadar biraz daha zamanımız var, değil mi?" diye sordum.

Kollarını havaya kaldırarak, öfkeyle yerinden fırladı.

"Ne tasfiyesi! Ne tasfiyesi canım! Ne tasfiyesi!"

“Lafımı bitirmeme izin vermeyecekseniz...”

Aniden döndü.

“Bitirip de ne diyecekmişsin yahu! Saçmalıyorsun sen!"

"Gayet sakinim,” dedim altını çizerek. "Size, üniversitede ileri bir seviyeye kadar okuyup da sonra gerisini getiremeyip olduğu yerde bıraktığım pek çok konu olduğunu söylemek istiyordum. ”

Afallamış halde yüzüme baktı.

“Pek çok konu da ne demek? Ne anlama geliyor bu?"

"Kısa sürede doktor çıkabilir ya da Edebiyat Fakilltesi’nden bir mezuniyet diploması alabilirim demek.”

“Sen mi?"

“İnanmıyor musunuz? Aynen öyle. Tıp fakültesine de devam etmiştim. Tam üç yıl boyunca. Üstelik hoşuma da gidiyordu. Sorun, Dida’ya GengĞ’sini ne olarak görmekten daha çok memnun olacağını sorun isterseniz. Doktor mu yoksa profesör mü olmasını tercih ettiğini sorun. Üstelik kelimelerle de aram gayet iyidir: İstersem avukat da olabilirim.”

Tüm vücudu şiddetle sarsıldı.

“Bugüne kadar hiçbir şey yapmak istemeyen sen değil misin?”

“Doğru. Ama bakın tembellikten değil bu. Bilakis! Okumaya gereğinden fazla gömüldüğümden. Zira konu ne olursa olsun, herhangi bir şeye gereğinden fazla gömüldüğünüzde sonunda hiçbir şeyden bir fayda elde edemiyorsunuz, inanın bana. İnsan kendisiyle ilgili neler keşfetmiyor ki! Sizi temin ederim, benden çok iyi bir doktor, avukat ya da eğer Dida böylesini yeğlerse, çok iyi bir profesör çıkar. Yeter ki gayretle işe asılayım."

Söylediklerime katlanabilmek için kendi kendine çektirdiği işkenceden mosmor olmuş halde sonunda kaçıp gitmeseydi, patlaması an meselesiydi. Arkasından koşup, “Ama lütfen, hayır, dinleyin beni: Babamın paralarını elden çıkardığımda ne kadar ünlü olacağımı bir düşünün! Hatta düşünsenize, bunun üzerine beni milletvekili bile seçebilirler! Bu durumun hem Dida'nın hem de sizin hoşunuza gitmesi şartıyla tabii. Milletvekili bir damadınız olur, fena mı? Beni o şekilde hayal etmekte zorlanıyor musunuz? Zorlanıyor musunuz yoksa?” diye bağırdım.

Kaçar adım uzaklaşırken, ağzımdan çıkan her sözü "Deli! Deli! Deli!" diye haykırarak tamamlıyordu.

Kendi Kendime Sormadan Edemiyorum: Neden?

İçimdeki o lanet savaşçı ruh yüzünden, ses tonumdan şaka yaptığımın anlaşılabileceğini inkar edemem. Ona yüksekten an-yorum gibi gelmiş olması da hayli mümkün: Bunu da kabul ediyorum. Ama doktor ya da avukat yahut profesör, hatta milletvekili bir GengĞ’nin var olabileceğine yönelik önerilerimin beni güldürmesi gayet anlaşılırdı da kayınpederimde aksine taşrada bu soylu meslekler karşısında genel olarak sergilenen saygı ve önemin aynısını tetiklemesi gerekirdi -her ne kadar bu meslekler genel olarak, rekabet etmekte zorlanmayacağım pek çok vasat kişi tarafından yapılıyor olsa da.

Altında yatan nedenin başka olduğunu gayet iyi biliyorum. O -yani kayınpederim- bile, *beni* o *meslekleri yaparken hayal edemiyordu;* gel gelelim benimkilerden tamamen farklı sebeplerle.

O, damadını (bana baktığında kim bilir nasıl gördüğü o Gen-ge’sinden bahsediyorum) şimdiye dek yaşadığı yaşam koşullarından kopardığımı, yani hem kendisi, hem kızı ve hem de bankanın tüm ortakları tarafından el

birliğiyle kendisine atfedilen o kukla kimliğini barındıran yaşam koşullarından çıkmış olmasını kabullenemezdi.

O iyi yürekli zalim evlat Gengd'yi aynen böyle olduğu gibi bırakmalı, kendisinin bizzat yönetmediği bankanın tefecilik gelir-

leriyle yaşamını sürdürmeye devam etmesine izin vermeliydim.

Size yemin ederim ki aşkı benim için çok değerli olan o zavallı bebeğimi -karım Dida'yı- huzursuz etmemek, çevremdeki beni seven pek çok iyi insanı böyle vahim bir kargaşaya sürüklememek adına, onu orada öylece bırakmaya da hazırdım -gel gelelim bunu yapabilmem için, onu orada başkalarına bırakırken, benim kendi namıma başka bir beden ve başka bir adla başka bir yere gidebiliyor olmam gerekirdi.

Gülme İsteğimi Bastırırken

Bildiğim bir diğer şeyse yarın insanların karşısına yepyeni hayat koşulları içinde, örneğin bir doktor ya da avukat veyahut profesör olarak çıkmam halinde, bu mesleklerden herhangi birinin gerektirdiği kılığa bürünmüş ve gerektirdiği faaliyetleri gerçekleştiriyor olsam bile yine aynı şekilde herkes için ne bir kişi ne de kendim olabileceğimdi.

Şekli ne olursa olsun, kendimi herhangi bir hapishaneye kapatmanın ne kadar dehşet verici olacağını çoktan anlamıştım.

Büyük bir ciddiyet içerisinde gece boyunca kendi kendime, kayınpederimi güldürmek için ileri sürdüğüm önerilerin benzerlerini ve hatta daha da fazlasını yapmış ve böyle yaparken kendimi avukat, doktor ya da profesör kılığında her hayal edişimde içimden kabaran gülme isteğini bastırmayı başarmıştım. Yani anlayacağınız, bu mesleklerden birini ya da herhangi başka bir mesleği, eğer Dida bana benim istediğim gibi dönecek olur ve yeni bir Genge ile kuracağı yeni hayatında beni elimden gelenin en iyisini yapmaya mecbur ederse diye, bir şart, bir gereklilik olarak yapmayı ve kabullenmeyi düşünmüşrüm.

Fakat kayınpederimin nasıl bir öfkeyle kaçıp gittiğini görmemin ardından, Dida için de eskisinden farklı hiçbir Geng£'nin doğmayacağı sonucuna

varabilirdim. Zaten bu eski Genge de bu zamana dek içinde böylesine mutlu mesut yaşadığı yaşam koşullarını, ansızın *bir hiç uğruna* terk etmeyi düşündüğüne göre, iyileşmesi mümkün olmayacak bir deliliğin pençesinde olduğunu ispat etmekle meşguldü.

Ve karım gibi bir süs bebeğinin de benimle birlikte *bir hiç uğruna* delirmesini bekliyorsam delirmeyi gerçekten istiyor olmalıydım.

YEDİNCİ BÖLÜM

Karmaşıklık

Ertesi sabah elime sıkıştırılan ufak kâğıtta yazan notta, derhal karımın yakın arkadaşı olan ve kitabımın başında kendisinden bir ya da iki kez bahsettiğim Anna Rosa'nın evinin gitmem isteniyordu.

Birilerinin Dida ile beni barıştırmak için araya girmek isteyeceğini bekliyordum; gel gelelim, ortadan kaldırılması gereken tek engelin bankayı tasfiye etme niyetim olduğunu göz önüne alırsak. tahminlerim bu kişiyi kayınpederim ve bankanın diğer ortaklarının göndereceği doğrultusundaydı; doğru&n karımın göndereceği birini beklemiyordum doğrusu. Karımla aramda neredeyse hiçbir şey olmamıştı. Anna Rosa’ya, Dida'yı omuzlarından tutup şiddetle sarsarak, salondaki koltuğun üzerine doğru fırlatıp zorla oturtmuş olmaktan tüm samimiyetimle pişmanlık duyduğumu söylemem, barışmamız için şüphesiz yeterli olacaktı.

Anna Rosa’nın beni niyetimden vazgeçirme görevini üstlendiği ve bunu da karımın eve dönmesi için şart olarak dayatacağı ise aklımın ucundan geçmediği gibi, bana kesinlikle kabul görür bir teklif gibi de gelmemişti.

Dida’dan duyduğum kadarıyla sevgili arkadaşı, avantajlı sayılabilecek çok sayıda evlilik teklifini parayı hor gördüğü için kabul etmemiş, bu nedenle de aralarından benimle (yani bir tefecinin oğluyla) evlenerek, «avantajlı» bir evlilik yapmayı tercih eniğini tüm arkadaşlarına kanıtlayan Dida’nın da olduğu aklı başında

pek çok kişi tarafından kınanmışn.

Bu nedenle, iş «avantajıoını kurtarmaya geldiğinde karım için Anna Rosa’dan iyi bir avukat olamazdı.

Aslına bakarsanız tam tersi kulağa daha mantıklı geliyordu: ^mm Dida, diğer ortaklarla anlaşan babasının, ben bankayı tasfiye etme karanmdan vazgeçmediğim sürece onu evde tutacağını ve bana dönmesine engel olacağını söylemesi için arkadaşının kapısını çalmış olabilirdi. Gel gelelim karımı gayet iyi tanıdığımdan, benim için bu ihtimal de kabul edilebilir olmaktan uzaktı.

Bu nedenle içimde büyük bir merakla yola çıktım. Ö eve çağrılış nedenimi tahmin etmeyi bir türlü başaramıyordum.

Il

İlk Uyan

Anna Rosa’yı az tanıyordum. Kendisini bizim evde pek çok kez görmüşlüğüm olsa da kasten değilse de içgüdilscl olarak karımın arkadaşlarından kendimi daima uzak tutmuş olduğumdan, onunla toplasanız birkaç kelime ancık konuşmuşluğum vardı. Bana kaçamak bakışlar fırlatırken dudaklarında yakaladığım bazı hafif tebessümlerin, kanm Dida’nın Geng£’sine dair anlamkları sayesinde zihninde oluşan ve aslında bana ait olmayan o budala imgeye ithaf edilmiş olduğu öylesine ortadaydı ki içimde hiçbir zaman onunla konuşma arzusu canlanmamıştı doğrusu.

Evine ise daha önce hiç gitmemiştim.

Yetim ve öksüz olan Anna Rosa, yaşlı halasıyla birlikte Badia Grande’nin" yüksek duvarları altında ezildiği izlenimini veren o ufak evde oturuyordu. Halen orada yaşayan birkaç yaşlı rahibenin, günbatımında yüksek duvarların çevrelediği antik şatonun demir parmaklıklı pencerelerinden dışarıya baktıklarına şahit olmak mümkündü. Rahibelerin içinde en gençleri, Anna Rosa’nın halasıydı ve anlatılanlara bakılırsa yarı deliydi. Zira manastıra kapatılmış bir kadının delirmesi çok da zor olmasa gerek. Karım-

[11] Sicilya'nın güneybarı kıyısı üzerindeki Agrigento şehrinin Sciacca ilçesinde yer alan bu tarihi kompleks, Santa Maria dell'lma Kilisesi ile şehrin en bûyûk ve en zengin manastırını da içine alması nedeniyle “Ba-dla Grande” (BüyQk Manasrır) olarak adlandırılmıştır. Temcileri 1380 yılında anlan kompleksin inşası, 1401 yılında tamamlanmışrır. (ç.n.)

dan öğrendiğim kadarıyla, üç yıl boyunca öğrenim gördüğü San Vincenzo Manastırı’ndaki genç yaşlı tüm rahibeler de öyle ya da böyle yarı deliydiler.

Anna Rosa’yı evde bulamadım. Mesajını bana getiren yaşlı hizmetçisi, kapıyı açmaksızın gözetleme deliğinden bakarak, gizemli bir tavırla hanımının rahibe halasını ziyarete Badla’ya gittiğini ve kendisini orada bulabileceğimi söyledikten sonra, manastıra vardığımda kapıdaki görevli rahibeden bana Rahibe Celestina’nın görüşme odasına kadar eşlik etmesini istemem gerektiğini ekledi.

Beni şaşkına çeviren tüm bu gizem perdesi, ilk anda merakımı arttırmak yerine oraya gitmekten alıkoydu; tereddüde düşmüştüm. İçinde bulunduğum şaşkınlığın elverdiği ölçüde, Ba-dla’nın manastırda yaşayan bir rahibenin yukanlarda bir yerlerdeki görüşme odasına gidiyor olmamın tuhaflığı üzerine düşünme ihtiyacı duydum.

Kanınla aramda geçen önemsiz tatsızlık ile bu davet arasında kurulabilecek tüm bağların ortadan kalktığı hissine kapılmamın hemen ardından, beklenmedik bu karışıklığın hayatım için kim bilir ne sonuçlar doğuracağını fark ederek endişelenmeye başladım.

Richieri'de herkes, ölümün eşiğinden dönmüş olduğumu zaten bilir. Daha önce hâkimin huzurunda söylediklerimi burada, sizlerin huzurunda bir kez daha tekrarlamakla, o zamanki ifademi sırf Anna Rosa’yı kurtarmak ve her türlü suçlama karşısında adını temize çıkarmak için vermiş olduğum yolundaki şüpheleri de ortadan kaldırmış olacağımdan, bunu büyük bir memnuniyetle yapacağım. Onun hiçbir suçu yoktu. Bende umutsuz bir saplantı haline gelen o son deneyi yapacağım diye kendimi istemeden de olsa ortasında bulduğum bu beklenmedik ve ani maceranın, böy-lesi bir şekilde sonuçlanma tehlikesiyle karşı karşıya kalışımın tüm sorumluluğu bana ya da şimdiye dek beni azap içinde bırakan o düşüncelere malzeme olan her şeye aitti.

111

Çiçeklerin Arasındaki Albpadar

Richieri’nin yol kenarlarında biriken çürümüş çöplerden yayılan pis kokuların havayı doldurduğu eski kent merkezinin dik yokuşlarından birinden çıkarak Badia’ya vardım.

Belli bir tarzda yaşamayı alışkanlık haline getirdikten sonra, sekizlik içindeki olağandışı bir yere gittiğimizde, orada sanki gizemli bir şey olduğu yolunda bir şüpheye kapılırız; şeklen orada olduğumuz halde, ruhumuz uzakta durmaya mahkumdur; olur da kendimizi bu yeniliğin kollarına bırakabilirsek, hayatımıza kim bilir ne gibi heyecanlar katacağını ve bu sayede nasıl da bambaşka bir dünyada yaşıyormuşuz izlenimi vereceğini düşünmeye başlamamızla birlikte, içimizi tanımlayamadığı^ız bir sıkıntı kaplar.

Bir zamanlar Chiaramonte[14] derebeylerinin şatosu olan Ba-dia, tahtakurularının delik deşik eniği alçak kapısı ve obasında bir sarnıcın bulunduğu geniş avlusuyla bir mağara gibi soğuktu; yıpranmış, kasvetli ve uğultulu kocaman taş merdivenleri ve üzerinde sağlı sollu pek çok kapının sıralanmış olduğu o uzun ve geniş koridoru ile en dipte göğe açılan büyük pencereden içeriye süzülen ışığı yansıtan yer yer çökmüş pembemsi taşlarla döşeli zeminiyle, pek çok olaya ve hayata dair pek çok ayrıntıya ev sahipliği yapmış

'• Fransız kökenli Chiaramonteler, Norman hakimiyerini izleyen XIV. Yüzyıl boyunca Sicilya’da yaşamış güçlü ve önemli bir ailedir. Başta Palermo, Ragusa ve Agrigenro olmak üzere, Sicilya'nın çeşidi şehirlerinde bu aileden kalan pek çok mimari esere rasdanmaktadır. (ç.n.)

ve yaşanmışlıklarına şahit olmuştu; şimdi ise içinde yitik halde dolanan az sayıdaki rahibenin yavaş yavaş can çekiştiği, kendisinden ve tüm temsil ettiklerinden bihaber öylece duruyordu. Oradaki her şey, geriye kalan son rahibelerin tek tek ölüp gitmelerini yıllardır bekliyor olmanın verdiği acıyla, hafızasını yitirmişti gibiydi; o toprakların beylerine ait bu şatonun bir zamanlar neden inşa edildiği, sonrasında ise birkaç yüzyıl boyunca neden manastır olarak hizmet verdiğine dair hikâyeler çoktan unutulup gitmişti.

Girişte görevli rahibe, koridordaki kapılardan birini açarak beni görüşme odasına buyur etti. Aynı anda aşağıdan çajınan küçük çanın -rahibe Celestina'yı çağırmak için olsa gerek- hüzünlü sesi duyuldu.

Sohbet odası çok karanlıktı; ancak içeri girdiğimde kapının açılmasıyla odaya sızan o azıcık ışığın yardımıyla, ilk anda zorlanarak da olsa sonunda dipteki kafesi seçebildim. Ayakta durup beklemeye koyuldum; en nihayetinde o kafesin ardından kulağıma gelen cılız ses, Anna Rosa'nın bostanda olduğunu ve birazdan geleceğini söyleyip benden oturmamı rica etmemiş olsaydı kim bilir orada daha ne kadar süre öylece ayakta dikilip duracaktım.

Kafesin ardından gelen bu beklenmedik sesin, o karanlığın ortasında üzerimde yarattığı etkiyi anlatmaya çalışmayacağım. Tam olarak nerede olduğunu bilmediğim ama yemyeşil olduğundan emin olduğum manastır bostanını aydınlatan güneşin, karanlığın ortasında beni âdeta yıldırım misali çarpmasıyla birlikte, Anna Rosa ansızın gözlerimin önünde canlandı; o yeşilin ortasında, daha önce hiç görmediğim şekilde baştan aşağı bir zarafet ve cazibe timsaliydi. Görüntü aynı bir şimşek gibi belirdiği gibi kaybolmuştu. Yeniden karanlığa gömüldüm. Aslında oda ilk andaki kadar karanlık da gelmiyordu çünkü kafesi seçebildiğim gibi, kafesin önündeki küçük masayla iki sandalyeyi de ayırt edebiliyordum. Kafesin ardında ise derin bir sessizlik hâkimdi. Benimle konuşan sesi, cılız ama dinç, genç sayılabilecek o sesi aramaya koyuldum. Etrafta kimsecikler kalmamıştı. Gel gelelim o ses, kanımca yaşlı bir kadına ait olmalıydı.

Anna Rosa, o ses, bu görüşme odası, karanlığı aydınlatan güneş, bostanın yeşili ... Başım dönmeye başlamıştı.

Az sonra kapıyı hışımla aç:n Anna Rosa, görüşme odasından çıkıp koridora gelmemi söyledi. Yüzü alev alev yanıyordu; saçları darmadağındı; gözleri adeta kıvılcımlar saçıyordu; sıcaktan olsa gerek, yünden beyaz gömleğinin düğmeleri göğüs hizasında açıl-mışn; kollarında ise bir demet çiçekle omzundan aşağıya, sırtına doğru uzanıp orada asılı kalmış bir sarmaşık dalı vardı. Kendisini takip ennemi söyleyerek, koridorun sonuna doğru koşturmaya başladı; pencerenin önüne geldiğinde dibindeki merdivene tırmanmaya koyuldu fakat bu sırado. kucağından yere düşmek üzere olan birkaç çiçeği tutabilmek için bir eliyle hamle yapınca, diğer elindeki çantası

kayıp yere düştü ve o anda önce büyük bir patlama, hemen ardından da tüm koridoru çınlatan acı bir çığlık duyuldu.

Üzerime doğru yığılan Anna Rosa'yı tam zamanında tutmayı başardım. O şaşkınlıkla, daha ne olup bittiğini anlamama fırsat kalmadan, etrafım yedi yaşlı rahibe tarafından sarıldı; hepsi de korku içinde inleyip dururken, koridordaki silah sesini duymuş ve Anna Rosa'yı yaralı halde kollarımda bulmuş olmalarına rağmen, duydukları derin üzüntü ve korku aslında başka bir nedenden kaynaklanıyor gibiydi; ilk başlarda olup biteni anlamakta güçlük çektim; sesimi yükselterek kollarımdaki yaralıyı yatırabileceğim bir yatak göstermelerini isterken, onlar bana "Monsenyör!" diyerek cevap veriyorlardı -Monsenyör manastıra gelmek üzere olmalıydı. Kollarımın arasındaki Anna Rosa'nın ise bana, "Alnpatlar! Altıpatlar!" diye bağırıp duruşunu, çantasındaki altıpatları ona vermemi isteyişine yordum -öyle ya, belki de babasından yadigardı.

Elinden yere düşen çantada bir altıpatlar olduğu ve yere çarpma anında ateş alan silahın onu bir ayağından yaraladığı gün gibi ortada olmasına rağmen, yanına neden bir altıpatlar aldığı ve bunu neden özellikle de o sabah beni Badla'ya çağırmışken yaptığını çözmeyi başaramadım. Tüm bunları hayli tuhaf bulsam da altıpatları benim için getirmiş olabileceği ihtimali aklımın ucundan dahi geçmedi.

İyice sersemlemiş halde, yaraya müdahale etmek için kimsenin bana yardım etmediğini görerek onu kucağıma aldığım gibi Badla'dan çıktım ve yokuşlu yolu izleyerek evine kadar taşıdım.

Ardındansa bana lazım olacağından, kısa bir süre sonra Ba-dia'ya geri dönüp, koridorun dibindeki pencerenin altında duran o altıpatları almak zorunda kalacaktım.

iV

Açıklama

Badla Grande'deki o tuhaf kazaya ve kucağımda yaralı Anna Rosa'yı taşır halde aceleyle manastırdan dışarı çıkarken görülmeme ilişkin haber, Richieri'de ışık hızıyla yayıldı; tabii kent sakinleri de önceleri bana çok

gülünç gelen o saçma dedikodulara hemen inanmayı tercih ettiler. Gerçeğe yakınlıklarının dahi şüphe götürür olduğunu düşündüğüm bu dedikodular, üstüne üstlük bir de gerçek olarak kabul edilmiş; daha da kötüsü sadece bu dedikoduları yayan ve bunlardan çıkarı olanlar tarafından değil, aynı zamanda yaralı halde kollarımda taşıdığım kadın tarafından da ciddiye alınmışlardı.

Tamı tamına böyleydi işte.

Çünkü sevgili dostlarım, Genge -evet evet, karım Dida'nın budala mı budala Genge'si- meğer tamamen bilgim dışında Anna Rosa'ya karşı içini yakan duygular besliyordu. Bu durumun ilk farkına varan Dida olduğuna göre, bu garip fikirleri de aklına o sokmuş olmalıydı. Genge'ye konuyla ilgili tek kelime etmediği halde, kalkıp bu sırrı gülümseyerek sevgili arkadaşına verivermiş-ti; kim bilir belki arkadaşının ruhunu okşamak, belki de evlerini ziyaret ettiğinde k^ocasının onunla konuşmaktan sürekli kaçınmasına bir açıklama getirmek ihtiyacı duyduğu için, bu tavrın altında Genge'nin ona âşık olmaktan kork^^ının yanığını söylemişti.

Genge'nin Anna Rosa'ya böylesi bir yakınlık duymuş olabileceğini yalanlama hakkını kendimde görmüyorum. En fazla bu durumun *bbenim* için doğru olmadığını söyleyebilirim, ki bu bile pek doğru sayılmayabilir, çünkü karımın sevgili arkadaşına karşı antipati mi yoksa sempati mi duyduğumu anlamak hiç de ilgimi çekmemişti doğrusu.

Genge'nin gerçekliğinin bana ait olmadığını ve o gerçekliği ona karım Dida'nın vermiş olduğunu önceleri yeterince kanıtlamış olduğumu kanısındayım.

Eğer Dida, Genge'sinin arkadaşına karşı gizli bir sempati duyduğunu düşünüyorsa, bunun doğru olup olmadığı bu noktada benim için pek de önem taşımıyordu artık: Öyle ya, hem bu sayede Anna Rosa'dan neden uzak durduğuma kendince bir açıklama getiren karım Dida'ya göre, hem de arada bir ona yaptığım kaçamak göz kırpmalara daha başka ve daha fazla anlam yükleyen Anna Rosa'ya göre doğruydu; zira bu nedenle onun için karım Dida'nın tasvir ettiği o sevimli budala Genge değil, karısı tarafından bu derece sevilmesine ve takdir edilmesine rağmen, iç dünyasında kim bilir ne büyük acılar yaşayan bedbaht Sinyor Genge idim.

Nitekim eğer üzerinde iyice düşünecek olursanız, bunun başkalarının bize atfettiği o şüphe uyandırmayan pek çok gerçeklik arasında belki de en önemsizi olduğunu anlayacaksınız. Yüzeysel bir değerlendirmeyle, bu tür yakıştırmaların, yanlış varsayımlar, hatalı yargılar, keyfî ithamlar olduğunu söyleriz. Halbuki bizimle ilgili tasavvur edilebilecek her şey, her ne kadar bizim açımızdan gerçek olmasalar bile aslında gerçek olabilecek şeylerdir. Bizim için gerçek olup olmamaları, başkalarının umurunda değildir. Önemli olan, onlar için gerçek olmalarıdır. Hana dikkat edin derim, eğer kendi kendinize verdiğiniz kendi gerçekliğinize sıkı sıkıya tutunmazsanız, onların size yakıştırmış olduğu gerçekliğin sizin doğru gerçekliğiniz olduğuna dahi inandırabilirler sizi. Zannedersem bu deneyimi benden daha fazla yaşamış biri daha yoktur.

Sonuçta, her şeyden habersiz kendimi birden Anna Rosa'ya âşık olmuş halde buldum ve Badla'daki o silahlı kazaya asla hayal bile edemeyeceğim bir şekilde, da bu nedenle karışnm.

Anna Rosa’ya yardım edebilmek adına, onu kollarımda evine kadar taşıyarak yavaşça yatağına yatırdıktan sonra, doktor ve hemşire bulmak için koşturup, ilk müdahalenin yapılışını izlerken, bir anlığına ben de bunun - yani onun Dida’nın söylediklerini doğru sanmış olmasının- mümkün ve doğru olabileceğini hissettim; benim ondan hoşlandığım gerçeğine inanmıştı. İlaçlardan yayılan kötü kokularının adeta hakaretine uğrayan pembeler içindeki odasının mahremiyetinde, yatağının ayak ucuna oturan ben, her şeyi onun ağzından duyma ve açıklamalarını dinleme şansını elde enim. İlk önce, çantasında taşıdığı ve kazaya sebebiyet veren altıpatların hikâyesini anlattı.

Birilerinin kalkıp da altıpatları benim için yanına aldığını ve beni Badla’da görüşmeye tam da bu nedenle çağırdığını ileri sfirebileceğini hayal edip nasıl da içten bir kahkaha koyverdiğini görecektiniz!

Meğer altı yıl önce aniden ölen babasının yelek cebinde bulduğu o altıpatları, o günden beri hep yanında, çantasında raşır-mış. Sedef kakmalı kabzası, parlak ve sağlam çelik gövdesiyle o küçücük altıpatlar, ona oldum olası bir oyuncak gibi görünmüş. Gel gelelim sevimli olduğu kadar o zarif düzeneğinde insana ölümü tattırma gücü barındırıyor olması da onu cezbetmiş ve bazı tuhaf kaygılar ruhunu daraltıp da etrafında dönüp duran

dünyayı anlamsız ve boş bulduğu anlarda onu eline alıp oynadığını; parmaklarını parlak pürüzsüz çeliğinde gezdirip sedef kakmasına dokunduğunda aldığı zevkle, içinden çok kereler altıpatları denemenin geçtiğini bana itiraf etti. Şimdiyse, altıpatların kendi arzusuyla kalbine ya da şakağına ateş etmek yerine, kaza sonucu bir ayağını *ısırarak*, onu topal bırakma ihtimalini ki bu onu çok endişelendiriyordu- doğurmasından dolayı derin bir hoşnutsuzluk duyuyordu. Yeterince sahip olduğu, kontrolü altına aldığı o güç artık yanında, kendisinin emrine amade kalsın istemiyordu. Artık onu *kötü* bir şey olarak görüyordu.

Ya^ğın yanı başındaki komodinin çekmecelerinden birini çekip içindeki altıpatlara dik dik bakarak. ..Kötüsün sen!" dedi.

Peki onunla neden eski şehrin yukarısındaki o manasnrda, Badia’da, rahibe halasının görüşme odasında buluşmayı istemişti? Ya oradaki yedi rahibe, yaralandığını gördükleri halde neden ona yardım etmek yerine, panik halinde kim olduğunu bilmediğim o Monsenyör'ün gelişinden bahsedip durmuşlardı?

Bu gizemli olayın da açıklamasını yaptı.

Richieri piskoposu Monsenyör Partanna'nın, her ay yaptığı gibi o sabah, Badia Grande’deki yaşlı rahibeleri ziyaret edeceğini biliyordu. Yaşlı rahibeler için bu ziyaret, âdeta vaktinden çok önce kucakladıkları bir ahiret mutluluğuna denkti: K^ nedeniyle ziyaretle ilgili bir aksaklık yaşanabilecek olması, rahibelerin o anki en büyük derdiydi. Beni Badla’ya çağırmasının nedeniyse vakit kaybetmeden hemen o sabah piskoposla görüşmemi istemesiydi.

Ben mi? Piskoposla görüşmek mi? Ama neden ki?

Bana karşı tezgâhlanan dolabın tam zamanında önüne geçebilmek için.

Akli dengemin bozulduğu gerekçesiyle işlerden elimi ayağımı çekıem için uğraşmaktaydılar. Dida’nın söylediklerine göre, Firbo, Quantorzo, Dida'nın babası ve hatta bizzat Dida’nın kendisi tarafından delirmiş olduğuma dair bütün deliller toplanıp düzenlenmişti. Firbo’ya karşı savunduğum Turolla’ya ve bankanın tüm çalışanlarına, hatta bir ev bağışlamış olduğum

Marco di Dio’ya kadar pek çok kişi, aklımı yitirdiğime dair şahitlik yapmaya hazırdı.

"Ama böyle yaparsa evini kaybeder,., dedim, Anna Rosa 'nın dikkatini bu ayrıntının üzerine çekme isteğime engel olamayarak. “Eğer akli dengemi yitirmiş olduğumu kanıtlarlarsa bağış işlemi de geçersiz sayılır!”

Anna Rosa, saflığım karşısında kahkahalarla gülmeye başladı. Marco di Dio’ya, aleyhimde onların istediği gibi şahitlik yapması halinde evi kaybetmeyeceğine dair bir vaane bulunmuş olmalıydılar. Üstelik her durumda yalnızca vicdanına kulak vererek bile aleyhimde şahitlik edebilirdi.

Gülmekte olan Anna Rosa, kendisine boş gözlerle baktığımın farkına varıp bağırmaya başladı:

“Öyle ya, delilik bu! Düpedüz delilik! Delilik işte!"

Gel gelelim aslında tüm bu olanları çok eğlenceli buluyor ve onaylıyor; hatta işi varabileceği en üst noktaya, yani bankayı tasfiye edip bana daima düşman olmuş bir kadından kurtulmaya kadar götürebileceğim ihtimali onu daha da keyiflendiriyordu. “Dida’dan mı bahsediyorsunuz?”

“İnanmıyor musunuz?”

“Evet, şimdilerde bana düşman olduğu doğru ama..." “Hayır, daima düşmanınızdı o! Daima!”

Ve bana, kanma hiç de öyle düşündüğü gibi budalanın biri olmadığımı bir süredir anlatmaya çalıştıysa da tüm çabalarının gittiğini; uzun uzadıya tartışmalarına rağmen, karımın dik-kafalılığı nedeniyle, benim tüm yaptıklarıma, tüm söylediklerime aslında hiç de barındırmadıkları bir budalalık ya da sadece bir düşmanın görebileceği bir kötülük atfetmeye niyetli o azmini frenleme girişimlerinin başarısız olduğunu anlattı.

Şaşkınlık içerisindeydim. Anna Rosa’nın bana verdiği bu sırlar sayesinde, gözümde benim düşündüğümden çok başka fakat bir o kadar da gerçek bir Dida canlanmıştı ve bu keşfin dehşetini çok derinden -tam o anda, daha

önce hiç yaşamadığım şekilde-hissetmeye başladım. Benim hakkımda kesinlikle hayal bile edemeyeceğim bir şekilde konuşan bir Dida, bedenime dahi düşmandı. Mahremiyetimize ait tüm hatıralara öyle korkunç bir şekilde ihanet edilmişti ki onları hatırlayabilmek için daha önce farkına varmadığım bu gülünç durumu aşmam ve önceleri hiç hissetmemiş olduğum utanç duygusuna gizlice sığınmam gerekti. Sanki bana ihanet ederken, önce güvenimi kazanıp beni soyunmaya ikna etmiş, sonrasında ise kapıyı ardına kadar açarak beni orada öyle çıplak ve korunmasız halde sergileyip dileyeni içeri alarak beni onların alay ve aşağılamalarına terk etmişti. Üstelik bununla da yetinmeyip ailem hakkında öyle değerlendirmeler, en doğal alışkanlıklarıma ilişkin öyle yargılarda bulunmuştu ki ondan hiç ummayacağım şeylerdi bunlar. Kısacası, çok başka ve gerçekten bana düşman bir Dida ile karşı karşıyaydım.

Yine de, Genge'siyle birlikteyken rol yapmadığından gayet eminim: Genge'siyle birlikteyken, aynen onun tarafından görüldüğü şekilde her yönüyle tam ve içtendi. Onunla geçirdiği hayatın dışında ise başka birisine, o anda işine gelen, hoşuna giden ya da Anna Rosa'nın gözünde olduğunu düşündüğü birisine dönüşüyordu.

Bunda şaşılacak ne vardı ki? Genge'sini aynen karımın biçimlendirdiği haliyle, bir bütün olarak ona bırakıp, kendi arzuladığım başka birisi olamaz mıydım?

Üstelik böyle yapmak yalnız benim için değil, herkes için mümkündü.

Anna Rosa'ya keşfimin sırrını açıklamamalıydım. Karım hakkında ansızın anlamğı şeylerle aklımı çelen ta kendisi oldu. Duruma getirdiğim açıklamanın ruhunu böylesine alt üst edeceğini ve onu o deliliği yapmaya itmeye kadar götüreceğiniyse hayal dahi edemezdim.

Ama önce, Anna Rosa'nın daha fazla geciktirmeme tahammül etmeyeceğini belli eden ciddi bir tavırla bir an önce yapmamı öğütlediği şu Monsenyör ziyaretimi anlatacağım.

İçimdeki ve Dışımdaki Tanrı

Karımın köpeği Bibî'yi dolaştırmaya çıkardığım zamanlarda, Richieri'deki kiliseler bana baş belası olurlardı.

Bibl ne pahasına olursa olsun kiliselere girmek istiyordu.

Onu azarladığımdaysa arka ayaklarının üzerine oturup havaya kaldırdığı iki ön patisinden birini sallar, hapşırır, bir kulağı yukarıda diğeri aşağıda öylece durup bana bakar, onun gibi güzel bir köpekçiğin kiliseye girmeye hakkının olmayışına, hunun mümkün olmayışına inanamadığını anlatmaya çalışırdı. Oraya kimsenin girip çıktığı yoktu ki!

“Kimse yok mu? Kimse girip çıkmıyor da ne demek Bibi?” derdim ona. "Kiliseler, insani duyguların en saygıdeğer olanıyla doludurlar daima. Sen bunu anlayamazsın çünkü ne mutlu sana ki insan değil, yalnızca bir köpeksin. Oysa insanlar nasıllardır, biliyor musun? Duyguları için de bir ev inşa etme ihtiyacı duyarlar. Duygularına kendi içlerinde, yüreklerinde sahip olmak yetmez onlara: Onları dışarıda da görmek, onlara dokunmak ister ve bu yüzden onlar için de bir ev inşa ederler."

Bu zamana dek Tanrı inancımı içimde, kendi bildiğim şekilde taşımak bana yetmişti. Başkalarının inancına saygı duyduğum için de kiliseye girmek isteyen Bibl'ye daima engel olmuştum; gel gelelim yalnız onu sokmamakla kalmıyor, kendim de girmiyordum. Başkalarının inşa ettiği bir eve gidip diz çökmek yerine, duygumu, inancımı kendi içimde taşıyor ve diz çökmeden, ayakta durarak muhafaza etmeye çalışıyordum.

Richieri'de artık tefeci olarak bilinmek istemediğimi söylediğimi duyan karımın kahkahalarıyla yaralanan içimdeki *yaşayan nokta,* hiç şüphesiz Tanrı idi: İçimdeki Tanrı, yaralandığını hissetmiş ve yine içimdeki Tanrı, diğerlerinin Richieri'de beni tefeci olarak anmalarına artık tahammül edemez olmuştu.

Ama bunu gidip de Quantorzo ya da Firbo'ya, yahut bankanın diğer ortaklarına söylesem ellerine deliliğime dair yeni bir delil daha verdiğimle kalacaktım.

Aksine herkesin gözünde çoktan deli damgasını yemiş olan içimdeki bu Tanrı'nın, elinden geldiğince, mümkün olduğunca derin bir acı ve pişmanlık

sergilemek suretiyle dışımdaki Tanrı’yı -bir evi ve kendisinde sonsuz derecede bağlı ve inançlı birçok hizmetkârı olan, dünyada sevilmesi ve kendisinden korkulması için olağanüstü bir zekâ ve beceriyle inşa edilen bilge mi bilge Tanrı'yı- ziyaret ederek, ondan yardım ve koruma talep etmesi gerekiyordu.

Zira Firbo ya da Quantorzo'nun bu Tanrı'ya deli demeye yeltenmeleri gibi bir tehlike söz konusu olamazdı.

Rahatsızlık Veren Piskopos

Monsenyör Partanna’yı görmeye Piskoposluk Sarayı’na gittim.

Richieri’de anlatılanlara göre, bu göreve getirilişinin ardında, Roma’daki güçlü piskoposlann telkini ve kapalı kapılar ardında yapılan girişimler yatıyordu. Gerçek şu ki, birkaç yıldır Richie-ri piskoposluk bölgesinin yönetimini üstlenmesine rağmen hâlâ hiç kimsenin ne sempatisini ne de güvenini kazanabilmiş değildi.

Richieri halkı, selefi merhum Ekselansları Monsenyör Vival-di’nin sergilemekten kaçınmadığı cömertliğine, eğlenceli ve nazik üslubuna, şatafatına alışmış olduğundan, yeni piskoposu pelerinine sarınmış halde, kendisine eşlik eden iki sekreterinin arasında Piskoposluk Sarayı'nın merdivenlerini yürüyerek inişini görenler, bir anda yüreklerinin sıkıştığını hissetmişlerdi.

Yürüyen bir piskopos mu?

Kasvetli bir kaleyi andıran Piskoposluk Sarayı, kentin en yüksek tepesinin üzerine kurulu olduğundan, o güne dek bütün piskoposlar kırmızı sorguçları ve püskülleri olan iki güzel atın çektiği bir faytonla kente inmişlerdi.

Gel gelelim Monsenyör Partanna, henüz atama töreni sırasında yaptığı konuşmada piskoposluğun onur değil, hizmet mekânı olduğunu söylemişti. Göreve gelir gelmez de hizmetçileri, aşçıyı, fayton sürücülerini ve ahır görevlilerini işten çıkarıp faytonla

seyahat etme alışkanlığına son verdi ve Richieri piskoposluğu İtalya'daki en zengin piskoposluklar arasında olmasına rağmen, tasarruf amaçlı sıkı tedbirler almaya başladı. Selefi tarafından çokça ihmal edilmiş piskoposluk sınırları içindeki rahiplik ziyaretlerini de aynen kilise kanunlarının arzuladığı şekilde, büyük bir titizlikle yapmaya başladı; tüm ulaşım ve haberleşme zorluklarına rağmen yolculuklarını kiralık bir faytonla yahut eşek veya katır sırtında gerçekleştiriyordu.

Anna Rosa'nın anlattıklarına göre, kentteki beş manastırın Badia Grande'deki artık her türlü işlevsellikten yoksun o yaşlı rahibeler hariç tüm rahibeleri, göreve gelir gelmez koyduğu sıkı kurallar nedeniyle ondan nefret etmişlerdi; öyle ya, artık ne kurabiye ne de likör hazırlayıp satabileceklerdi; gümüş kurdelelerle sarıp paketledikleri lezzetli ballı badem kurabiyeleri ile anason ve urçın kokulu o leziz likörleri üretmeleri, nakış ve süsleme eşyası yapmaları, kutsal giysiler dikmeleri yasaktı -sadece çorap örmelerine izin verilmişti; son olarak ise günah çıkarmak için kendilerine bir rahipleri olmayacak, herkes gibi onlar da hiçbir ayırım gözetmeksizin sadece cemaate liderlik eden pederin huzurunda günah çıkaracaklardı. Piskopos, kiliselerdeki rahiplere daha da ağır kurallar getirmiş, yani uzun lafın kısası kiliseyi temsil eden görevlilerin yaptıkları tüm işlerin yakından takip eder olmuştu.

Böyle bir piskoposun varlığı, Tanrı'ya olan inanç ve bağlılıklarını kendi içlerinde saklamayıp onun için dışarıda güzel ve bağışlanma ihtiyaçlarının büyüklüğü oranında haşmetli bir ev yapmış olanlar için, oldukça rahatsız ediciydi. Benim içinse, dileyebileceklerimin en iyisi olduğunu söylemeliyim. Herkes tarafından sevilen ve el üstünde tunılan selefi Ekselansları Monsenyör Vivaldi burada olsaydı, beni olduğu kadar Firbo, Quantorzo ve diğer herkesi memnun edebilmek için şüphesiz her yöntemi deneyerek, hem vicdanımı hem de bankayı kurtarıp her şeyi yoluna koymaya çalışırdı.

Oysa ben şu anda ne kendimi ne de başkalarını yoluna koyabilecek bir halde olmadığımın farkındaydım.

Monsenyörle Görüşme

Monsenyör Pananna beni Piskoposluk Sarayı’nın eskiden şansölyelere tahsis edilen geniş salonunda kabul etti.

Burnumun o fresklerle bezenmiş -gerçi Üzerlerini örten kalın toz katmanı nedeniyle zorlukla seçilebiliyorlardı ama neyse-kasvetli tavanın kokusuyla doluşunu bugün hâlâ hisseder gibiyim. Önceki piskoposların sıvası sararmış yüksek duvarlarında asılı portreleri de toz içindeydi; gelişigüzel oraya buraya asılmış, dolapların, rafların üzerine konmuş kimi portreler ise solmuş, güve-lenmiş ve küften zarar görmüştü.

Salonun uzak ucundan gökyüzünün boşluğuna açılan camları puslu o iki büyük pencerenin öyle sonsuz bir hüznü vardı ki... Camlar, ansızın bütün gücüyle esmeye başlayan rüzgâr tarafından şiddetle sarsılıyorlardı: Richieri'nin bütün evlere endişe salan o korkunç rüzgârıydı esen.

Tüm öfkesiyle çığlık çığlığa esen lodosun o camları düşürmesi an meselesiymiş gibi görünüyordu. Monsenyör ile yaptığımız sohbet boyunca bize eşlik eden keskin ve şiddetli uğultular, kasvetli ve hiç bitmeyecekmiş gibi gelen uzun iniltiler, çoğu zaman dikkatimi dağıtıp Monsenyör'ün sözlerini kaçırmama neden oluyor, anlamlandıramadığım biçimde beni serseme çeviriyor, zamanın ve hayann geçiciliğine ve anlamsızlığına dair daha önce hiç hissetmediğim bir üzüntü duymama yol açıyordu.

O büyük pencerelerden birinden, karşıdaki eski bir evin balkonu görünüyordu. Bakarken, balkonda ansızın beliren adam, sırf o zevki tadabilmek için uçmayı denemek gibi çılgınca fikirle yatağından kaçmış olmalıydı.

Kendisini öfkeli rüzgara bırakmış, bakıldığında tiksinti uyandıracak kadar zayıf bedeninin arkasında bir pelerin gibi tuttuğu yatak örtüsünü uçuşturuyordu: Kollarını açmış, kırmızı yün örtüyü elleriyle tutarak omuzundan aşağı bırakmıştı. Ve gülüyordu; cin çarpmışa benzeyen gözlerinden akan gözyaşlarının ışıltısıyla gülerken, alev tutamlarını andıran uzun kızıl saçları da havada uçuşup duruyordu.

Bu görüntü beni öylesine şaşırtmıştı ki, bir yerden sonra, Monsenyör’ün, etkili hitabetinden besbelli memnun bir halde uzunca bir süredir kendini

kaptırıp devam ettiği vicdan azabı konulu ciddi söylevini bir işaretle kesip dışarıda olup bitenleri göstermeden edemedim.

Dönüp bakmakta gecikmeyen Monsenyör başkalarının görevini yüklenen o kimselere özgü iç çekmeyle karışık gülümsemesiyle, “Ah, evet: Orada zavallı delinin biri oturuyor,.. dedi.

Bunu öyle umursamaz bir ses tonuyla söyledi ki uzunca zamandır gözlerinin önünde olup biten bu olaya alışmış gibiydi; bir anda içimde, korkuyla irkilmesini sağlamak için güçlü bir dürtü hissettim ve «Hayır, bahsettiğiniz deli orada oturmuyor. Burada, tam yanınızda duruyor, Monsenyör. Uçmayı isteyen o deli benim,» diyerek onu uyarmak istedim

Kendimi frenledim ve aklımdan geçenleri söylemedim. Aksine, onun umursamaz tavrını takınarak:

“Ortada kendisini balkondan aşağıya atması gibi bir tehlike yok mu sizce?” diye sordum.

"Hayır, yıllardır böyle yapar,.. diye cevapladı Monsenyör. “Zararsızdır, zararsız."

İçgüdüsel olarak, kesinlikle istemdışı bir şekilde, "Aynı benim gibi," diye kaçırdım ağzımdan.

Bu sözlerim üzerine Monsenyör’ün olduğu yerde sıçraması kaçınılmazdı. Fakat hemen ardından ona öyle sakin ve gülümser bir yüz ifadesiyle haktım ki kendini toparlaması hiç de uzun sürmedi. Vakit kaybetmeden Sinyor Firbo, Sinyor Quantorzo, kayınpederim ve karımın, yani kısacası beni kısıtlayıp işlerden elimi ayağımı çekmemi isteyenlerin ileri sürdükleri “delilik” iddiaları kapsamında, kendimin de zararsız olduğumu anlatmak istediğimi ekledim.

Yatışan Monsenyör, vicdan azabı konulu söylevine bıraknğı yerden devam eni; ona göre benim durumuma en uygun konu olmanın yanı sıra, her halükârda kendi ruhani gücünün prestijini ve otoritesini, düşmanlarımın çevirdiği dolaplar ile kötü niyetlerine karşı kullanabileceği tek alandı da.

Durumumun aslında tahmin ettiği gibi tam anlamıyla bir vicdan vakası olmadığını anlatmayı başarabilir miydim acaba?

Kendimi riske atıp durumu anlamasını sağlamaya çalışmam halinde, onun da gözünde hemen deli damgasını yiyiverecektim.

Artık tefeci olarak anılmayayım diye bankadaki tüm paramı çekmemi isteyen içimdeki Tanrı, sonradan inşa edilen her şeye düşman olan bir Tanrı idi.

Oysa buraya gelerek kendisinden yardım ve koruma talep ettiğim Tanrı, her şeyi sonradan inşa edenin ta kendisiydi. Evet, paramı geri alabilmem için bana yardım edecekti etmesine fakat paranın bir kısmının, insani duyguların en saygıdeğerlerinden bir diğerinin daha -yardımseverlikten bahsediyorum- onuruna, hiç değilse bir adet ev inşa etmek için kullanılması şarnyla.

Monsenyör sohbetimizin sonunda dini bir tören gerçekleşti-riyormuşçasına bir tavırla, "Böyle yapmak istemez misin yoksa?” diye sordu.

Böyle yapmak istediğimi söylemek zorunda kaldım.

Bunun üzerine, masanın üzerinde öylece utangaç utangaç duran kararmış ve dili körelmiş ufak gümüş çanı çaldı. Papazın sarışın ve hayli solgun benizli genç öğrencisi kapıda belirdi.

Monsenyör ondan, katedralin kilise hukukçusu ve aynı zamanda Oblati Yatılı Okulu'nun de müdürü olan ve öncesinde bekleme odasına aldırdığı Don Antonio Sclepis’i çağırmasını istedi. Benim için doğru kişi oydu.

Bu rahibi şahsen olmasa da ünü sayesinde tanıyordum. Bir keresinde babamın isteği üzerine Oblati Yatılı Okulu’na bir mektup götürmüştüm; kentin en yüksek noktasında, Piskoposluk Sara-yı’nın az ötesinde yer alan dörtgen şeklindeki geniş tarihi yapının kasvetli dış yüzü, zamana ve kötü hava koşullarına yenik düşüp yıpranmışken tam tersine içerisi aydınlık, havadar ve bembeyazdı. Vilayet sınırları dahilindeki altı ila on dokuz yaş arasındaki tüm yetim ve öksüz, fakir çocuklara ev sahipliği yapan bu okul, onları çeşitli sanat ve meslek dallarında yetkin kılmayı amaçlardı. Orada öylesine katı bir disiplin uygulanırdı ki Oblati’de eğitim gören zavallı

çocukların okul kilisesinin orgu eşliğinde her sabah ve her akşam ettikleri dualar, aşağıdan geçenlerin kulağına hapishane mahkumlarının yakarışları gibi gelirdi.

Dış görünüşüne bakıldığında, kilise hukukçusu Rahip Scle-pis’in, ne kadar büyük bir otorite ve güç sahibi olduğunu tahmin etmek mümkün değildi. Yaşadığı yüksek tepenin tüm o havası ve aydınlığı, yalnızca rengini soldurmakla kalmamış, aynı zamanda da seyrekmişçesine uzun ve ince yapılı olan rahip, neredeyse saydam görünüyordu; titrek elleri şeffaflık derecesinde zayıf, çekik gözlerini örten gözkapakları ise bir soğan zarından daha narindi. Aralarından sık sık tükürük şeritleri sızan uzun, beyaz dudaklarının arasından süzülen sesi titrek ve tiz; aynı dudaklarda beliren gülümsemeyse bc_4 ve anlamsızdı.

İçeri girip de Monsenyör tarafından vicdan azabım ve niyetlerim hakkında bilgilendirilir bilgilendirilmez, benimle büyük bir hızla, bir elini omuzuma koymak suretiyle oldukça samimi bir havada, «sen,. diye hitap ederek konuşmaya başladı.

“Güzel, gayet güzel evladım! Bu büyük acıyı çekiyor olman hoşuma gitti. Tanrı’ya bunun için şükretmelisin. Acı seni kurtaracaktır, evladım. Acı çekmek istemeyen tüm o budalalara karşı sert bir tavır takınmak gerek. Sana gelince, yazgın seni çok ama çok acı çekmeye mahkûm etmiş; öyle ya, babanı düşünürsek... Ah zavallı, ne büyük kötülükler yaptı! Senin ebedi cezan, babanla ilgili düşüncelerin olsun; Sinyor Firbo ve Sinyor Quantorzo’ylaysa bırak ben mücadele edeyim! Bütün yetkilerini elinden almak mı istiyorlar? Onları icabına bakacağımdan hiç şüphen olmasın!” Piskoposluk Sarayı'ndan ayrılırken, bütün yetkilerimi elimden almak isteyenlere karşı zafer kazanacağımdan emindim fakat ruhumu saran bu kesinliğin ve zaferimin bedeli olarak, Piskopos ve Rahip Sclepis ile yaptığım anlaşma ile vaat ettiğim yeni işler beni ileride nasıl biri olacağıma dair, sonu olmayan hir kuşkular denizinin ortasına atmıştı: Yersiz, yurtsuz, ailesiz, çırılçıplaktım.

Beklerken

O anlığına elimde Anna Rosa'dan ve yatakta iyileşmeyi beklerken kendisine vermemi istediği dostluktan başka bir şey kalmamıştı.

Ayağı sargılı halde olduğu yerde yanyor ve doktorların korktuğu gibi topal kalacak olursa bir daha asla yataktan kalkmayacağını söylüyordu.

Uzun süren yatak istirahatinin getirdiği solgunluk ve bitkinlik ona, eski halinin aksine, ayrı bir güzellik katmıştı. Gözlerinin ışığı daha yoğun, daha koyu, neredeyse karanlıkn. Uyuyamadığı-nı; salık bırakılmış o gür, siyah, az kıvrımlı ve kuru saçları, sabahları yastığın üzerinde karmakarışık dururken kokusuyla nefesini kestiğini; bir kuaförün ellerinin kafasında dolaşmasından tiksinti duymasa gidip saçlarını hemen kestireceğini söylüyordu. Bir sabah, saçlarını benim kesip kesemeyeceğimi sordu. Cevap vermekteki utangaçlığımı görüp güldü; sonra da çarşafı yüzüne kadar çekip, ardına saklanmış halde uzun süre sessizlik içinde kaldı.

Örtünün altından, olgun bakirenin dolgun vücudunun kışkırtıcı hatları seçilebiliyordu. Dida'dan bildiğim kadarıyla yirmi beş yaşındaydı. Yüzünü çarşafın ardına sıklamış halde öylece dururken, örtünün altında beliren vücuduna bakmaktan kendimi alamayacağım düşünüyordu şüphesiz. Beni sınıyor, kışkırtmaya çalışıyordu.

Dağınık haldeki pembemsi odanın loşluğunu saran sessizlik, bu nıhaf yaratığın içinde barındırdığı anlık arzuların, uzun zaman-

dır boşuna beklediği bir hayatı ne doğurması ne de var etmesinin mümkün olduğunu biliyormuş gibi görünüyordu.

Onda, devam etmeye ve yerleşmeye niyetli her şeye karşı bir mutlak tahammülsüzlük olduğunu anlamıştım. Yapağı her şey, her arzusu ya da her düşüncesi geçici bir an için ortaya çıkıyor, bir sonraki an ise ondan çoktan uzaklaşıp gitmiş oluyorlardı; onların hala orada, içinde olduldarını fark etmesi halindeyse sinirli huysuzluklar, öfke patlamaları ve hana öfkeyle karışık tutarsızlıklar gösteriyordu.

Anladığım kadarıyla, her ne kadar bazı zamanlar ondan da hiçbir şekilde hoşnut olmadığını göstermiş ve hatta nefret eniğini söylemiş olsa bile, sadece bedeninden memnuniyet duyuyordu. Gel gelelim aynanın karşısında

sürekli her bir yanına, her hattına bakmaktan da geri kalmıyordu; bütün duruş biçimlerini deniyor, sürekli parlak, canlı ve derin bakışlı gözlerindeki bütün ifadelerin, titreyen burun deliklerinin, kibirli kırmızı ağzının, kıvrak çenesinin neler yapabileceğine bakıyordu. Hayatta kaldığı sürece oynayacağı bir oyunda -anlık bir cilve ya da tahrik oyununda- işine yarayabilecekleri düşüncesiyle değil, başka türlü, adeta bir aktrise özgü bir zevkle bakıyordu kendisine.

Bir sabah onu yatağında uzanmış, yüzündeki acıma ve sevgi dolu gülüşü, yanından hiç ayırmadığı aynasında, gözlerinde neredeyse çocuksu muzır bir ışıkla uzun uzadıya incelerken buldum. Sonrasında o gülümsemenin tıpatıp aynısını, canlısını, sanki o an benim için, tam da içinden geldiği için gülümsüyormuşçasına yüzüne yerleştirdiğini gördüğümde içimden bir isyan duygusu kabardı.

Ona aynası olmadığımı söyledim.

Fakat hiç de üzerine alınıp gücenmedi. Bana o an yüzünde gördüğüm gülümsemenin, kendisinin ayna karşısında görüp çalıştığı gülümsemeyle aynı olup olmadığını sordu.

Bu ısrarından rahatsızlık duyarak, “Bunu nasıl bilebilirim? Ben sizin aynada o gülüşü nasıl gördüğünüzü bilemem ki. Yüzünüzde o gülüşle bir fotoğrafınızı çektirseniz ya,” diye cevapladım.

"Bir tane var,” dedi. "Büyük bir tane. Dolabın en alt çekmecesinde. Onu bana uzatır mısınız, lütfen?”

Çekmecede bir sürü fotoğrafı vardı. Bazıları eski bazıları yeni birçok fotoğrafını gösterdi.

"Hepsi ölü," dedim.

Aniden dönüp bana baktı.

"Ölü mü?”

“Her ne kadar canlı görünmek isteseler de..."

"Bu gülümsediğim fotoğraf da mı öyle?"

"Ve şu düşünceli göründüğünüz de, şu gözlerinizi yere diktiğiniz de..."

"Ama ben burada hayattayken, nasıl ölü olabilirler ki?”

"Ah evet, hayattasınız siz: Çünkü şu anda kendinizi görmüyorsunuz. Aynanın karşısına geçip kendinize baktığınız anda ise arnk yaşamıyor olacaksınız."

"Nedenmiş o?”

"Çünkü eğer kendinizi görebilmek istiyorsanız, hayatın ta kendisini bir an için de olsa durdurmanız gerekir. Fotoğraf makinesinin karşısına geçtiğinizdeki gibi. Orada poz veriyorsunuz siz. Ve poz vermek, bir an için de olsa bir heykele dönüşmek demektir. Hayat ise hiç durmadan hareket eder ve bu nedenle kendisini asla gerçekten de göremez."

"Yani yaşarken aslında kendimi hiç göremediğimi mi söylüyorsunuz?"

"Benim sizi görebildiğim gibi asla. Ben tabii ki sizi değil, yalnızca bana ait bir imgenizi görüyorum. Siz ise yaşadığınız sürece kendi imgenizi, anlık çekilmiş birkaç fotoğrafınızda görebilirsiniz belki -ki o da mutlak nitelikte olmayacaktır. Hana muhtemelen o fotoğraflar sevimsiz bir sürpriz gibi görünmüşlerdir gözünüze. Kim bilir, o fotoğraflarda gördüğünüz saçma sapan bazı hareketler yapan kişiyi tanımakta, kendinizle özdeşleştirmekte güçlük çekmiş dahi olabilirsiniz."

“Doğru.”

"Kendinizi ancak poz verdiğinizde, yani bir heykele dönüştüğünüzde tanıyabilirsiniz. Hayatta olan bir kişi ise yaşamakla meşguldür ve kendini göremez. Kendini tanımak, ölmek demektir. Siz yalnızca buna değil tiim aynalara uzun uzun bakıp duruyorsunuz çünkü aslında yaşamıyorsunuz; yaşadığınızı bilmiyor, yaşayamıyor, yaşamak istemiyorsunuz. Kendinizi tanımayı gereğinden fazla istiyor ve tam da bu yüzden yaşamıyorsunuz.”

"Hiç de öyle değil! Aksine, bir anlığına dahi olduğum yerde durmayı başaramam ben.”

"Ama kendinizi daima görmek istiyorsunuz. Hayattayken yaptığınız her eylemde. Her davranışınızda, her hareketinizde kendi görüntünüz hep gözünüzün önünde sanki. Ve tahammülsüzlüğünüz belki de bundan kaynaklanıyor. Siz, hissiyatınızın kör olmasını istemiyorsunuz. Onu gözlerini sürekli açık tutmaya ve karşısına koyup durduğunuz aynada kendisini görmeye mecbur ediyorsunuz. Ve hissiyatınız aynada kendisini gördüğü an donup kalıyor. Sürekli bir aynanın karşısında yaşamak mümkün değildir. Aksine, kendinizi asla görmemek için çaba gösterin derim. Zira ne kadar uğraşsanız da kendinizi asla başkalarının sizi gördüğü biçimde tanıyamayacaksınız. O halde kendinizi sadece kendiniz için tanımanızın ne anlamı var ki? Hatta ileride neden ille de aynanın size iade ettiği o görüntüye sahip olmak zorunda olduğuıı ..zu anlayamaz duruma bile gelebilirsiniz.”

Gözlerini bir noktaya dikip uzunca bir süre düşündü.

Bu konuşmanın ve ruhumdaki tarifsiz işkencelerle ilgili anlattıklarımın ardından, onulmaz yalnızlığımızın o sonsuzluk kadar uzun gelen anda, korkunç olduğu kadar da açık ve net bir biçimde, tüm gerçekliğiyle benim gibi onun da gözlerinin önüne seriliverdiğinden eminim. Her nesnenin görüntüsü, bizi ürkünç bir şekilde soyutluyordu. Ve bu yalnızlığın ortasında ona dışarıdan bakıp bir şekilde sınıflandıran diğerleri onu kim bilir nasıl görüyorlarken, kendisinin dahi yaşadığını göremedikten sonra, sahip olduğu o yüzü taşıması için artık hiçbir neden kalmadığım düşünmüştü belki de.

Bütün gurur kalkanları düşmiiştü.

Her şeyi, başka gözlerin nasıl gördüğiinü bilemeyen gözlerle görmek.

Birbirini anlamadan konuşmak.

Kendisi için bir şey olmasının hiçbir değeri kalmamışn.

Ve hiçbir şeyin kendisi için gerçek olmadığı bir dünyada, hiçbir şey gerçek olamazdı. Herkes kendince gerçek olduğuna inanır ve bu gerçek olma

durumunu kendine uyarlayıp yalnızlığını gidermeye çalışır, hayannı bir şekilde günbegün doldurmaya çalışırdı.

Yatağının ucunda oturmuş, yüzümde kendime yabancı, onunsa anlaması imkânsız bir ifadeyle öylece duruyordum; birbirimizin yalnızlığında boğulmuştuk; orada öylece karşımdaydı; yatağına uzanmış, uzaklara dalıp gitmiş donuk gözleri ve solgun yüzüyle, bir dirseğini yastığa dayamış halde dağınık saçların sardığı başını bir eliyle tutuyordu.

Ona söylediğim her şeyi, karşı koyulmaz bir ilgiyle dinliyor ve aynı anda bir çeşit tiksinti de duyuyor, hana ara ara neredeyse öfkeleniyordu: Sözlerimi açgözlü bir dikkatle dinlerken gözlerinde çakıp sönen öfke şimşeklerini görüyordum.

Buna rağmen konuşmamı sürdürmemi, aklımdan geçen her şeyi, görüntüleri, düşünceleri ona anlatman istiyordu. Ben de neredeyse hiç düşünmeden konuşuyordum -aslında bizzat duygularımın, acı veren gerilimlerini boşaltmaya ihtiyaç duyuyormuşça-sına kendi kendilerini anlamklarını söylesem daha doğru olacaktı.

“Bir pencereye yanaşırsınız; dünyaya bakarsınız ve dünyanın size göründüğü gibi olduğuna inanırsınız. Aşağıda yoldan geçip giden insanlar görürsünüz; onlara yukarıdan, o pencereden baktığınızdan görüş açınız genişlemiştir ve bu nedenle aslında büyük olan o insanlar size küçük görünürler. Bu büyüklüğü kendi içinizde hiuetmemeniz mümkün değildir; çünkü bir arkadaşınız şu an yoldan geçti ve siz onu tanıdınız diyelim, ki ona böyle yukarıdan baktığınız surece size bir parmağınızdan daha büyük görünmeye-cektir. Peki ya aklınıza, ona seslenip, «Burada pencerede durmuş aşağıya bakarken size nasıl göründüğümü söyler misiniz lütfen?» diye sormak gelirse? Fakat bu olmayacaktır çünkü aşağıdaki yoldan geçenlerin zihinlerinde, size ve sizin durup baktığınız pencereye dair bir imgenin bulunabileceğini düşünmezsiniz. Yoldan geçen küçük insanlar olarak sizin geniş bakış açınız dahilinde kendilerine bir anlığına yer bulan o diğer kişilerin gerçekliğini oluştururken onlara atfettiğiniz koşulları, kendinizden ayrı görmeye çalışmalısınız. Gel gelelim bu çabayı göstermezsiniz çünkü içinizde, onların pencerenize ve size nasıl bir imge atfetmiş olduklarına yönelik hiçbir şüphe uyanmaz: Yüksekteki küçük pencereniz, pek çok pencereden yalnızca biri tanesidir; sizse pencerede öyle

ufacık tefecik görünür, havaya kaldırdığınız ufacık kolunuzu sallayıp durursunuz.”

Yaptığım tasvirde kendisini görüyordu -yüksek bir pencerede küçük, pek küçük kalmış, kolu havada el sallayan kişi oydu-, sonra güldü.

Şimşekler çakıyor, havada adeta debeleniyorlardı; ardından odaya yeniden sessizlik hakim oluyordu. Anna Rosa’nın birlikte yaşadığı ihtiyar halası, ara sıra bir gölge gibi beliriyordu; şişman ve donuk tavırlı kadının kocaman mavi gözleri, korkunç biçimde şaşıydı. Odanın daimi loşluğunda, solgun ve şiş ellerini göbeğinin üzerine yerleştirmiş halde bir süre eşikte dikiliyor, akvaryum içinde sergilenen bir canavarı andırıyor, bir süre sonra hiçbir şey söylemeden çekip gidiyordu.

Anna Rosa halasıyla gün boyu birkaç kelime anca konuşuyordu. Kendi kendisiyle, kendi kendisine yeterek yaşıyordu: Okuyor, tahammülsüzce de olsa hayal kuruyor fakat okuduklarından da hayallerinden de çabuk sıkılıyordu; dışarıya alışveriş yapmaya çıkıyor, o ya da bu arkadaşını görmeye gidiyordu fakat hepsi de aptal ve boş geliyorlardı ona; arkadaşlarını şaşırtmaktan hoşlanıyor fakat sonrasında eve döndüğünde, kendisini yorgun ve her şeyden bezmiş hissediyordu. Ani bir parlama ya da dolaylı yollardan anlatmak istediği şeylere dair ansızın söylediği bir sözden kendilerini belli eden karşı konulmaz bazı tiksinti nöbetleri, doktor olan babasının kütüphanesinden alıp okuduğu tıp kitaplarından kaynaklanıyor olmalıydı. Asla evlenmeyeceğini söylüyordu.

Benim hakkımda ne gibi bir düşünceye sahip olduğunu bilmem mümkün değil. Bana olağanüstü bir ilgi gösterdiğiyse ortadaydı; kendi düşüncelerime daldığım ve her şeyin belirsiz olduğu o günlerde, ona şüphesiz yitik biri olarak görünmüştüm.

Bu belirsizlik her sınırdan, her türlü destekten kaçıp içime sığınıyor ve elle tutulur her biçimden, aynen denizin kıyıdan çekilmesi gibi neredeyse içgüdüsel olarak geri çekiliyordu artık; gözlerimde dalga dalga hareket eden bu belirsizliğin onu cezbetti-ği ortadaydı fakat bazen onu az da olsa eğlenceli bulduğu yönünde tuhaf bir izlenim edinmiyor da değildim; nihayetinde içinde olduğumuz durum hayli gülünçtü: Yatağının ucunda inanılması güç ruh halleri içinde bir adam oturuyor ve paramparça olmuşa,

dağılmışa benzeyen bu adam, Sclepis'in yardımıyla parasını bankadan alıp da her şeyden arınıp temizlendiğinde, yarınını nasıl yaşayacağını bilmiyordu.

Aynen kusursuz bir delinin yapacağı gibi son virajı dönerek beklediği sonuçlara varmak üzere olduğumdan emindi. Ve bu durum onu müthiş eğlendiriyordu; bir yandan da, karımla arasında geçen tartışmalardan yola çıkarak, tam böyle deli olduğumu değil ama, her halükarda sıradan bir adam olmadığımı, başkalarından farklı olduğumu, benden günün birinde olağanüstü bir şey yapmamın beklenebileceğini tahmin etmiş olmaktan gurur duyuyordu. Başkalarına ve özellikle de karıma benimle ilgili düşüncelerinde haklı olduğunu göstermek adına, beni hemen görüşmeye çağırmakta, diğerlerinin bana karşı olan kötü niyetli planları hakkında bilgilendirmekte ve beni Monsenyör'e gitmeye teşvik etmekte acele etmişti; şimdiyse yatağının ucunda onırmuş gördüğü benden -her nasıl görüyorsa artık- fazlasıyla memnundu; hiçbir şeyi ve hiç kimseyi umursamadan, kararlı ve sakin bir tavırla yalnızca kaçınılmaz olanın meydana gelmesini bekliyordum.

Bununla beraber, beni asıl öldürmek isteyen oydu; ne zaman ki ona her çağını, her evresini yitirmiş bir zamanın sonsuz uzaklığından bakıyor olmamdan büyülenip buna bir cevap aramaya başlamış ve ona tanırmış olduğum ve onu biraz da güldüren bu memnuniyetten, nezdimde bir acıma hissinin baş gösterdiği o aşamaya geçmişti, işte tam o anda öldürmek ister olmuştu beni.

Nasıl olup bittiğini tam olarak bilmiyorum. Ben, ona o sonsuz uzaklıktan bakarken artık hatırlamadığım sözler söylemiş, Anna Rosa ise o sözlerde içimde duyumsadığım tüm hayatı, olabileceğim her şeyi ona bağışlamak, onun beni isteyebileceği gibi ve benim için hiç kimse, evet hiç kimse olan birine dönüşmek için yanıp tutuştuğumu açık eden o güçlü arzuyu hissetmişti. Yattığı yerden kollarını bana doğru uzattığını, beni kendisine doğru çektiğini biliyorum.

Kısa bir süre sonra yastığın altında sakladığı altıpatlarla göğsümden ölümcül bir yara alınış ve kör olmuş halde, aynı yataktan yere yuvarlandım.

Sonrasında kendisini savunurken ileri sürdüğü gerekçe doğru olmalıydı; yani onu beni öldürmek istemeye iten, o günlerde ona söylediğim tüm o sözlerin tuhaf cazibesine kapılıp tam ortasına sürüklendiğini fark eniği eylem karşısında ansızın duyduğu o içgüdüsel dehşet olmuştu.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Hâkimin Zamana ihtiyacı Var

Sıradan yargı işlemleri söz konusu olduğunda, aceleden dolayı yakınıldığı pek görülmemiştir.

Nitekim Anna Rosa'ya karşı açılan davayı takip etmekle görevlendirilen hâkim, hem karakter hem de prensip itibarıyla dürüst olunca, işinde büyük bir titizlik göstermiş; olayın nasıl meydana geldiğini anlamak için pek çok tanık dinleyip pek çok kanıt toplamış ve ancak aylar sonra bir sonuca varabilmişti.

Anna Rosa'nın odasından alınıp hastaneye götürülüşümün hemen ardından yapılan ilk sorgulamada, benden herhangi bir cevap alması mümkün olmamıştı. Doktorların ağzımı açmama izin vermelerini takiben yanıtladığım ilk soruyla ise, beni sorgulayan kişiyi değil kendimi güç durumda bırakmıştım.

Şöyle dedim: Anna Rosa'nın yattığı yerden kollarını bana doğru uzatmasına yol açan acıma duygusundan, beni hedef alan o şiddet eyleminde bulunmasını sağlayan içgüdüsel dürtüye geçişi yıldırım hızıyla gerçekleşmişti; o sırada kışkırtıcı bedeninin sıcaklığını hissedip adeta körleşen benimse nasıl olup da ansızın altıpatları yastığın altından çıkarıp ateşlediğini anlamaya gerçekten de ne zamanım olmuş ne de bunu yaptığını fark edebilmiştim. Öyle ki, beni kendisine doğru çekmekteki amacının beni öldürmek istemesi olduğu gerçeğini kabul edilebilir görmediğim için, beni sorgulayan kişiye tüm samimiyetimle olayın bana muhtemel görünen açıklamasını yaptım: Aynen onun ayağının yaralanması gibi benim de

yaralanmam bir kazadan ibaretti ve tabii bu durum ispat da edilebilirdi; o anda altıpatlar yasnğın altında durmaktaydı ve doğrulma-sna yardım

etmemi isteyen hastayı kaldırma çabalarım sırasında, tabancaya çarpıp patlamasına neden olmuş olmalıydım.

Kanımca cevabımın yalnızca son kısmı yalandı (gerekli bir yalan); aksine anlattıklarım beni sorgulayan kişiye öylesine baştan aşağı utanmazca gelmişti ki sert bir şekilde azarlanmaya layık görüldüm. Adaletin, beni yaralayan kişiden kopardıkları ve her şeyi açıklayan itirafı sayesinde yerini bulacağını söyledi. Bunun üzerine ben de samimiyetimi kanıtlamak için duyduğum dayanılmaz istek doğrultusunda, büyük bir şaşkınlık ve safça bir merakla, beni yaralayan kişinin işlediği bu vahşice suça ne gibi bir gerekçe gösterdiğini sordum.

Bu soruma cevap olarak, yüzümü âdeta baştan aşağıya yıkayan gürültülü ve bol tükürüklü bir puflama aldım.

"Ah, onu sadece yatağında doğrultmak istiyordunuz demek...”

Ağzım açık, donup kaldım.

Adalet, vicdanı gayet rahat bir şekilde, meydana gelen bu son olayın da kanıtlamış olduğu gibi Anna Rosa’ya eskiden beri âşık olduğumu anlatmakta tereddüt etmeyen karımın da bir ilk ifadesini elinde bulunduruyor olmalıydı.

Bu bilgiler doğrultusunda adalet, hiç şüphesiz Anna Rosa’nın bu çirkin saldırımdan korunmak için beni öldürmeye teşebbüs ettiğ' izlenimini edinmiş olmalıydı -i:ğer Anna Rosa tarafımdan gerçekten de kendisine yönelik hiçbir saldırıya maruz kalmadığına, sadece benim hayata ilişkin yaptığım ilginç değerlendirmelerle onu istemeyerek cezbetmiş olduğuma ve onun da cazibeme kendisini fena halde kaptırıp sonunda o çılgınlığı yapacak noktaya geldiğine dair yemin ederek hâkimi ikna etmediyse tabii.

Titiz hâkim, Anna Rosa’nın kendisini cezbetmekte kullandığım o sözlerime ilişkin verdiği genel ifadeden memnun kalmamış olacak ki daha kesin ve ayrınnlı bilgiler elde etmekle yükümlü olduğuna kanaat getirip benimle bizzat görüşmeye gelmek istedi.

Yeşil Yün Battaniye

Hastaneden eve sedyeyle taşınmıştım; nekahet evresine girmiş olduğumdan yatağı bırakmış, o günleri pencerenin kenarındaki koltuğa kurularak, bacaklarımın üzerinde yeşil yün bir battaniye, keyif ve rahatlık içinde geçirmeye başlamıştım.

Huzurlu, tatlı, rüyalarla dolu bir boşlukta, kendimden geçmiş bir halde dolanıp durduğumu hissediyordum. İlkbahar geri gelmişti, güneşin sıcaklığını hissettirdiği o ilk günler, anlanlması güç bir hazzın halsizliğini yaşatıyordu bana. Yarı açık pencereden içeri giren taze ve berrak havanın tatlılığıyla beni neredeyse yaralamasından çekinir olmuşnım; arada bir gözlerimi, aydınlık bulutların neşeyle koşuştukları man ayının o masmavi göğüne dikiyordum. Sonra hâlâ titreyen kanı çekilmiş ellerime bakıyor, onları bacaklarımın üzerine koyup, parmak uçlarımla yün battaniyenin üstündeki yeşil tilyleri hafif hafif okşuyordum. Kırları görüyordum bu bananiyede: Uçsuz bucaksız bir buğday tarlasında gibiydim; tüylerini okşarken büyük bir haz duyuyor, her şeyden artık belleğini yitirmiş bir mesafede olmanın hissiyle, gerçekten de o buğday tarlasında olduğumu düşünürken içimi bir kaygı, tadı mı tatlı bir kaygı kaplıyordu.

Ah, orada kendimi kaybetmek; uzanıp kendimi gökyüzünün sessizliğinde otların arasına bırakmak; ruhumu herhangi bir amaçtan uzak o uçsuz bucaksız mavilikle doldurup bütün düşüncelerimi, bütün anılarımı enginliğinde batırmak ne güzel olurdu!

Kendi kendime soruyorum: Bu hâkimden daha uygunsuzuna denk gelebilir miydim?

Tekrar düşününce, o gün evimden onunla dalga geçmek istediğim izlenimine kapılarak ayrılmış olma ihtimali beni üzüyor doğrusu. Sürekli ağzının yakınında tuttuğu o küçük elleri, neredeyse hiç görmeyen hep kısık o kurşuni, küçük gözleriyle bir köstebeği andırıyordu; bir omuzu diğerinden daha yüksek, kendisi kötü giyimli, zayıf bedeni, eğri büğrüydü. Yolda köpekler gibi yan yan gidiyor olsa da herkes ahlak ve dürüstlük yolunda ondan daha doğru yürüyen kimsenin olmadığını söylüyordu.

Hayata ilişkin değerlendirmelerim mi?

“Ah, hakim bey,” dedim, “onları size tekrar etmemin mümkün olmadığına inanın lütfen. Buraya bakın! Buraya!”

Ona elimle tüylerini nazikçe okşadığım yeşil yün battaniyeyi gösterdim.

"Sizin göreviniz, yarın mahkemenin bir karar verebilmesi için gerekli bilgileri, belgeleri toplamak ve düzenlemek değil mi? Ve buraya gelmiş, sanığın beni öldürme girişiminin gerekçesi olarak gösterdiği hayata ilişkin değerlendirmelerimin ne olduklarını soruyorsunuz, öyle mi? Eğer onları sizin karşınızda tekrar edersem, beni değil de, yıllarca bu görevi yapmış olmaktan dolayı duyacağınız vicdan azabıyla kendinizi öldürmenizden korkarım hâkim bey. Hayır, hakim bey, hayır; onları anlatmayacağım size! Aksine iyi bir hakim olan siz, titiz vicdanınıza çizdiğiniz o zorunlu sınırların çok ötesine çekilmiş setlerin dibinde akıp giden o yıkıcı şiddetin gürültüsünü duymamak için kulaklarınızı tıkasanız daha iyi olur bence. Anna Rosa adlı küçük hanımın yaşadığı fırtınanın bir benzerinin daha meydana gelmesi halinde, o setlerin çökebileceklerini bilmelisiniz. Ne şiddeti mi? Ah, büyük bir nehir taşkınının şiddeti, hâkim bey! Sevdiklerinizi, yüklenmiş olduğunuz görev ve sorumlulukları, edindiğiniz alışkanlıkları şimdilik o nehrin yatağında güzelce akıtıyor olsanız da aynı nehrin yatağını doldurup taşacağı ve meydana gelen selin her şeyi yerle bir edeceği bir an da gelecektir hakim bey. Bunu gayet iyi bilirim ben. Benim için her şey çoktan sular altında, hakim bey! Kendimi taşan nehrin ortasına attım ve şimdi ise içinde yüzdükçe yüzüyorum işte. Ve artık ne kadar uzaktayım bir bilseniz! Sizi neredeyse göremiyorum bile. Kendinize iyi bakın, hakim hey, kendinize iyi bakın!”

Olduğu yerde donup kalan hakim, yüzüme iyileşmesi mümkün olmayan bir hastaya bakar gibi baktı. Onu bu içler acısı durumdan kurtarabilmek umuduyla gülümsedim; iki elimle tutup bacaklarımın üstünden kaldırdığım battaniyeyi ona bir kez daha göstererek, incelikle sordum:

“Affınıza sığınarak soruyorum ama, yeşil rengiyle bu yün battaniye sizce de gerçekten güzel değil mi?”

111

Teslimiyet

Kendimi, tüm bunların Anna Rosa'nın beraatını kolaylaştıracağını düşünerek teselli ediyordum. Diğer yandan telaşla pek çok kez koşup yanıma gelen Sclepis, kıkırdaklarına kadar titreyerek, bizzat üstlendiği beni kurtarma görevini zorlaştırdığımı ve zorlaştırmaya da devam ettiğimi söylemişti.

Herkesten daha aklı başında olduğumu ispatlamak zorunda olduğum bir zamanda giriştiğim bu yeni macerayla, nasıl büyük bir skandala meydan verdiğimi nasıl olup da fark etmemiştim? Bu şekilde, karımın da kendisine karşı sergilediğim uygunsuz davranış nedeniyle babasının evine sığınmakla ne kadar haklı olduğunu kanıtlamış olmuyor muydum? Onu aldatıyordum ve sırf o küstah kızın gözüne daha hoş görünebilmek adına, artık kentte tefeci olarak anılmak istememiştim! Her şeyin suçlusu olan bu tutku beni körleştirmiş olduğundan, kendimi ve başkalarını mahvetmeyi istiyor ve bunda ısrar ediyordum; üstelik her şeyin suçlusu olan suçlu tutku, az daha hayatıma mal oluyordu!

Herkesin olanlar karşısında nasıl isyan ettiğini gören Sclepis, işlediğim ayıplanası suçları kabul etmek zorunda kalmıştı ve beni kurtarabilmek için, tüm o suçları herkesin önünde açıkça itiraf etmemden başka çıkar yol göremiyordu. Gel gelelim bu günah çıkarma işleminin tehlikeli boyutlara ulaşmaması gerekiyordu: Ruhumun aynı zamanda kahramanca kendini düzeltmeye, iyileştirmeye ihtiyaç duyduğunu göstererek, diğerlerinden kendi çıkarlarını feda etmelerini isteyecek olan Sclepis'e gerekli inanç ve gücü sağlamalıydım.

Tüm söylediklerine başımla onaylamaktan başka bir şey yapmıyor, kendimi konuşmasının ne kadarının ve nereye kadar olan kısmının diyalektik nitelikte olduğunu anlamak için zorlamıyordum; konusuna yavaş yavaş ısınarak, gerçekten samimi bir inançla konuştuğu ortadaydı. Her ne kadar konuştukça memnuniyeti daha da artıyormuş gibi görünse de bu memnuniyetinin gerçek bir iyilikseverlik duygusundan mı yoksa zekasının farkına varışından mı kaynaklandığını bilemediği için, belki de kendi içinde az da olsa şaşkındı.

Sonuçta alınan karar, eşi benzeri olmayan gösterişli bir pişmanlık ve fedakârlık gösterisinde bulunmam yolundaydı; evimi, sahip olduğum her şeyi bağışlayacak, bankanın kapanlmasıyla payıma düşecek parayla da bir

düşkünler yurdu kuracaktım; yurdun bünyesinde faaliyete geçecek bir aşevi, yıl boyunca sadece burada kalan düşkünlere değil, ihtiyacı olan tüm fakirlere yemek verecekti; yurtta kadın erkek ayırt etmeksizin her yaş grubuna yıl boyunca giysi temin edecek bir terzihane de olacaktı; ve ben de orada yaşayacak, hiçbir özel muameleye tabi olmaksızın, sıradan bir dilenci gibi bir brandanın üzerinde uyuyacak, çorbamı herkes gibi tahta bir kâseden içecek, cemaatin yaşıma ve cinsiyetime uygun olarak zorunlu kıldığı kıyafetleri giyecektim.

Beni en çok rahatsız eden, bu tamamıyla teslim olmuş, boyun eğmiş halimin gerçekten pişman olduğum şeklinde algılanmasıy-dı; oysaki ben, başkaları için bir değeri ya da bir anlamı olabilecek her şeyden artık çok uzaklaştığım, kendime ve bana ait her şeye yabancılaştığım ama yine de bir şeylere sahip birisi olarak kalabilme ihtimalinin dehşetini içimde yaşadığım için her şeyimi veriyor, hiçbir şeye karşı gelmiyordum.

Hiçbir şey istemediğim için, artık konuşamayacağımı da biliyordum. Ve susuyor, karşımdaki aksine çok şey istediğini bilen o zayıflıktan âdeta saydamlaşmış yaşlı rahibe hayranlıkla bakıyordum; isteklerini büyük bir maharetle kabul ettirmeyi başarıyor ve bunu kendisine çıkar sağlamak ya da başkalarına iyilik yapmak istediği için değil, büyük bir inançla bağlı olduğu ve hizmet ettiği Tanrı'nın evini onurlandırmak için yapıyordu.

Alın size kendisi için *hiç kimse* olan bir kişi daha.

Belki de herkesin gözünde *birisi* olabilmek için baş vurduğu yöntem buydu.

Fakat bu rahip, sahip olduğu güç ve engin bilgiyle gereğinden fazla gururlanıyordu. Başkaları için yaşadığı halde kendisi için de *birisi* olmak; bilgisi, gücü, defalarca kez kanıtlanmış sadakati ve sergilediği üstiln çaba sayesinde diğer herkesten ayırt edilebilmek istiyordu.

Bu nedenle ona bakarken bir yandan hayranlık duymaya devam ederken, diğer yandan da acıyordum aslında.

iV

Burada Son Bulmuyor

Anna Rosa’nın beraat etmesi kaçınılmazdı; fakat kanımca bunda, tanıklık etmek için çağrıldığımda karşılarına başımda bere, ayağımda takunyalar, üzerimde düşkünler yurdunun tur-kuaz renkli uzun gömleğiyle çıkmam üzerine mahkeme salonuna yayılan neşenin de en azından kısmen bir etkisi oldu.

Kendime bir daha asla aynada bakmadığım gibi, yüzümün ve dış görünüşümün aldığı hali merak edip de aynaya bakmak, aklımın ucundan dahi geçmiyor artık. Mahkeme salonunda beni karşılayan şaşkınlık ifadesi ve kahkahalardan anlaşıldığı üzere, başkalarının gözündeki dış görünüşüm yalnız değişmekle kalmamış, oldukça gülünç bir değişikliğe uğramış olmalıydı. Her ne kadar oradakilerin hepsi için Moscarda adı öncekine göre çok farklı bir anlam taşıyor olsa da, yine de nedense herkes bana Moscarda diye seslenmek istiyordu: Sakallı, sürekli gülen, ayağında takunyalar, üzerindeyse turkuaz uzun bir gömlekle karşılarında duran o zavallı deliyi, Moscarda adını her duyduğunda sanki gerçekten de kendisine aitmiş gibi dönüp bakmaya zorlamaktan kaçınabilecekleri halde, bunu yapmıyorlardı.

Hiçbir ismim yoktu. Bugün, dünkü ismime ait hiçbir anım olmadığı gibi, yarın da bugünkü ismime ait hiçbir anım olmaya-cakn. Eğer isim bir şey ise; eğer isim, bizim dışımızda bize verilmiş tüm şeylerin bizde biçim bulduğu kavram ise; ve eğer ismin olmadığı yerde herhangi bir kavram da şekillenemiyor ve ismi olmayan nesne içimizde âdeta kör, belirsiz ve tanımsız kalıyorsa; öyleyse, mahkeme salonundaki insanların karşında taşıdığım ismim, onların gözünde sahip olduğum dış görünrimün alnına bir mezar taşı yazısı gibi kazınsın ve sonra onu rahat bıraksınlar, bir daha da kimse hakkında konuşmasın. Zira bundan ibarettir mezar taşı yazıları, bir isimden başka bir şey değildir. Ancak ölülere özgüdür. Bir yolun sonuna gelenlere. Oysa ben hayattayım ve hiçbir yolun sonunda değilim. Hayat son bulmaz. Ve isimlerle ilgilenmez hayat. Bu ağaç yeni açan yapraklarının titreyen nefesi. İşte bu ağacım ben. Bugün ağaç, bulut; yarın kitap ya da rüzgâr: Okuduğum kitap, içtiğim rüzgâr. Her şey dışarıda bir yerlerde, birer serseri gibi.

Düşkünler yurdu kırın ortasında, oldukça hoş bir yere kurulu. Ben her sabah gün ağarırken dışarı çıkıyorum çünkü artık böyle, gün ağarırkenki tazelikte, henüz ortaya çıkmış, gecenin çiğliğini hâlâ üzerinde taşıyan her şeyle

birlikte, güneşin onların nemli soluğunu kurutup kavurmasına izin vermeden korumak istiyorum ruhumu. Şurada, mor dağların üzerinde kümelenmiş şu kurşuni renkteki ağır yağmur bulutları, gökyüzünün hâlâ geceden kalma, katman katman karanlığı içinde sarılı o yeşilimsi kısmını, daha geniş ve aydınlık gösteriyor. Ve buradaki uzun ince otlara bakın: Onlar da suyun verdiği körpelikte, tarla kenarlarına capcanlı bir tazelik veriyorlar. Gece boyunca dışarıda kalmış şu eşek, şimdi buğulu gözlerle çevresine bakınıyor ve kendisine yakın mı yakın olan bu sessizliğe, çevresini yavaş yavaş aydınlatan gün ışığının, onda hiçbir hayret uyandırmaksızın ıssız ve mahmur tarlaların üzerinde uzayıp gitmeye başlamasıyla yavaş yavaş uzaklaşmaya başlayan sessizliğe karşı anırıyor. Şu kara çalılar ile çatlaklarla dolu alçak taş duvarın arasından geçip giden yük arabalarının tekerleklerinin toprak yol üzerinde bıraktıkları ıstırap dolu izler, hâlâ yerlerinde duruyor, bir türlü yok olmuyorlar. Yepyeni bir hava soluyorum. Her şey anbean, aynen olduğu gibi belirmeye başlıyor. Hiçbir şeyin belirmekte olduğu sırada durduğunu ve öldüğünü görmemek için gözlerimi diğer yana çeviriyorum hemen. Ben artık yalnızca böyle yaşayabilirim. Anbean yeniden doğarak. Düşüncelerin içimde yeniden faaliyete geçip beyhude kurguların boşluğunu yeniden var etmesine engel olarak.

Şehir uzakta kalıyor. Bazı zamanlar, akşam vaktinin dinginliğinde çan sesleri geliyor kulaklarıma. Şimdiyse o çanların içimde değil dışımda, kendileri için çaldıklarını duyuyorum; yükseklerde asılı duran o ağır çanlar, güneşin ısıttığı güzel mi güzel, masmavi gökyüzünde kırlangıçların çığlıklarına ya da bulutları peşi sıra sürükleyen rüzgâra eşlik ederken, çan kulesinin uğuldayan kovuğunda belki de sevinçle titreşiyorlardır. Ölümü düşünmek ve dua etmek. Buna hâlâ ihtiyaç duyanlar var ve çanlar tam da onlar için çalıyor. Benimse artık böyle bir ihtiyacım yok: An be an ölüyor ve hemen ardından yeniden ve hiçbir anıya sahip olmadan doğuyorum. Yaşıyorum, üstelik de bütünlüğümden bir şey kaybetmeden; fakat kendi içimde değil, dışarıdaki her şeyin içindeyim artık.